

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ
Навчально-науковий інститут економіки і управління

«До захисту в ЕК»
Директор інституту

Кафедра обліку і аудиту
«До захисту допущено»
Завідувач кафедри

_____ О.О.Шеремет
«__» _____ 20__ р.

_____ Л.М. Чернелевський
«__» _____ 20__ р.

Дипломна робота

на здобуття освітнього ступеня бакалавра

з напрямку підготовки _____ 6.030509 «Облік і аудит» _____

на тему: Обліково-аналітичне забезпечення управління
торговельними націнками і витратами на збут у системі
торгівлі

Виконав: студентка__ курсу,
Групи _____
(підпис)

Свистун А.В

Керівник _____
(підпис)

Чернелевський Л.М.

Консультант _____
(підпис)

Рецензент _____
(наукова ступінь, звання)

_____ (підпис)

_____ (прізвище, ініціали)

Засвідчую, що в цій дипломній
роботі немає запозичень із праць
інших авторів без відповідних
посилань.

Студент _____
(підпис, дата)

Київ – 2021 р.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ
Навчально-науковий інститут економіки і управління

Кафедра обліку і аудиту

«До захисту в ЕК»
Директор інституту
_____ О.О. Шеремет
«__» _____ 2021 р.

«До захисту допущено»
Завідувач кафедрою
_____ Л.М. Чернелевський
«__» _____ 2021 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
НА ЗДОБУТТЯ ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ БАКАЛАВРА
зі спеціальності : 071 «Облік і оподаткування»
освітньо-професійної програми «Облік і аудит»
на тему : «Обліково-аналітичне та контрольне забезпечення ефективності
витрат підприємства»

Виконав: студентка 4 курсу, групи ЗБО-5-2

_____ Свистун Анастасія Валентинівна
(прізвище, ім'я, по батькові повністю) (підпис)

Керівник : _____ Чернелевський Леонід Миколайович
(прізвище, ім'я та по батькові повністю) (підпис)

Рецензент _____ Арич М.І. _____
(прізвище та ініціали) (підпис)

Засвідчую, що в цій дипломній
роботі немає запозичень із праць
інших авторів без відповідних
посилань.
Здобувач _____
(підпис)

Київ-2021 рік

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ І УПРАВЛІННЯ

Кафедра обліку і аудиту
Освітній ступінь бакалавр
Напрямок підготовки 071 «Облік і оподаткування»
(шифр і назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри обліку і аудиту

Л.М.Чернелевський

« 19 » жовтня 2020 року

З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧУ

Свистун Анастасії Валентинівни

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи Обліково-аналітичне забезпечення управління торговельними націнками і витратами на збут у системі торгівлі

керівник роботи проф. Чернелевський Леонід Миколайович

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом вищого навчального закладу від «19» жовтня 2020 року №843-кс

2. Строк подання студентом проекту (роботи) 20 січня 2021р.

3. Вихідні дані до роботи кодекси України. Закони України, Постановки Кабінету Міністрів, фінансова, статистична та податкова звітність ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод» за 2018-2019 роки, первинні документи ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод

4. Зміст пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) Вступ. Розділ 1 Організаційно-виробничо характеристика ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод», опис організації обліку. Розділ 2. Організація бухгалтерського обліку торговельних націнок і витрат на збут на ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод» та його комп'ютеризація. РОЗДІЛ 3 Техніко-економічна характеристика аналізу діяльності ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод» за 2018-2019 роки, аналіз і теоретичні основи проведення аудиту торговельних націнок і витрат на збут. Загальні висновки та пропозиції. Перелік використаної літератури.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)

Рис. Алгоритм формування роздрібної ціни товару, Рис. Організаційно-управлінська структура ПрАТ "Новоград-Волинський хлібозавод", Рис. Виробнича структура ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод», Рис. Структура бухгалтерії ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод», Рис. Головне меню програми «М.Е.дос», Рис. Довідник «Статті витрат», Рис. Довідник «Статті витрат» елемент довідника, Рис. Облікова політика організації ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод», Рис. Послідовність проведення аудиту формування торговельної націнки і витрат на збут

6. Дата видачі завдання _____ 19 жовтня 2020 року _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів виконання кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Вступ	19.10.20-31.10.20	Виконано
2	Розділ 1 Організаційно-виробничо характеристика ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод», опис організації обліку	03.11.20-21.11.20	Виконано
3	Розділ 2. Організація бухгалтерського обліку торговельних націнок і витрат на збут на ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод» та його комп'ютеризація	24.11.20-17.12.20	Виконано
4	РОЗДІЛ 3 Техніко-економічна характеристика аналізу діяльності «ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод» за 2018-2019 роки, аналіз і теоретичні основи проведення аудиту торговельних націнок і витрат на збут	18.12.20-13.01.21	Виконано
5	Загальні висновки і пропозиції	14.01.21-16.01.21	Виконано
6	Перелік використаної літератури	17.01.21-19.01.21	Виконано

Здобувач

_____

(підпис)

Свистун А.В

_____

(прізвище та ініціали)

Керівник роботи

_____

(підпис)

Чернелевський Л.М.

_____

(прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Дипломна робота викладена на __ сторінках. Під час написання дипломної роботи було використано 36 літературних джерел, __ рисунків та __ таблиць.

Метою написання даної роботи є дослідження діяльності хібопекарського підприємства, його структурних підрозділів, бухгалтерії, особливостями обліку, аналізу і аудиту та управління витратами на збут ПрАТ «Новоград-Волинського хлібозаводу».

Суб'єктом дослідження в роботі є суб'єкт малого підприємництва ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод».

Об'єктом є управління торговельними націнками і витратами на збут ПрАТ «Новоград-Волинського хлібозаводу».

Одержані висновки та їх новизна. На основі проведеного у кваліфікаційній дипломній роботі дослідження: розкриті теоретичні основи обліку, аналізу, організації, а також методики аудиту управління торговельними націнками і витратами на збут; обґрунтовано економічний зміст витрат на збут як важливого об'єкта контролю; проведено факторний аналіз взаємозв'язку величини, структури та динаміки витрат на збут з метою ефективного управління підприємством; сформульовано рекомендації для удосконалення організації обліку витрат на збут та поліпшення ефективності господарювання на підприємстві.

Ключові слова: витрати, витрати на збут, торговельна націнка, управління, підприємство, облік, аналіз, аудит

ANNOTATION

Thesis is presented on __ pages. During the writing of the thesis 36 literature sources, __ figures and __ tables were used.

The purpose of writing this work is to study the activities of the bakery, its structural units, accounting, accounting, analysis and audit and cost management of PJSC "Novograd-Volyn Bakery".

The subject of the research in the work is a small business entity of PJSC "Novograd-Volyn Bakery".

The object is the management of trade margins and marketing costs of PJSC "Novograd-Volyn bakery".

Conclusions and their novelty are received. On the basis of the research conducted in the qualification thesis: the theoretical bases of accounting, analysis, organization, as well as audit methods for managing trade margins and marketing costs are revealed; the economic content of marketing costs as an important object of control is substantiated; a factor analysis of the relationship between the size, structure and dynamics of sales costs for effective management of the enterprise, formulated recommendations for improving the organization of accounting for sales costs and improving the efficiency of management in the enterprise.

Key words: costs, sales costs, trade margin, management, enterprise, accounting, analysis, audit.

АННОТАЦИЯ

Дипломная работа изложена на __ страниц. При написании дипломной работы были использованы 36 литературных источника, __ рисунков и __ таблиц.

Целью написания данной работы является исследование деятельности хлебопекарского предприятия, его структурных подразделений, бухгалтерии, особенностями учета, анализа и аудита и управления затратами на сбыт ЗАО «Новоград-Волынского хлебозавода».

Субъектом исследования в работа является субъект малого предпринимательства ЗАО «Новоград-Волынский хлебозавод».

Объектом является управление общепроизводственным расходам ЗАО «Новоград-Волынского хлебозавода».

Полученные выводы и их новизна. На основе проведенного в квалификационной дипломной работе исследования: раскрыты теоретические основы учета, анализа, организации, а также методики аудита управления торговыми наценками и затратами на сбыт; обоснованно экономическое содержание расходов на сбыт как важного объекта контроля; проведен факторный анализ взаимосвязи величины, структуры и динамики расходов на сбыт с целью эффективного управления предприятием; сформулированы рекомендации по совершенствованию организации учета расходов на сбыт и улучшения эффективности хозяйствования на предприятии.

Ключевые слова: расходы, расходы на сбыт, торговая наценка, управление, предприятие, учет, анализ, аудит

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ВИРОБНИЧА ХАРАКТЕРИСТИКА ПрАТ «НОВОГРАД-ВОЛИНСЬКИЙ ХЛІБОЗАВОД», ОПИС ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ	15
1.1. Історична характеристика та опис фінансово-господарської діяльності ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод»	15
1.2. Структура бухгалтерії ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод», форма організації обліку на підприємстві	25
1.3. Опис організації обліково-аналітичного забезпечення на ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод»	32
1.4. Огляд облікової та податкової політики на ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод»	39
РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ТОРГІВЕЛЬНИХ НАЦІНОК І ВИТРАТ НА ЗБУТ НА ПрАТ «НОВОГРАД-ВОЛИНСЬКИЙ ХЛІБОЗАВОД» ТА ЙОГО КОМП'ЮТЕРИЗАЦІЯ	50
2.1. Обліково-аналітичне забезпечення та синтетичний облік торговельних націнок, витрат на збут за національними стандартами ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод»	50
2.2. Зображення інформації в облікових регістрах та бухгалтерській звітності щодо торговельних націнок, витрат на збут ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод»	56
2.3. Опис застосування інформаційних технологій обліку торговельних націнок, витрат на збут на ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод»	58
РОЗДІЛ 3. ТЕХНІКО-ЕКОНОМІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА АНАЛІЗУ ДІЯЛЬНОСТІ ПрАТ «НОВОГРАД-ВОЛИНСЬКИЙ ХЛІБОЗАВОД» ЗА 2018-2019 РОКИ, АНАЛІЗ І ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПРОВЕДЕННЯ АУДИТУ ТОРГІВЕЛЬНИХ НАЦІНОК І ВИТРАТ НА ЗБУТ	70
3.1. Організаційно-аналітична робота на ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод»	70
3.2. Техніко-економічний аналіз виробничо-господарської діяльності ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод» за 2018-2019 роки	75
3.3. Розгляд теоретичних основ та практичний економічний аналіз торговельних націнок, витрат на збут ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод»	77
3.4. Теоретичні основи аудиту торговельних націнок, витрат на збут	83
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	91
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	94

ВСТУП

В умовах сьогодення, основним завданням харчової промисловості України є забезпечення населення продуктами харчування в належній кількості та якості, що відповідають потребам суспільства та умовам збалансованого харчування. Однією із найважливіших ланок народного господарства та харчової промисловості виступає хлібопекарська галузь України, що забезпечує населення продуктом постійного вжитку – хлібом. Стратегією розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року визначено, що одним із пріоритетних напрямів є забезпечення конкурентоспроможності вітчизняної продукції. На ринку хліба означене питання є актуальним через зростаючу збитковість виробництва, насиченість великої частки ринку продукцією невизначеної якості, що знаходиться поза статистичною звітністю

Підприємства хлібопекарської промисловості функціонують в умовах обмеженої свободи ціноутворення соціальних (масових) сортів хлібу, тому існує можливість вирішення проблем підвищення ефективності за рахунок зростання цін на хліб першого і другого ґатунку. Так, чим більша частка соціальних сортів хліба на підприємствах галузі, тим гостріше постає проблема економічної ефективності, пов'язана з підвищенням ринкових цін на паливо і електроенергію, а також на сировинні компоненти, серед яких особливе місце посідає борошно. Поряд з цим важливо зазначити, що для застосування на операційному рівні заходів, спрямованих на створення переваг підприємства в конкурентній боротьбі, застосовується маркетинговий інструментарій, що складається з цінової, комунікаційної, товарної політики, політики дистрибуції (збуту).

Ціна на продукцію в умовах ринку визначається різноманітними чинниками і розраховується на підставі внутрішньої калькуляції або задається підприємству ситуацією на ринку (попитом і пропозицією). В основі розрахунку ціни лежить собівартість одиниці продукції і прибуток. Проте наголосимо, що реалізація за такою ціною можлива лише у випадку прийнятності її споживачем, тому потрібно ще до початку виробництва продукції визначити тенденції попиту на конкретному ринку (сегменти) і встановити ті ціни, з якими споживачі погодяться. Також не слід не дооцінювати такий фактор для встановлення ціни пропозиції як структура ринку, яка визначається його конкурентною ситуацією. Особливо важливо при цьому враховувати для встановлення ціни або її зміни реакцію конкурентів. Для оцінювання цінової політики необхідно провести зіставлення ціни з показниками якості продукції (для споживача показники якості прирівнюються до споживчих властивостей товару), оскільки при оцінюванні продукції для споживача, в першу чергу, відіграє роль співвідношення між ціною і споживчими властивостями виробу.

В роботі проводиться дослідження виробничо-господарської діяльності ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод» на основі фінансової звітності та документації зібраної з метою дослідження управління торгівельними націнками та витратами на збут.

Обліково-аналітичне забезпечення управління торгівельними націнками і витратами на збут у системі торгівлі

	Прізвище, ініціали	Підпис	Дата	ВСТУП	5
Студентка	Свистун А.В.				
Науковий керівник	Чернелевський Л.М.				
Завідувач кафедри	Чернелевський Л.М.				

Суб'єктом дослідження в роботі є суб'єкт малого підприємництва ПрАТ «Новоград-Волинський хлібо завод».

Об'єктом є управління управління торговельними націнками і витратами на збут ПрАТ «Новоград-Волинського хлібо заводу».

Метою написання даної роботи є дослідження діяльності хібопекарського підприємства, його структурних підрозділів, бухгалтерії, особливостями обліку, аналізу і аудиту та управління витратами на збут ПрАТ «Новоград-Волинського хлібо заводу».

Завданням дипломної роботи бакалавра є закріплення теоретичних та практичних знань з обліково-аналітичного забезпечення управління торговельними націнками і витратами на збут у системі торгівлі, отриманих під час навчання, поглиблення практичної та професійної підготовки, ознайомлення та набуття досвіду на робочому місці, навичками майбутньої професії. З метою досягнення поставлених цілей в дипломній роботі потрібно вивчити наступні питання:

1. Визначити зміст поняття торговельної націнки, витрат на збут у відповідності до сучасних вимог.
2. Визначити характеристику впливу зовнішніх та внутрішніх факторів на систему управління торговельної націнки та витрат на збут на ПрАТ «Новоград-Волинський хлібо завод».
3. Визначити основні вимоги, які ставляться до обліку, аналізу та аудиту торговельної націнки та витрат на збут, а саме погляд на них з науково-практичної точки зору, принципи і концепції їх будови в нових умовах господарювання на ПрАТ «Новоград-Волинський хлібо завод».
4. Вивчити характеристику методів обліку торговельної націнки та витрат на збут досліджуваного підприємства, а також зв'язок та взаємозалежність, сучасні проблеми методології бухгалтерського обліку та розподілу витрат на збут на ПрАТ «Новоград-Волинський хлібо завод».
5. Вивчити процес розробки методик обліку та управління торговельними націнками, а також витратами на збут в умовах комп'ютеризації облікових процесів на ПрАТ «Новоград-Волинський хлібо завод».
6. Розкрити інформацію щодо особливостей відображення торговельної націнки, а також витрат на збут у фінансовій звітності підприємства.
7. Дослідити особливості проведення економічного аналізу формування торговельної націнки, а також витрат на збут.
8. Провести практичний аналіз торговельної націнки, а також витрат на збут на ПрАТ «Новоград-Волинський хлібо завод» за 2018-2019 рр.
9. Розглянути особливості проведення аудиту забезпечення управління торговельними націнками і витратами на збут у системі торгівлі на ПрАТ «Новоград-Волинський хлібо завод»на.
10. Розглянути особливості застосування інформаційних систем та існуючих технологій, що використовуються для проведення обліку торговельних націнок і витрат на збут у системі торгівлі, а також дослідити їх практичне застосування з використанням програми 1С.

Формування цінової політики, торговельної націнки, управління витратами на збут на підприємствах стало предметом дослідження вітчизняних науковців Л.В. Балабанової, Н.І. Беренди, І.А. Бланка, Л.М. Духновської, А.А. Мазаракі,

О.В. Сардак, Н.Г. Слободян, Н.М. Ткаченко, Л.М. Чернелевського, М.В. Чорної. Також питанням цінової політики присвячено роботи зарубіжних та вітчизняних вчених: О.В. Артемової, С.С. Гаркавенко, М.А. Голощапова, С.І. Дугіної, О.В. Жегус, Л.А. Каверіної, А.М. Когана, Ф. Котлера, І.В. Ліпсіца, П.Г. Перерви, Б.І. Пуніна, А.Н. Романова, І.К. Салимжанова, В.С. Скибінського, В.М. Тарасевича, В.М. Тимофєєва, Е.П. Уткіна, Г.Н. Чубакова, П.Н. Шуляка та ін.

Продаж товарів переважно здійснюється за продажними цінами, невід'ємною складовою яких є торгова націнка. Торгова націнка, в свою чергу, є формою отримання бажаного прибутку, в склад якої закладено витрати на реалізацію, транспортні витрати, очікуваний прибуток та ін. Щодо торгових знижок, то можна вважати, що це механізм залучення покупців, що дає можливість отримати збільшення прибутку за рахунок збільшення товарообігу.

Бутинець Ф. Ф. [2, с. 86] дає таке визначення націнки: «...націнка (рос: наценка; англ. – mark-on, mark-up) – 1) збільшення ціни виробу, продукції, товару, пов'язане або з додатковими витратами на їх виготовлення та продаж, або з їх особливими властивостями; 2) добавка до попередньої ціни товару, що здійснюється в міру виконання наступних робіт, які потребують додаткових витрат...».

Садовська І. Б. [12, с. 652-653] визначає торгову націнку як різницю між роздрібною і оптовою ціною, за якою товари поступають у торгівлю, а також призначена для покриття витрат обігу і утворення прибутку торгових підприємств. В різних умовах функціонування підприємств виникає потреба у визначенні правильного відсотка торгової націнки. Це необхідно для того, щоб сума прибутку не була «захмарною», а змогла забезпечити попит від клієнтів будь-якого рівня життя населення.

Розрахунок торгової націнки – це основа формування роздрібною ціни, тому вміння продавати товари за вигідною ціною є метою отримання необхідного прибутку. Важливим елементом складу облікової політики підприємств торгівлі є врахування оптимального відсотка торгової націнки в залежності від обсягів та сфери діяльності, правильності відображення їх в обліку, а також контингенту покупців з метою постійного товарообороту. Більшість підприємств здійснюють відпуск запасів за цінами продажу, що означає, що постачальнику оплачуються товари за продажними цінами з врахуванням податку на додану вартість та наданої торгової знижки. Відповідно до чинного законодавства існує обмеження розміру торгової націнки на певні види товарів, проте, на практиці торговельна націнка встановлюється залежно від рішення підприємства з врахуванням ринкової ситуації.

На підприємствах з великими обсягами товарів важко правильно розподілити розмір торгової націнки або знижки, і дані розміри можуть не відповідати реальним націнкам на товари серед конкурентів. Продажна ціна товару складається із балансової вартості певного товару на дату оформлення договору чи рахунку, торгової націнки та суми ПДВ, яка стягується з покупця.

Торговельні підприємства відповідно до п. 22 П(С)БО 9 «Запаси» [11] обліковують товари за продажними цінами, собівартість товарів визначають як різницю між продажною вартістю та сумою торгової націнки. Робочий план рахунків торговельних підприємств передбачає виділення до рахунку 28 «Товари» субрахунку 285 «Торгова націнка», що на нашу думку є недоцільним, оскільки субрахунок 285 «Торгова націнка» є пасивним рахунком до активного рахунку 28 «Товари».

Відповідно до п. 22 П(С)БО 9 «Запаси» [11] сума торгової націнки на реалізовані товари визначається як добуток продажної (роздрібною) вартості реалізованих товарів і середнього відсотку торгової націнки. Середній відсоток торгової націнки визначається діленням суми залишку торгової націнки на початок звітного місяця і торгової націнки у продажній вартості одержаних у звітному місяці товарів на суму продажної (роздрібною) вартості залишку товарів на початок звітного місяця та продажної (роздрібною) вартості одержаних у звітному місяці товарів.

Рівень торгових націнок встановлюється підприємством самостійно і залежить від рівня операційних витрат, ринкових цін і прогнозованого рівня рентабельності. Порядок формування роздрібних цін наведено на рис. 1.1.

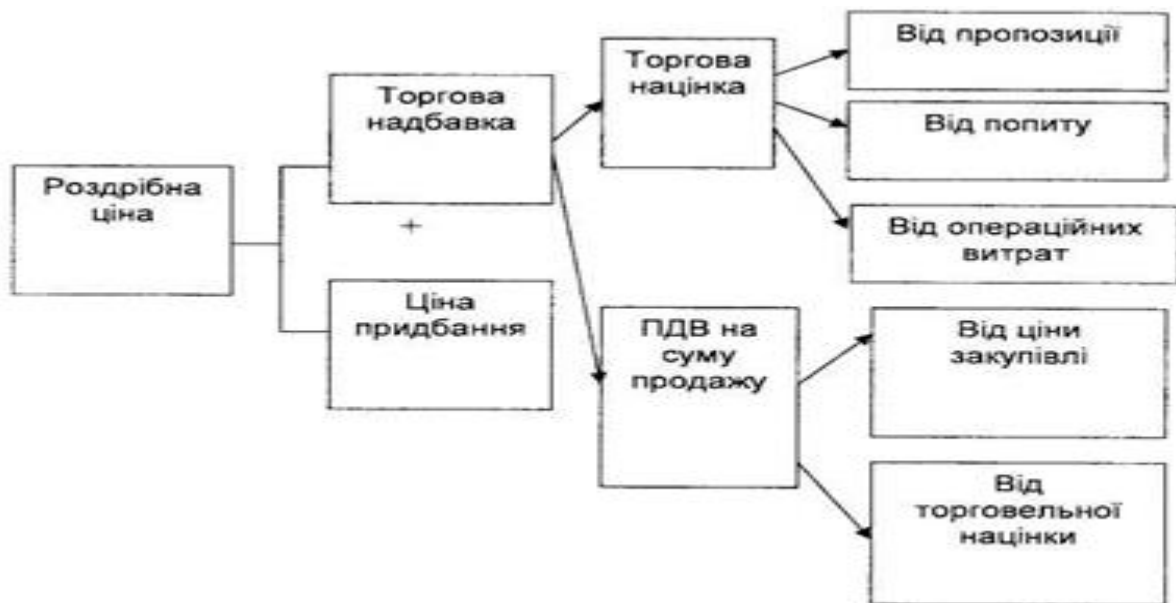

Рис. 1.1. Алгоритм формування роздрібною ціною товару

У кінці місяця здійснюється розподіл торгової націнки між реалізованими товарами та залишком товарів.

Згідно з Інструкцією № 291 про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій [4] суми торгової націнки списуються за дебетом рахунку 285 «Торгова націнка» та кредитом рахунку 28 «Товари» або в зворотній кореспонденції рахунків способом червоного сторно. Відповідно у звітність включається згорнуте по всіх субрахунках сальдо рахунку 28 «Товари», з чого випливає, що поняття торгової націнки як основної складової продажної ціни та отримання доходу в кінцевому результаті не відображається, а залишається прихованим, що на нашу думку, унеможлиблює отримання достовірної інформації з метою здійснення аналізу. Це може бути пов'язано з тим, що кінцеве сальдо по рахунку 28 «Товари» не відображає суму торгової націнки і продажної вартості товару, а їхню купівельну вартість. Тому ми вважаємо, що недоцільно виділяти пасивний рахунок 285 «Торгова націнка» у складі активного рахунку 28 «Товари», тим більше Інструкція № 291 не конкретизує порядку відображення в обліку різниць між цінами придбання і середніми обліковими цінами.

В умовах конкурування важливим питанням постає застосування окремого рахунку для обліку торгової націнки і торгової знижки, що дасть змогу здійснювати контроль над формуванням відпускних цін та отримувати інформацію у вигляді звіту

про стан торгової націнки та знижок на товарні запаси, уникнути плутанини при документуванні тощо. Тому, ми погоджуємося з думкою професора Павлюка І. [10, с. 17], про те, що для покращення відображення операцій з продажу в синтетичному та аналітичному обліку доцільно ввести окремий рахунок 29 «Торгова націнка» з відповідними субрахунками залежно від сфери діяльності підприємства (роздрібна торгівля, оптова торгівля, ресторанне господарство) з метою уникнення ускладнення синтетичного та аналітичного обліку та виникнення помилок в облікових записах.

На думку Павлюка І. на рахунку 29 «Торгова націнка» можна обліковувати податок на додану вартість, а саме податковий кредит з ПДВ, який входить до продажної вартості товарів, проте Інструкція про застосування Плану рахунків № 291 [4] не встановлює порядку обліку таких сум, тому ми не погоджуємося, що доцільно відображати податковий кредит з ПДВ разом із торговою націнкою, оскільки це ускладнює відображення в обліку. Суми ПДВ не можуть бути відображені у складі націнки, яка являє собою очікуваний дохід підприємства, адже це є наслідком неправильного трактування законодавчих документів, оскільки ні Податковий кодекс України, ні ПСБО 9 «Запаси» не трактують включення сум ПДВ, що стягується з покупців до складу ціни і вартості товарів. ПДВ, як і інші непрямі податки, не може бути включений до вартості товару, поки не виникнуть податкові зобов'язання. Багато підприємств готові змінювати продажні ціни на товари у вигляді винагороди покупцеві за завчасну оплату рахунків, купівлю великих партій товарів, непланових обсягів закупівель (які не передбачені договором). Такі ціни можна вважати довідковими, оскільки вони можуть змінюватися від фактично оплачених покупцем коштів в залежності від застосування різних знижок.

Івченко Л. В. [3] трактує торгову знижку як умову угоди купівлі-продажу, визначаючи розмір зменшення вихідної чи базисної ціни товару, яка вказана в угоді. Лучко М. Р., Адамик О. В. [6, с. 224] дають таке визначення знижки: «...знижка – це сума, на яку зменшується ціна товару за умови виконання покупцем певних умов, встановлених продавцем (оплата готівкою, попередня оплата, покупка на певну суму або у певній кількості тощо)...» Окландер М. А., Чукурна О. П. [9] визначають знижку як суму, на яку зменшується ціна і, одночасно суму, якою продавець дотує покупця для стимулювання збуту.

Метою надання торгових знижок є:

- привертання уваги до торговельної марки;
- забезпечення прискорення розрахунків з клієнтами;
- прискорення товарообороту;
- збільшення прибутку за рахунок збільшення кількості продажів;
- збільшення контингенту покупців.

Слід відмітити, що торгові знижки на багатьох підприємствах не відображаються в обліку взагалі, а інколи їх надання може бути приховане у сумі вихідної ціни на товар, за рахунок зменшення націнки. У практиці ведення бізнесу можна простежити ситуації, коли продавець і покупець, укладаючи договір фіксують знижку зменшенням вартості одиниці товару, що є не що інше, як зміна ціни договору. Можливість підприємств змінювати ціни на товарні запаси передбачена цивільним законодавством.

Відповідно до ст. 632 ЦКУ [13] зміна ціни після укладення договору допускається у випадках і на умовах, встановлених укладеним договором. Щодо вітчизняних стандартів бухгалтерського обліку, то вони не передбачають відображення в обліку

торгових знижок, проте вони, як правило, можуть бути приховані як менший відсоток торгової націнки на товар і обліковуються на рахунку 285 «Торгова націнка» (без застосування окремого рахунку для обліку знижок).

Беручи до уваги МСБО 2 «Запаси» [7] при визначенні собівартості запасів у зарубіжній практиці передбачається надання торгових знижок, що збільшує та стимулює обсяги закупівель та продажів.

На нашу думку з метою наближення вітчизняної системи обліку до зарубіжної, підприємствам слід обліковувати торгові знижки з відображенням їх на окремих аналітичних рахунках, а також зазначати умови їх надання при укладенні договорів, що зможе забезпечити прискорення розрахунків, збільшення клієнтської бази та інвестиційної привабливості. Ми вважаємо, що для кращого відображення в обліку підприємствам слід застосувати один з варіантів відображення торгових знижок: перший – це відкриття додаткового субрахунку до рахунку 28 «Товари» (субрахунок 287 «Торгова знижка») з відображенням операції надання знижки по дебету рахунку 285 «Торгова націнка» та по кредиту рахунку 287 «Торгова знижка».

Другий варіант, як стверджує Павлюк І. [10, с. 15] це виділення окремого рахунку для обліку торгової націнки. Однак, ми вважаємо, що слід призначити окремий рахунок не тільки для обліку торгової націнки, а й для обліку торгової знижки, тому нашою пропозицією є призначення вільного рахунку 29 під рахунок «Торгова націнка і торгова знижка» з відкриттям відповідних субрахунків: 291 «Торгова націнка в роздрібній торгівлі», 292 «Торгова націнка в оптовій торгівлі», 293 «Торгова знижка». Із застосуванням та відкриттям регулюючого рахунку 29 «Торгова націнка і торгова знижка» можна побудувати ряд бухгалтерських проведення на нарахування торгової націнки на товар: Дт 281 «Товари у роздрібній торгівлі», 282 «Товари в оптовій торгівлі» і Кт 291 «Торгова націнка в роздрібній торгівлі», 292 «Торгова націнка в оптовій торгівлі». При реалізації товару торгіву націнку традиційним способом списують з дебету рахунку 29 «Торгова націнка і торгова знижка» в кредит рахунку 28 «Товари», з наступним списанням суми реалізації товарів – по дебету рахунку 901 «Собівартість реалізованих товарів» та кредитом рахунку 28 «Товари».

Щодо відображення в обліку торгових знижок після нарахованої торгової націнки, коли собівартість реалізації вже сформована, ми пропонуємо відображати наступним бухгалтерським проведенням: Дт 281 «Товари у роздрібній торгівлі», 282 «Товари в оптовій торгівлі» та Кт 293 «Торгова знижка» методом червоного сторно або по Дт 293 «Торгова знижка» і Кт 281 «Товари у роздрібній торгівлі», 282 «Товари в оптовій торгівлі», оскільки рахунок 29 «Торгова націнка і торгові знижки» є контрактивним рахунком. Знову ж таки дискусійним є питання щодо списання нарахованої знижки на товар, що можна відобразити або як зменшення торгової націнки (Дт 291 «Торгова націнка в роздрібній торгівлі», 292 «Торгова націнка в оптовій торгівлі» та Кт 293 «Торгова знижка») або відобразити дану операцію як вирахування з доходу списанням з Дт 704 «Вирахування з доходу» в Кт 293 «Торгова знижка».

Недолік відображення списання торгових знижок як зменшення торгової націнки полягає в тому, що надані знижки таким чином губляться у системі бухгалтерського обліку і поглинаються загальною системою реалізованої націнки. Такий принцип списання знижки лише зменшує суму отриманого доходу підприємства від реалізації тому, на нашу думку, доцільніше відобразити списання знижок від продажу як вирахування з доходу, оскільки згідно з Інструкцією про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку [4] на субрахунку 704 «Вирахування з доходу» передбачено відображення наданих знижок покупцям з правом зменшення валового доходу. По своїй

економічній сутності торгіві знижки лише зменшують суму доходу, тому ми не погоджуємося з низкою авторів, які вважають, що знижки потрібно списувати на витрати підприємства. Однак, з цією думкою можна погодитися в тому випадку, коли товар втратив свою фізичну форму і властивості через низку факторів, такі як неналежне зберігання на складі, відсутність попиту на цей товар, в зв'язку з появою нового товару, закінчення терміну придатності тощо. Слід взяти до уваги, що характер надання знижки залежить від умов, періоду та порядку надання знижки, від чого і буде залежати відображення в бухгалтерському обліку.

Так, Атамас П. [1, с. 219] пропонує в залежності від умов та моменту надання знижок відносити їх до вирахувань з доходу або до складу витрат на збут. Нападівська Л. В. [8, с. 59] розглядає знижки як зменшення продажної ціни і пропонує відносити їх до витрат на збут.

Крутова А. [5, с. 39] класифікує знижки на три групи із віднесенням їх до тих знижок, які коригують ціну продажу, тих, що обліковуються як витрати підприємства і тих, що відносять до вирахувань з доходу. Автор пропонує відображати знижки в обліку як накопичувальну бонусну дисконтну систему, згідно з якою знижка вимірюється в балах. Щодо відображення на рахунках бухгалтерського обліку, автор вважає за доцільне відкрити до позабалансового рахунку 03 «Контрактні зобов'язання» субрахунок 031 «Зобов'язання за бонусами».

Атамас П. Й [1, с. 219-220] також визначає знижки як бонуси, що надаються в момент продажу товарів та відносить їх на витрати на збут, а облік знижки пропонує відображати як вирахування з доходу. Як правило, при реалізації товарів підприємства роздрібною торгівлі використовують реєстратори розрахункових операцій (РРО). У випадку надання знижок при реалізації товарів, їх розмір окремо фіксується у фіскальних чеках та щоденному звіті. Також, у даних документах окремо виділяється вартість товарів проданих без знижки і фактичний виторг – з урахуванням знижки.

Методологічні принципи формування в фінансовому обліку інформації про витрати підприємства та її розкриття у фінансовій звітності регламентує П(С)БО 16 «Витрати». П(С)БО 16 «Витрати» визначає, що витрати на збут включають витрати, пов'язані з реалізацією (збутом) продукції (товарів, робіт, послуг) та визначає склад витрат на збут. Методичні рекомендації з формування витрат та порядку їх планування в торговельній діяльності, затверджені наказом Міністерства економіки України 02.03.2010 № 226, визначають статті витрат на збут з детальним поясненням кожної статті. Аналіз переліку витрат на збут відповідно до П(С)БО 16 «Витрати» та Методичних рекомендацій наведено в таблиці 1.1.

Таблиця 1.1

Склад витрат на збут

П(С)БО 16 «Витрати»	Методичні рекомендації з формування складу витрат та порядку їх планування в торговельній діяльності
Витрати пакувальних матеріалів для затарювання готової продукції на складах готової продукції	Витрати на зберігання, підсортування, обробку, пакування і передпродажну підготовку товарів (продукції)
Витрати на ремонт тари	Витрати на тару
-	Відрахування на соціальні заходи
-	Витрати на оренду основних засобів, інших необоротних матеріальних активів та нематеріальних активів, що забезпечують збут товарів (продукції)

Оплата праці та комісійні винагороди продавцям, торговим агентам та працівникам підрозділів, що забезпечують збут	Витрати на оплату праці персоналу, що забезпечує збут товарів (продукції)
-	Податки, збори та інші передбачені законодавством обов'язкові платежі
Витрати на рекламу та дослідження ринку (маркетинг)	
Витрати на передпродажну підготовку товарів	Витрати на проведення маркетингових заходів
Витрати на відрядження працівників, зайнятих збутом	-
Витрати на утримання основних засобів, інших матеріальних необоротних активів, пов'язаних зі збутом продукції, товарів, робіт, послуг (операційна оренда, страхування, амортизація, ремонт, опалення, освітлення, охорона)	Витрати на утримання основних засобів, інших необоротних матеріальних активів малоцінних швидкозношуваних предметів, що забезпечують збут товарів (продукції)
-	Амортизація основних засобів, інших необоротних матеріальних активів та нематеріальних активів, що забезпечують збут товарів (продукції)
Витрати на транспортування, перевалку і страхування готової продукції (товарів), транспортно-експедиційні та інші послуги, пов'язані з транспортуванням продукції (товарів) відповідно до умов договору (базису) поставки	Витрати на транспортування
Витрати на гарантійний ремонт і гарантійне обслуговування	-
Витрати на страхування призначеної для подальшої реалізації готової продукції (товарів), що зберігається на складі підприємства	-
Витрати на транспортування готової продукції (товарів) між складами підрозділів (філій, представництв) підприємства	-
Інші витрати, пов'язані зі збутом продукції, товарів, робіт, послуг	Інші витрати на збут

Аналіз наведеного переліку витрат на збут свідчить, що перелік відповідно до П(С)БО 16 «Витрати» та відповідно до Методичних рекомендацій відрізняється. Для організації фінансового обліку витрат на збут пропонується обирати Методичні рекомендації в частині, яка не суперечить П(С)БО 16 «Витрати». Однак для забезпечення інформативності облікової інформації, витрати на збут пропонується упорядкувати. У зв'язку з чим, на законодавчому рівні необхідно визначити класифікаційні групи витрат на збут, що зробить синтетичний та аналітичний облік витрат на збут більш ефективним. Зпроведеного нами аналізу публікацій встановлено, що авторами пропонується поділяти витрати на збут на категорію «витрати на збут» та категорію "витрати на маркетинг", шляхом введення двох субрахунків до рахунка 93 «Витрати на збут».

Класифікація витрат на групи значно спростить організацію синтетичного та аналітичного обліку витрат на збут, посилить контроль за понесеними витратами, надасть змогу проводити аналіз витрат на збут протягом звітного періоду, а не тільки після складання фінансової звітності за звітний період.

Аналітичний облік витрат на збут здійснюється за кожною статтею витрат, що дозволяє оперативно аналізувати понесені витрати на збут за напрямками, розміром та своєчасно їх коригувати та приймати ефективні управлінські рішення.

При процесі управління та організації бухгалтерського обліку, аналізу і аудиту торговельними націнками і витратами на збут у системі торгівлі на ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод» завжди дотримуються наступних *нормативно-законодавчих документів*:

1. Податковий кодекс України. Затверджений ВРУ №2755-IV від 02.12.2010р. Регулює відносини, що виникають у сфері справляння податків і зборів, платників податків і борів, їх права та обов'язки, відповідальність за порушення податкового законодавства.

2. Господарський кодекс України. Затверджений постановою ВР України від 16.01.2003р. №436 IV. Встановлює відповідно до конституції України правові основи господарської діяльності (господарювання), яка базується на різноманітності суб'єктів господарювання різних форм власності

3. Закон України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” від 16.07.99р Закон. №996-XIV визначає правові принципи регулювання, організації, ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності та поширюється на всіх юридичних осіб незалежно від організаційно-правових форм і форм власності, а також на представництва іноземних суб'єктів господарської діяльності, які зобов'язані вести бухгалтерський облік та подавати фінансову звітність відповідно до чинного законодавства.

4. Закон України «Про аудит фінансової звітності і аудиторську діяльність» Затверджений ВРУ № 2258-VIII від 21.12.2017 р. Визначає правові засади здійснення аудиторської діяльності в Україні і спрямований на створення системи незалежного фінансового контролю з метою захисту інтересів користувачів фінансової та іншої економічної інформації.

5. Наказ Міністерства фінансів України “Про затвердження Плану рахунків бухгалтерського обліку та Інструкції з його застосування” №291 від 30.11.99р. розкриває зміст економічної інформації про господарські засоби та джерела їх утворення, господарські процеси, забезпечення зацікавлених користувачів різнобічною інформацією, необхідною для планування, нормування, управління та контролю за виконанням завдань, а також для правильної та чіткої побудови і організації бухгалтерського обліку.

6. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» (затверджено наказом Міністерства фінансів України від 31.03.11. №87) визначає мету, склад і принципи підготовки фінансової звітності та вимоги до визнання і розкриття її елементів.

7. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» (затверджено наказом Міністерства фінансів України від 20.10.1999р. №246) визначає призначення та первісну оцінку запасів, оцінку вибуття запасів та оцінку запасів на дату балансу.

8. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» (затверджено наказом Міністерства фінансів України від 29.11.1999р. №290) розкриває призначення та класифікацію доходу, його оцінку та розкриття інформації про доходи до додатках до фінансової звітності.

9. Методичні рекомендації з формування собівартості продукції (робіт, послуг) у промисловості. Затверджено Наказом Міністерства промислової політики України від 9 липня 2007 р. N 373. Здійснюють регулювання обліку витрат та формування собівартості продукції сільськогосподарських підприємств.

10. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій. Затверджений Наказом МФУ №291 від 30.11.1999р. зі змінами і доповненнями. Обов'язковий для застосування в усіх галузях народного господарства систематизований перелік синтетичних рахунків, які забезпечують накопичення, групування та узагальнення облікової інформації про господарську діяльність з метою її використання для управління, контролю і звітності.

Сучасні умови господарювання на ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод» ставлять нові вимоги до управління торговельними націнками та витратами на збут у системі торгівлі до обліку витрат та розрахунку фінансових результатів, до внутрішнього контролю з боку власників ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод» та контролю з боку держави. Аналіз нормативно-правової бази дає змогу зробити управлінсько-обліковий процес витрат на збут ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод» більш досконалим.

Зауважимо, що в П(С)БО 16 «Витрати» не розглядається така категорія як збитки на відміну від міжнародних стандартів. Визначення постійних і змінних загальновиробничих витрат у П(С)БО 16 «Витрати» і в МСФЗ відмінностей немає, але у МСФЗ поділ цих витрат здійснюється з метою оцінки запасів, а у П(С)БО 16 «Витрати» - для визначення виробничої собівартості продукції (робіт, послуг). Вимоги до розкриття інформації про витрати П(С)БО 16 «Витрати» в цілому відповідають правилам міжнародних стандартів.

Порівнюючи П(С)БО 16 «Витрати» та МСФЗ можна сказати наступне:

- окремого МСФЗ «Витрати» не існує, основні положення, які визначають методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про витрати підприємства розкриваються у Концептуальній основі складання та подання фінансових звітів, МСФЗ (ІАЗ) 1 «Подання фінансових звітів», МСФЗ (ІА5) 2 «Запаси»;
- певні положення П(С)БО 16 «Витрати» прямо повторюють правила МСФЗ; в окремих випадках П(С)БО 16 «Витрати» містить вимоги, які не виділені окремо в міжнародних стандартах, але знаходяться в їх рамках; разом з тим, деякі положення, які розкриті в МСФЗ, не знайшли свого відображення в національних Положеннях (стандартах) бухгалтерського обліку України. Це пояснюється більшою деталізацією національних стандартів порівняно з міжнародними, котрі мають бути універсальними для широкого загалу країн.

РОЗДІЛ 1. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ВИРОБНИЧА ХАРАКТЕРИСТИКА ПРАТ «НОВОГРАД-ВОЛИНСЬКИЙ ХЛІБОЗАВОД», ОПИС ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ

1.1. Історична характеристика та опис організаційно-виробничої діяльності ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод»

ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод» було засновано у 1944 році, шляхом перетворення державного підприємства «Новоград-Волинський державний хлібозавод» у відкрите акціонерне товариство (ВАТ).

Згідно рішення Загальних зборів акціонерів від 17.03.2011 року ВАТ "Новоград-Волинський хлібозавод" перейменовано у ПАТ "Новоград-Волинський хлібозавод". Згідно рішення Загальних зборів акціонерів від 26.03.2018 року змінено тип і назву товариства на ПрАТ "Новоград-Волинський хлібозавод".

Історія Новоград-Волинського хлібозаводу починається, як було вже вказано, з 1944 року, коли після визволення міста від фашистських загарбників гостро стала проблема забезпечення хлібом жителів міста і району. Розташувати підприємство тоді було вирішено на місці колишньої фабрики гнутих меблів по вулиці Радянській, 10 та території прилеглої до неї конюшні.

Перший наказ Новоград-Волинського хлібозаводу було підписано першим директором заводу Носовою Євдокією Іванівною в січні 1944 року. В лютому цього ж року працювало 12 чоловік.

Другим директором хлібозаводу в березні 1946 року став Шульга Іван Афанович. В 1946 - 1948 роках проведено ремонтно-будівельні та монтажні роботи по влаштуванню хлібозаводу. Будівництво здійснювалось шляхом ремонту, реконструкції існуючих частин будівельних об'єктів, добудови і прибудови до них недостаючих виробничих, ремонтних, складських та побутових приміщень власними силами з одночасним будівництвом 3-х печей типу ФТЛ-2 з дров'яним опаленням для випікання хліба у формах.

Продовжив реконструкцію наступний керівник заводу Черненко Микола Євдокимович (з вересня 1950 року по січень 1953 року) та Кот Андрій Андрійович (з липня 1954 року по березень 1960 року).

В 1967 році власними силами побудовано кондитерський цех потужністю 1т кондвиробів за добу. Обладнання щорічно доповнювалось, модернізувалось, обновлювалось. На початку 70-х років основне його технологічне обладнання було: 3 електрошафи ЕШ-3-М, кремозбивальна машина КСМ, збивальна і змішувальна машина та інше допоміжне обладнання.

З 1976 року по 1997 роки завод входив до складу Житомирського об'єднання «Житомирхліб».

Обліково-аналітичне забезпечення управління торговельними націнками і витратами на збут у системі торгівлі

	Прізвище, ініціали	Підпис	Дата	РОЗДІЛ 1. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ВИРОБНИЧА ХАРАКТЕРИСТИКА ПРАТ «НОВОГРАД-ВОЛИНСЬКИЙ ХЛІБОЗАВОД», ОПИС ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ	15
Студентка	Свистун А.В.				
Науковий керівник	Чернелевський Л.М.				
Завідувач кафедри	Чернелевський Л.М.				

Директора заводу Лосовського Адама Антоновича, який працював з жовтня 1984 р. по жовтень 1989 р., змінив молодий та енергійний керівник Портянко Сергій Федорович, який займає дану посаду і до нині.

В 1996 році фінансування будівництва заводу було припинено і будівництво зупинено. І як об'єкт незавершеного будівництва загальною вартістю капіталовкладень 3978,6тис.грн. з оцінкою 3694,1тис.грн, з освоєнням 280,7тис.грн. передано діючому хлібозаводу, витрати на утримання якого до 2006 року склали понад 220тис.грн.

При проведенні у 2005 році комісією державного майна і фондового ринку Житомирської області аукціону об'єкт незавершеного будівництва був переданий фірмі «Житомирські ласощі» (акт від 08.12.2006 року).

В 1993 році почалась комп'ютеризація обліку на виробництві, в бухгалтерії, та відділі збуту.

Однак залежність від Житомирського об'єднання «Житомирхліб» обмежувала самостійність у вирішенні багатьох питань. З виходом у 1997 році заводу з підпорядкування «Житомирхлібу» активізувалась господарська діяльність за рахунок як власних коштів так і з залученням банківських кредитів.

30 жовтня 1997 року регіональним відділенням Фонду державного майна України по Житомирській області було видано Наказ № 222 – ДП, згідно якого приймалось рішення щодо приватизації державного майна підприємства. А 13 квітня 1998 року – Наказ про створення Відкритого акціонерного товариства «Новоград-Волинський хлібозавод». Цим же наказом було зафіксовано статутний фонд Товариства в розмірі 387479,00 гривень.

На виконання робіт по бізнес - плану за рахунок прибутку витрачено в 2000р. - 99,2 тис.грн.; в 2001 - 249,9 тис.грн.; в 2002р. - 144,5 тис.грн., в 2003р. - 308,0 тис.грн. у подальші роки обсяг робіт і обсяги капіталовкладень нарощувались із залученням кредитів банку. В 2004р. при капіталовкладенні 496,4 тис.грн. залучено кредиту на 52,2 тис.грн., в 2005р. - 2000,5 тис.грн. і 476,6 тис.грн., в 2006р. - 1327,0 тис.грн. і 570 тис.грн. за 2000 - 2006р.р. загальні капіталовкладення склали 4625,5тис.грн., в т.ч. залучено банківських кредитів на 1085,5тис.грн.

21 квітня 2008 року на Загальних зборах акціонерів було прийнято рішення про збільшення Статутного капіталу та закриті (приватне) розміщення власних акцій, внаслідок чого розмір Статутного капіталу склав 774958,00 грн.

У 2008-2010 роках товариство працювало в надзвичайно складних умовах постійно зростаючих цін на сировинні та енергетичні ресурси, несприятливих для виробництва нормативно правових актів Кабінету Міністрів, які адміністративно стримували оптово-відпускні ціни, обмежували рентабельність виробництва, ускладнили господарські відносини як з постачальниками так і споживачами. Дезорганізованість в фінансовій системі стала гальмом в розвитку виробництва. В ряді місць стало неможливим одержати оплату за реалізовану продукцію, що створювало надзвичайне становище в господарюванні.

При таких обставинах правління вживало всіх можливих заходів по посиленню режиму економії у всій сфері діяльності, недопущенню збитковості і одержання можливої рентабельності.

Незважаючи на складні фінансові обставини значна робота була проведена щодо розвитку маеріально-технічної бази підприємства. Проведено значний обсяг ремонтно-будівельних робіт по розширенню виробничих і побутових приміщень в кондитерському цеху.

Придбано та встановлено обладнання по нарізці та упаковці хлібобулочних виробів, встановлено дільник тіста SD – 180, проведено капітальний ремонт печі ФТЛ-2, придбано паровий котел SR-500, встановлена холодильна установка С-150.

Протягом 2008-2010 років придбано 4 нових автомобілі «Газель». Замінено застарілу комп'ютерну техніку.

Асортиментний ряд налічував 154 найменування продукції, в тому числі хлібобулочних виробів 35 найменувань, здобно-булочних - 39, кондитерських - 80 найменувань.

Придбано машину інтенсивного тістоприготування «Прима-160» , яку встановлено в булочно-кондитерському цеху в січні 2011 р. Встановлено дозатор води ДВС-10 в хлібобулочному цеху.

У травні 2010 року було здійснено процедуру переведення існування акцій з документарної у без документарну форму.

У березні 2011 року на Загальних зборах акціонерів було прийнято рішення про реструктуризацію підприємства у Публічне акціонерне товариство «Новоград-Волинський хлібозавод», згідно вимог діючого законодавства.

У 2011 році було придбано тягач-борошновоз з вантажомісткістю 30 тон. Побудовано нове холодильне відділення з двома камерами, реконструйовано відділення по тарному зберіганню борошна.

Протягом 2009-2011 років внаслідок Всесвітньої економічної кризи та політичної кризи в Україні постійно знижувався попит населення на кондитерські вироби. Виробництво тортів і тістечок стало не рентабельним. Та одночасно з цим збільшувався попит на здобно-булочні вироби. У 2011 році керівництво заводу прийняло рішення закрити кондитерський цех та збільшити об'єм випуску здобно-булочних виробів.

Для реалізації поставлених завдань по забезпеченню попиту на здобно-булочну продукцію було придбано і встановлено додатково нову піч MIBE.

Станом на січень 2012 року в асортименті заводу 88 найменувань продукції, з яких 32 – хлібобулочних і 56 – здобно-булочних виробів. Реалізація здійснюється в 12 районах Житомирської області, а також в Рівненській та Хмельницькій областях. Доставку здійснюють 27 машин.

Велике значення в реалізації хлібобулочної продукції в м. Новограді-Волинському має Дочірнє підприємство «Торговий дім ПАТ «Новоград-Волинський хлібозавод». Торговий дім складається з п'яти магазинів, які окрім смачних хлібобулочних виробів, пропонують й інші продовольчі товари.

На 2018 рік товариство виробляє 79 найменувань продукції, в тому числі: 30 хлібобулочних, 49 здобно-булочних. За звітний рік освоєно 9 нових видів продукції.

Всього вироблено продукції в діючих цінах на суму 86,6 млн. грн., що на 15,8 млн. грн. або на 22,3% більше попереднього року.

Обсяг виробництва продукції в натуральному виразі зменшився на 3,9% і становить 5560 тон, в т.ч. виробництво хлібобулочних виробів зменшилось на 4,5% (вироблено 5662 тони), виробництво здобно-булочних виробів зросло на 4,2% (вироблено 398 тон).

В структурі виробництва хлібобулочні вироби займають 92,8%. Здобно-булочні – 7,2%. Зросла питома вага хліба з борошна пшеничного вищого сорту на 1,0%, булочних виробів на 0,2%, знизилась питома вага хліба змішаної валки (житньо-пшеничного) на 1,2% та хліба з борошна пшеничного 1 сорту на 0,1%.

За звітний період обсяги виробництва упакованої продукції збільшились на 4,4% та становлять 1820 тон, або 35,3%. 92% здобно-булочної продукції випускається в упакованому вигляді.

За звітний рік реалізація продукції в грошовому виразі зросла на 21,0%. На ринку нашого міста працюють 13 наших конкурентів, а саме: ТОВ "Агробізнес", ТОВ "Румянець", ПП "Люкс К", ПП "Коровай", Городницький хлібозавод, Корецький хлібозавод, Радивилівський х/з, ТОВ "Бердичівський хлібозавод", ТОВ "Золотий коровай", ТОВ "Київ-хліб", Довбишська пекарня, Андрушівський хлібозавод, ТОВ "Поділля-хліб".

Товариство реалізує свою продукцію по містах: Новоград-Волинський, Житомир, Бердичів, Олевськ, Коростень та по районах: Новоград-Волинському, Ємільчинському, Баранівському, Овруцькому, Пулинському, Коростенському, Олевському та Черняхівському.

В структурі собівартості борошно складає 31,5%. Основними постачальниками борошна являються: ТОВ «Хмельницьк-млин», ТОВ «Волинь-зерно-продукт», ПАТ «Державна продовольчо-зернова корпорація України».

Витрати на виробництво 1 тонни продукції за звітний період зросли на 25,9%.

Зросли ціни/тарифи:

- на електроенергію на 36 коп./кВт або на 14,2%, на природний газ на 2950 грн./тис. куб. м. або на 33,3%, на газ метан на 3,2 грн/куб. м. або на 19,6%, на інші ППМ на 16-18%;

- на основну сировину: борошно пшеничне вищого гатунку на 15,3%, борошно пшеничне 1 гатунку - на 16,8%, борошно житнє обдирне - на 11,8% ;

- на іншу сировину: дріжджі - на 4,8%, сіль - на 14,0%.

Допоміжна сировина (дріжджі, масло рослинне, яйце) закуповувалось через ТОВ "Бакалія-Дріжджі-Сервіс", інша сировина - у приватних підприємців, з якими укладались договори.

Середня ціна 1 тонни хлібобулочних виробів на кінець 2018 року становить 15130 грн. Темп росту становить 27,5% до попереднього року. Ціна здобно-булочних виробів - зросла на 16,3% і становила 36670 грн. за 1 тону. Таке зростання відбулось за рахунок інфляційних процесів протягом року.

Рівень рентабельності від виробництва продукції за звітний рік становить 10,9% проти 10,6% в 2017 р.

Підприємство послуг стороннім організаціям не надає, від сезонних змін не залежить. Експортні операції відсутні.

Структура ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод» належить до лінійно-функціонального типу організаційної структури. Лінійно-функціональна організаційна структура являє собою комбінацію лінійної та функціональної структур. В основу такої структури покладено принцип розподілення повноважень і відповідальності за функціями та прийнятті рішень по вертикалі. Лінійно-функціональна структура дозволяє організувати управління за лінійною схемою, а функціональні підрозділи допомагають лінійним керівникам у вирішенні відповідних управлінських функцій.

Лінійно-функціональна оргструктура застосовується при вирішенні задач, які постійно повторюються, забезпечуючи максимальну стабільність організації. Вона ефективна для масового виробництва зі стабільним асортиментом продукції при незначних (еволюційних) змінах технології виробництва.

Засновником ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод» є акціонери згідно реєстру акціонерів. Акціонерами товариства є юридичні та фізичні особи, які набули право власності на акції товариства в установленому законодавством порядку (в тому числі при його створенні, при додатковому випуску акцій, на вторинному ринку цінних паперів тощо).

ПрАТ «Новоград-Волинський хлібо завод» є господарським товариством, має організаційно-правову форму акціонерного товариства. Тип акціонерного товариства – приватне. Товариство є юридичною особою з дня його державної реєстрації та створене на невизначений строк, здійснює свою діяльність як суб'єкт малого підприємства з дня його державної реєстрації і може займатися будь-якою підприємницькою діяльністю, яка не суперечить чинному законодавству України. Товариство має цивільні права та обов'язки, здійснює свою діяльність відповідно до чинного законодавства України, Статуту та внутрішніх Положень Товариства. Має самостійний баланс, рахунки в банках, в тому числі валютні, печатку зі своїм найменуванням, кутовий та інші штампи, товарний знак та інші притаманні юридичній особі реквізити. Товариство самостійно здійснює господарську діяльність, веде оперативний, податковий та бухгалтерський облік, складає статистичну звітність тощо.

Управління підприємством здійснюється відповідно до статуту (Додаток) на основі поєднання прав власника щодо господарського використання майна й участі в управлінні трудового колективу. Підприємство самостійно визначає структуру управління, встановлює штати.

Організаційно-управлінська структура ПрАТ "Новоград-Волинський хлібо завод" графічно зображена на рис. 1.1.1.

Органами управління ПрАТ "Новоград-Волинський хлібо завод" є:

- Загальні збори акціонерів;
- Наглядова рада;
- Голова правління;
- Ревізійна комісія.

Одноосібним Виконавчим органом Товариства, який здійснює керівництво його поточною діяльністю, є *Генеральний директор*. На даний час цю посаду займає Портянко Сергій Федорович.

У своїй діяльності Генеральний директор підзвітний загальним зборам та Наглядовій раді, організовує виконання їх рішень.

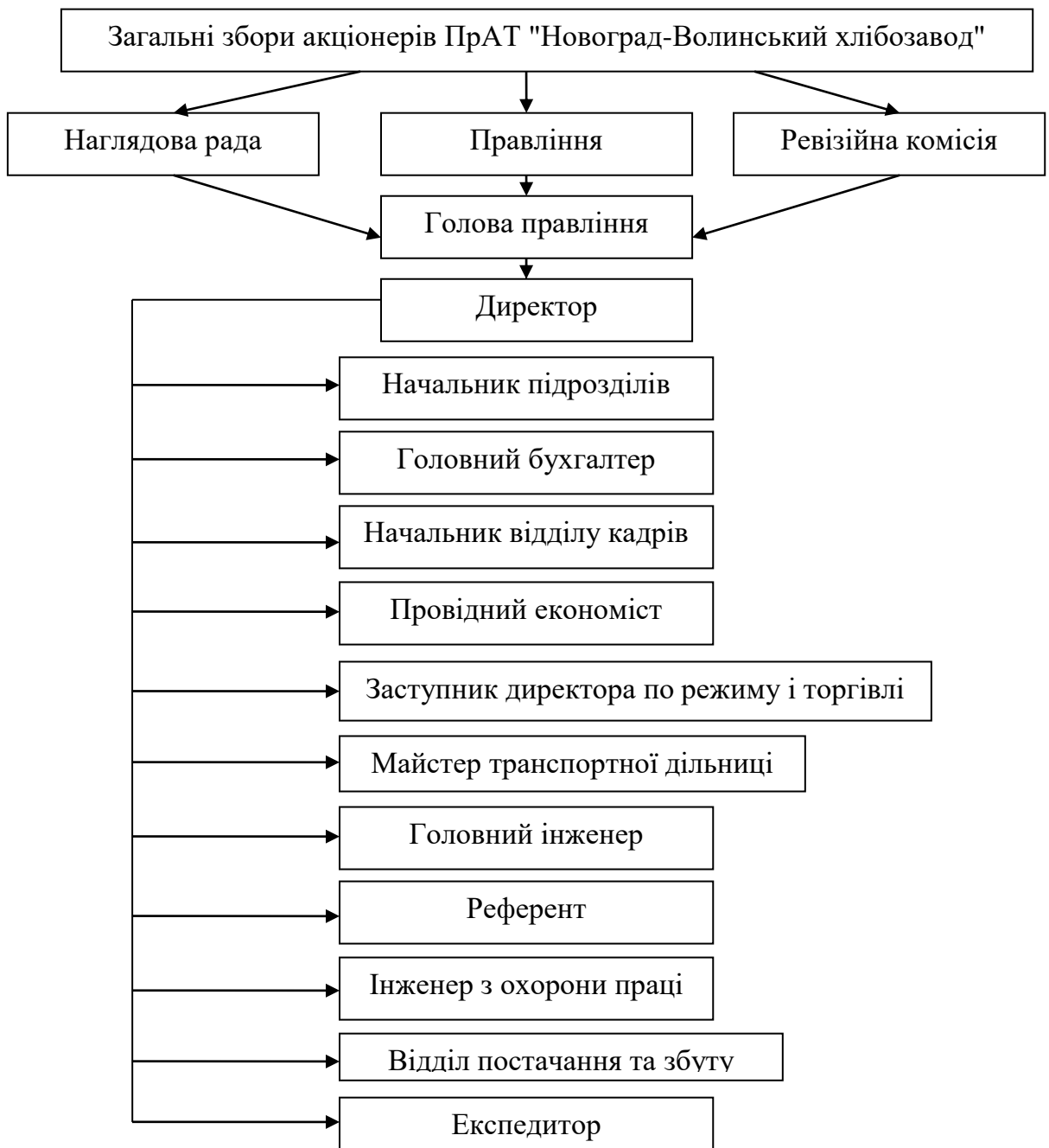

Рис. 1.1.1. Організаційно-управлінська структура ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод»

Генеральний директор діє від імені Товариства у межах, встановлених Статутом Товариства і чинним законодавством. Він вирішує всі питання діяльності Товариства, пов'язані з керівництвом поточною діяльністю товариства, крім питань, що відносять до виключної компетенції Загальних зборів та Наглядової ради. Загальні збори можуть винести рішення про передачу частини належних їм прав до компетенції Генерального директора. Генеральний директор обирається Наглядовою радою. Строк на який обирається Генеральний директор, визначається Наглядовою радою. Питання повноважень, умов діяльності, матеріального та соціального забезпечення Генерального директора визначаються окремим рішенням Наглядової ради.

Посадовими особами органів Товариства є фізичні особи – голова та члени Наглядової ради, Генеральний директор, а також корпоративний секретар Товариства – у визначених законодавством випадках.

Вищий орган управління - *Загальні збори акціонерів* товариства, які керуються Положенням та мають право приймати рішення з усіх питань діяльності товариства.

Річні загальні збори скликаються не рідше одного разу на рік та проводяться не пізніше 30 квітня наступного за звітним року.

Позачергові Загальні збори скликаються Наглядовою Радою: з власної ініціативи; на вимогу Генерального директора Товариства; в разі порушення провадження про визнання Товариства банкрутом або необхідності вчинення значного правочину; на вимогу акціонерів (акціонера), які на день подання вимоги сукупно є власниками 10 (десяти) і більше відсотків акцій Товариства; в разі неплатоспроможності Товариства, а також, якщо цього вимагають інтереси Товариства в цілому; в інших випадках, встановлених законом.

До виключної компетенції загальних зборів належить:

- визначення основних напрямів діяльності товариства;
- внесення змін до статуту товариства;
- прийняття рішень про анулювання викуплених акцій;
- прийняття рішень про зміну типу товариства;
- прийняття рішення про розміщення акцій;
- прийняття рішень про збільшення (зменшення) статутного капіталу

товариства;

- затвердження річного звіту товариства;
- інші положення передбачені статутом ПрАТ "Новоград-Волинський хлібозавод".

Наглядова рада товариства є органом, який здійснює захист прав акціонерів в період між проведенням Загальних зборів, і в межах компетенції та відповідно до Положення, визначених законодавством та Статутом, контролює та регулює діяльність виконавчого органу. Вона підзвітна Загальним зборам, рішення яких є для неї обов'язковими, подає на затвердження Загальних зборів щорічний звіт про свою діяльність, загальний стан товариства та вжиті нею заходи, спрямовані на досягнення мети товариства. Здійснює свою діяльність з дотриманням законодавства України, вимог Статуту та внутрішніх документів Товариства. Члени наглядової ради обираються з числа фізичних осіб, які мають повну цивільну дієздатність, та/або з числа юридичних осіб - акціонерів. Наглядова рада обирається та відкликається Загальними зборами. Члени Наглядової ради обираються шляхом кумулятивного голосування у кількості трьох осіб строком на 3 роки.

До виключної компетенції наглядової ради належить:

- затвердження в межах своєї компетенції положень, якими регулюються питання, пов'язані з діяльністю товариства;
- підготовка порядку денного загальних зборів, прийняття рішень про дату їх проведення та про включення пропозицій до порядку денного, крім скликання акціонерами позачергових загальних зборів;
- прийняття рішень про продаж раніше викуплених товариством акцій;
- затвердження ринкової вартості майна у випадках, передбачених Законом;
- інші положення, визначені у статуті ПрАТ "Новоград-Волинський хлібозавод".

Правління є виконавчим органом товариства, до компетенції якого належить вирішення всіх питань, пов'язаних з керівництвом поточною діяльністю товариства, крім питань, що відносять до виключної компетенції загальних зборів та наглядової ради. Членом правління може бути будь-яка фізична особа, яка має повну цивільну дієздатність і не є членом наглядової ради чи ревізійної комісії цього товариства. Права та обов'язки членів виконавчого органу акціонерного товариства визначаються

Законом, статутом товариства та положенням про виконавчий орган товариства, а також договором (контрактом), що укладається з кожним членом виконавчого органу.

Директор підприємства:

- керує поточними справами підприємства;
- самостійно вирішує всі питання діяльності підприємства, за винятком питань, віднесених до компетенції інших органів управління підприємства;
- втілює в життя положення статуту та локальних нормативних актів підприємства;
- затверджує штатний розклад, посадові оклади персоналу підприємства;
- встановлює показники, розміри та строки преміювання персоналу підприємства;
- встановлює відпускні ціни на продукцію та тарифи на послуги;
- видає накази та розпорядження, які є обов'язковими для персоналу підприємства;
- затверджує інструкції, видає довіреності та інші акти з питань діяльності підприємства за винятком тих, що віднесені до компетенції інших органів управління підприємством;
- приймає на роботу та звільняє з роботи працівників підприємства, визначає умови оплати їх праці, застосовує до них заходи матеріального стимулювання та дисциплінарного стягнення;
- організовує ведення бухгалтерського обліку та звітності на підприємстві;
- встановлює обсяг конфіденційної інформації та комерційної таємниці підприємства, та порядок їх використання;
- розглядає матеріали перевірок та ревізій, а також звіти відокремлених структурних підрозділів та дочірніх підприємств, приймає рішення за їх результатами;
- виконує інші функції виконавчого органу підприємства, передбачені чинним законодавством.

Безпосередньо директору підприємства підпорядковані:

- всі начальники підрозділів;
- головний бухгалтер;
- начальник відділу кадрів;
- заступник директора по режиму і торгівлі;
- майстер транспортної дільниці;
- головний інженер;
- референт;
- інженер з охорони праці;
- відділ постачання та збуту;
- експедиція.

На ПрАТ "Новоград-Волинський хлібозавод" до керівного складу працівників входять співробітники з вищою освітою, достатнім досвідом роботи на виробництві та на керівних посадах. Робочі місця на виробництві забезпечені висококваліфікованими працівниками з необхідною освітою, досвідом та знаннями. Для підвищення професійного рівня співробітників організуються навчання, як на виробництві, так і на курсах підвищення кваліфікації.

Ревізійна комісія складається із 3х членів, які вибираються Вищим органом Товариства терміном на 5 років. Члени ревізійної комісії обираються шляхом кумулятивного голосування з числа фізичних осіб, які мають повну цивільну дієздатність та/або з юридичних осіб-акціонерів.

Ревізійна комісія проводить перевірку фінансово-господарської діяльності акціонерного товариства. Правління забезпечує членам ревізійної комісії доступ до інформації в межах, передбачених статутом або положенням про ревізійну комісію. Ревізійна комісія підзвітна вищому органу Товариства. Матеріали перевірок Ревізійна комісія надає Вищому органу Товариства та Наглядовій раді Товариства.

Система внутрішнього контролю включає адміністративний та бухгалтерський контроль.

Виробнича структура ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод» представлена цехом хлібобулочних виробів, цехом здобнобулочних виробів, адміністративним апаратом. Товариство має склад та автопарк. Дочірних підприємств, філій не має. Має 27 торгівельних точок, що реалізують вироблену продукцію.

Виробничу структуру підприємства наведено схематично (рис 1.1.2).

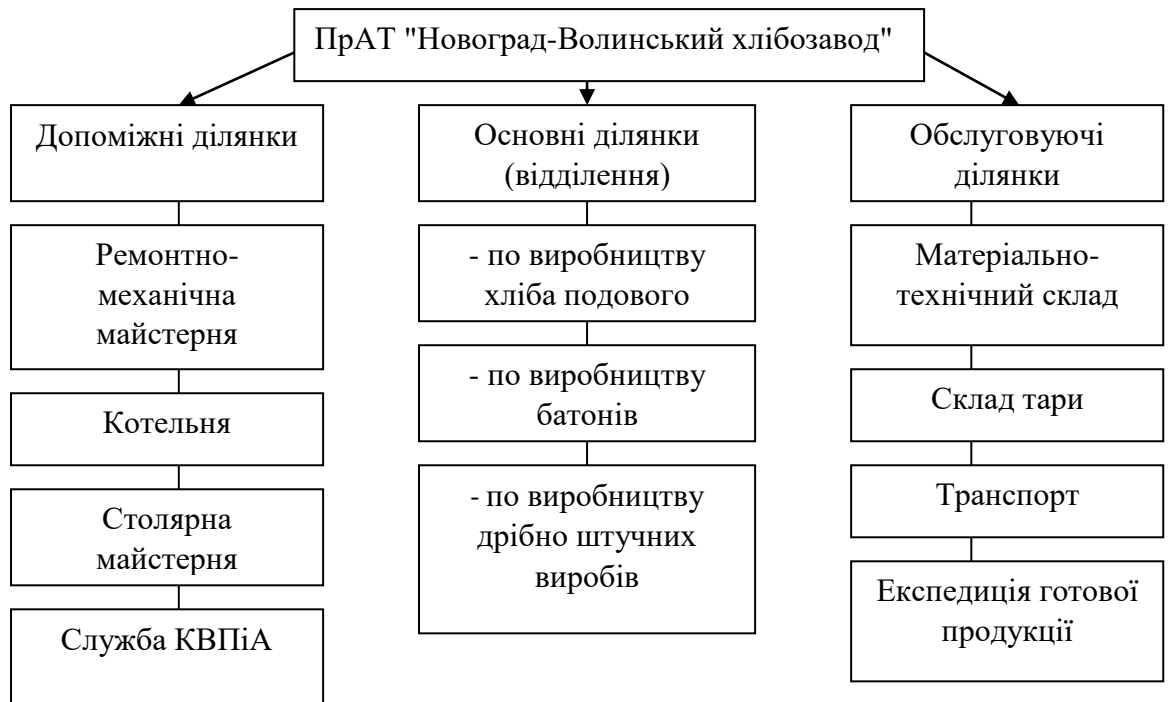

Рис.1.1.2. Виробнича структура ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод»

Фінансовий менеджмент підприємства здійснюється працівниками планово-економічного відділу та бухгалтерії під керівництвом правління.

Бухгалтерія здійснює організацію бухгалтерського обліку господарсько-фінансової діяльності підприємства та контроль за економічним використанням матеріальних, трудових та фінансових ресурсів. Бухгалтерія приймає участь в проведенні економічного аналізу за даними бухгалтерського обліку і звітності з метою виявлення внутрішньогосподарських резервів, усунення втрат та невиробничих втрат. Здійснює заходи по попередженню нестач, незаконних витрат грошових коштів.

Планово-економічний відділ розробляє перспективні і поточні плани підприємства, а також веде оперативне планування і визначає планові показники дільниць, контролює виконання плану по всім показникам як по підприємству в цілому, так і по дільницям, веде оперативний облік виконання показників по виробництву, продуктивності праці, собівартості, складає статистичну звітність по підприємству тобто володіє інформацією по важливим показникам роботи хлібозаводу.

Відділ збуту і постачання здійснює організацію постачання сировини та збуту продукції підприємства в залежності з плановими завданнями і створеними

договорами, її відвантаження споживачам в терміни і обсяги, встановленими планом реалізації.

Головний інженер відповідає за проведення на підприємстві вірної технічної політики, технології і організації виробництв на основі нових досягнень науки. Він керує службами ремонтного і енергетичного обслуговування.

Головний механік здійснює організаційно-технічне керівництво та контроль за технічно вірною і безперебійною експлуатацією обладнання і несе відповідальність за своєчасний і якісний ремонт печей, потокових ліній і автопарку.

Завідуючий лабораторією технохімічного і мікробіологічного контролю є практично керівником відділу технічного контролю. В його обов'язки входить здійснення функцій, які пов'язані з наглядом за якістю готової продукції і рухом всього технологічного процесу.

Майстри керують колективом підлеглих їм робітників (тістоводами, пекарями, робітниками біля машин і т.д.), безпосередньо організують процеси виробництва при дотриманні технологічної дисципліни по випуску продукції необхідної якості.

Інженер з техніки безпеки забезпечує дотримання правил техніки безпеки, охорони праці в цілому на підприємстві.

ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод» займається такими основними видами діяльності:

10.71 – Виробництво хліба та хлібобулочних виробів; виробництво борошняних кондитерських виробів, тортів і тістечок нетривалого зберігання;

10.72 – Виробництво сухарів і сухого печива; виробництво борошняних кондитерських виробів, тортів і тістечок тривалого зберігання;

Джерелами сировини є українські виробники. Кількість постачальників за основними видами сировини та матеріалів, що займають 10% в загальному об'ємі постачання – 3. Хлібобулочні вироби Товариства конкурентоспроможні на внутрішньому ринку м. Новоград-Волинського та області. За останні роки завод не тільки зберіг своїх традиційних замовників, а й значно розширив ринок.

Фінансові ресурси підприємства створені за рахунок власних коштів. Власні кошти знаходяться у Товаристві у безстроковому використанні. Фінансові ресурси витрачаються за певними напрямками з метою досягнення конкретних цілей, визначених на отримання прибутку.

Товариство перебуває на загальній системі оподаткування і є платником податку на додану вартість.

Основними заходами підприємства є:

- по захисту своєї діяльності – своєчасне надання якісної продукції клієнтам;
- по розширенню виробництва – освоєння виробництва нової продукції та розширення виробничого процесу, залучення новітніх технологій;
- по розширенню ринків збуту – рекламування та презентація продукції, яка виробляється.

Методами продажу продукції є заключення договорів на поставку продукції. Товариство з підприємствами працює по безготівковому розрахунку, з населенням – за готівку. Особливостями хлібобулочних виробів є їхня якість і низька ціна. Значним попитом споживачів користується так звана «домашня» випічка, рецепти якої розробили самі працівники хлібозаводу на основі випробованих домашніх заготовок і «бабусиних» рецептів. Вона випікається з маком, повидлом, варенням, а також зі свіжими фруктами.

Добре попрацювали спеціалісти й над поліпшенням зовнішнього вигляду хлібобулочних виробів. На підприємстві повністю оновили пакувальні матеріали, всі

вони одержали необхідні гігієнічні дозволи і погодження у санепідемслужби. Дизайн – також важлива складова оформлення товару для його активного просування на ринок. ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод» розробив власний логотип і він тепер є на кожній упаковці. Це ще не торгова марка, але покупці пізнають новоградські хлібобулочні вироби саме за цим яскравим логотипом. Адже для покупця є дуже важливим те, щоб хліб був смачний, рум'яний та ще й запакований у безпечну, яскраву обгортку.

Радикально оновлений асортимент булочних виробів. Запроваджено у виробництво більш пісні сорти батонів, які є дешевшими від звичайних. Перспективними планами розвитку Товариства є збереження та збільшення обсягів виробництва продукції, покращення її якості, розширення ринків збуту. У прогнозуванні розширення виробництва, реконструкції, поліпшенні фінансового стану на наступні роки є впровадження високої технології, модернізування основних виробничих фондів та вирішення соціальних завдань.

Проблеми, які впливають на діяльність підприємства, виходять із важкого фінансового стану галузі, а також через нестабільність якісного та своєчасного постачання основних видів сировини, нестабільності цінової політики на сировину і енергоносії, нестабільність ринку збуту, складність економічних процесів. Підприємство є залежним від законодавчих та економічних обмежень.

Підприємство здійснює заходи для забезпечення охорони праці, техніки безпеки, протипожежної безпеки, виробничої гігієни, санітарії, керуючись чинним законодавством, діючими положеннями і нормами, та несе відповідальність у встановленому порядку за шкоду, заподіяну здоров'ю та працездатності своїх працівників.

ПрАТ "Новоград-Волинський хлібозавод" має без цехову структуру виробництва. Основне виробництво по випуску хлібобулочних виробів складається з окремих стадій:

- підготовка сировини до виробництва,
- виробництво напівфабрикатів – рідких дріжджів, рідких опар,
- приготування тіста,
- формовка,
- вистойка,
- випічка,
- укладка і транспортування готових виробів.

На ПрАТ "Новоград-Волинський хлібозавод" є ремонтно-механічна служба, служба КВПіА (контрольно-вимірювальних приладів та автоматики), служба матеріально-технічного забезпечення, від якої залежить забезпечення підприємства сировиною та матеріалами. Експедиція забезпечує реалізацію готової продукції.

1.2. Структура бухгалтерії ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод», форма організації обліку на підприємстві

Бухгалтерія створюється як структурний підрозділ підприємства, призначений для виконання певних функцій, а також наділений правами та обов'язками. Апарат бухгалтерії повинен забезпечувати виконання поставлених завдань в мінімальні терміни і з високою якістю, що вимагає оптимальної організації його роботи. Така організація роботи повинна забезпечувати комплексне вирішення усіх питань, пов'язаних із поділом та кооперуванням праці, формуванням апарату бухгалтерії певної форми та структури, чітким визначенням функцій, завдань, обов'язків та прав як бухгалтерії у цілому, так і кожного бухгалтера.

Бухгалтерія ПрАТ «Новоград-Волинський хлібо завод» має централізовану форму побудови, тобто створена головна бухгалтерія, у якій ведеться облікова робота. Апарат бухгалтерії розташовується сконцентровано у приміщенні адміністрації і як методично, так і адміністративно підпорядковується головному бухгалтеру. Організаційна побудова має лінійний тип, тобто бухгалтера підпорядковуються головному бухгалтеру, який контролює роботу кожного виконавця.

Для професійного і технічного поділу праці, досягнення його високої продуктивності і персональної відповідальності за якість і терміни виконання облікових робіт на кожній посаді відповідно до штатного розпису розроблена посадова інструкція на підставі Довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників. Посадові інструкції складаються із розділів: загальні положення, завдання та обов'язки, права, відповідальність, повинен знати, кваліфікаційні вимоги та взаємовідносини (зв'язки) за посадою. У заголовку посадової інструкції наводиться повна назва посади в родовому відмінку, яка відповідає професійній назві роботи, передбаченій Класифікатором професій ДК 003-95, зі змінами та доповненнями. Посадові інструкції затверджені керівником підприємства та доведені до працівників під розписку. Зміни, доповнення до посадових інструкцій вносяться лише на підставі наказу керівника підприємства за згодою працівника. Наказ про внесення змін, доповнень до посадової інструкції видається у разі перерозподілу обов'язків між працівниками у зв'язку зі скороченням їх чисельності, або необхідністю більш раціонального розподілу ніж ними посадових обов'язків.

Організація бухгалтерського обліку на ПрАТ "Новоград-Волинський хлібо завод" ведеться згідно з Законом України від 16.07.99 р. №996-XIV «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні», національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку, норм податкового законодавства, з метою забезпечення єдиних (постійних) принципів, методів, процедур при відображенні поточних операцій в обліку та складанні фінансової звітності.

Одним із обов'язкових підрозділів на будь-якому підприємстві є бухгалтерія. Ця ланка організаційної структури на ПрАТ "Новоград-Волинський хлібо завод" складається з працівників бухгалтерії на чолі з головним бухгалтером (рис. 1.2.1).

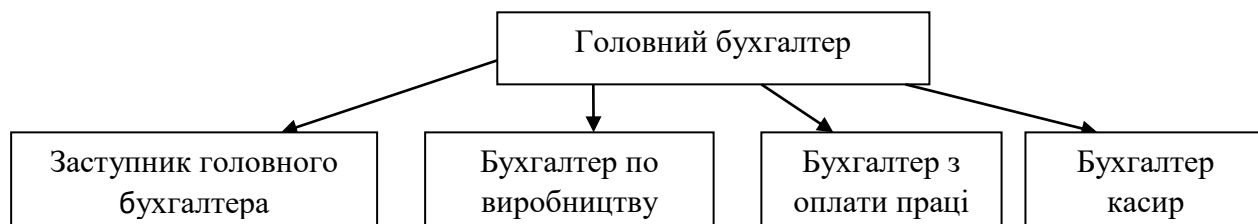

Рис. 1.2.1. Структура бухгалтерії ПрАТ «Новоград-Волинський хлібо завод»
До штату бухгалтерії ПрАТ «Новоград-Волинський хлібо завод» входять:

- головний бухгалтер;
- заступник головного бухгалтера;
- 3 бухгалтери.

На посаду головного бухгалтера ПрАТ «Новоград-Волинський хлібо завод» призначається особа, що має вищу освіту відповідного напрямку підготовки та кваліфікації. Післядипломна освіта в галузі управління та обліку. При виконанні своїх обов'язків головний бухгалтер заводу повинен керуватися:

- Законами України, інструкціями, постановами, указами президента, розпорядженнями, рішеннями, іншими нормативно-правовими документами органів

влади та місцевого самоврядування, що регулюють порядок виробничої діяльності ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод»;

- Наказами та розпорядженнями ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод»;

- Статутними документами ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод»;

- бізнес-план;

- посадова інструкція бухгалтерської служби регламентується посадовими інструкціями, відповідно до яких:

Кожен з працівників бухгалтерії виконує свою роботу та завдання відповідно до їхніх посадових інструкцій. Відповідно до неї *головний бухгалтер*:

1. Забезпечує введення бухгалтерського обліку, дотримуючись єдиний методологічних засад, встановлених Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», з урахуванням особливостей діяльності ПрАТ "Новоград-Волинський хлібозавод" і технології оброблення облікових даних.

2. Організує роботу бухгалтерської служби ПрАТ "Новоград-Волинський хлібозавод", контроль за відображенням на рахунках бухгалтерського обліку *всіх господарських операцій*.

3. Вимагає від підрозділів, служб та працівників забезпечення неухильного дотримання порядку оформлення та подання до обліку *первинних документів*.

4. Вживає всіх необхідних заходів для запобігання несанкціонованому та непомітному виправленню запасів у *первинних документах і реєстрах* бухгалтерського обліку та забезпечення оброблених документів, реєстрів і звітності протягом встановленого терміну.

5. Забезпечує складання на основі даних бухгалтерського обліку фінансової звітності ПрАТ "Новоград-Волинський хлібозавод", підписання її та подання в установлені строки користувачем.

6. Здійснює заходи щодо надання повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан, результати діяльності та рух коштів підприємства.

7. Бере участь у підготовці та поданні інших видів *періодичної звітності*, які передбачають підпис головного бухгалтера, до органів вищого рівня у відповідності з нормативними актами, затвердженими формами та інструкціями

8. За погодження з власником ПрАТ "Новоград-Волинський хлібозавод" забезпечує *перерахування податків та зборів*, передбачених законодавством, приводить розрахунки з іншими кредиторами відповідно до договірних зобов'язань.

9. Здійснює контроль за *веденням касових операцій*, раціональним та ефективним використанням матеріальних, трудових та фінансових ресурсів ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод».

10. Бере участь у проведенні інвентаризаційної роботи на ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод», оформлені матеріалів, пов'язаних з нестачею та відшкодуванням втрат від нестачі, крадіжки і псування активів підприємства.

11. Забезпечує перевірку стану бухгалтерського обліку у філіях представництвах, відділеннях та інших відокремлених підрозділах.

12. Організовує роботу з підготовки пропозицій для власника підприємства щодо:

- визначення облікової політики підприємства, внесення змін до обраної облікової політики, вибору форми бухгалтерського обліку з урахуванням діяльності підприємства і технології оброблення облікових даних;

- розроблення системи і форм внутрішньогосподарського обліку та правил документообігу, додаткової системи рахунків і реєстрів аналітичного обліку, звітності і контролю господарських операцій;

- визначення прав працівників на підписання первинних та зведених облікових документів;
- вибору оптимальної структури бухгалтерської служби та чисельності її працівників, підвищення професійного рівня бухгалтерів, забезпечення їх довідковими матеріалами;
- поліпшення системи інформаційного забезпечення управління та шляхів проходження обробленої інформації до виконавців;
- впровадження автоматизованої системи оброблення даних бухгалтерського обліку з урахуванням особливостей діяльності підприємства чи удосконалення діючої;
- забезпечення збереження майна, раціонального та ефективного використання матеріальних, трудових та фінансових ресурсів, залучення кредитів та їх погашення;
- виділення на окремий баланс філій, представництв, відділень та інших відокремлених підрозділів підприємства та включення їх показників до фінансової звітності підприємства.

13. Керує працівниками бухгалтерського обліку ПрАТ "Новоград-Волинський хлібозавод" та розподіляє між ними посадові завдання та обов'язки.

14. Знайомить цих працівників із нормативно-методичними документами та інформаційними матеріалами, які стосуються їх діяльності, а також із змінами в чинному законодавстві.

Головний бухгалтер ПрАТ "Новоград-Волинський хлібозавод" має право:

1. Діяти від імені бухгалтерії ПрАТ "Новоград-Волинський хлібозавод", представляти інтереси підприємства у взаємовідносинах зі структурними підрозділами та іншими організаціями з господарсько-фінансових та інших питань.
2. В межах своєї компетенції підписувати та візувати документи.
3. Самостійно вести листування зі структурними підрозділами ПрАТ "Новоград-Волинський хлібозавод", а також з іншими організаціями з питань, які відносять до компетенції бухгалтерії та не вимагають рішення керівника підприємства.
4. Вносити на розгляд керівника ПрАТ "Новоград-Волинський хлібозавод" пропозиції по вдосконаленню роботи, пов'язаної з обов'язками, що передбачені цією інструкцією.
5. Вносити пропозиції керівнику підприємства: про притягнення до матеріальної та дисциплінарної відповідальності посадових осіб за результатами перевірок; про заохочення працівників, що відзначилися.
6. В межах своєї компетенції повідомляти керівнику підприємства про всі виявлені недоліки в діяльності підприємства та вносити пропозиції щодо їх усунення.
7. Вимагати та отримувати у керівників структурних підрозділів та фахівців інформацію та документи, необхідні для виконання його посадових обов'язків.
8. Залучати фахівців усіх структурних підрозділів ПрАТ "Новоград-Волинський хлібозавод" до виконання покладених на нього завдань.
9. Вимагати від керівника підприємства сприяння у виконанні обов'язків і реалізації прав, що передбачені цією посадовою інструкцією.

Отже, головний бухгалтер ПрАТ "Новоград-Волинський хлібозавод" це не тільки фахівець своєї справи, а й людина з організаторськими здібностями, завдяки яким вона керує роботою усього відділу.

Правою рукою головного бухгалтера на ПрАТ "Новоград-Волинський хлібозавод" є *його заступник*. Він виконує всі обов'язки головного бухгалтера при його відсутності.

2. Заступник головного бухгалтера ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод» проводить облік розрахунків з постачальниками і підрядниками, веде роботу по оборотах основних засобів, їх руху від постачальників, а також передачі стороннім організаціям за рахунками на основі документів; веде облік надходження сировини, матеріалів, їх відпуск, ведення комп'ютерної розробки журналу, картки обліку руху матеріальних засобів по постачальникам і підрядникам; веде облік витрат на надані послуги ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод», відпустку послуг з постачальникам і підрядникам (послуги на електроенергію, воду, газ, теплоенергію, зв'язок, спецавтогосподарства, інкасацію і т.д.); веде документальний облік витрат на виробництво по відповідних рахунках, веде підготовку даних для собівартості; веде перевірку правильності рознесення в комп'ютері руху грошових коштів по касі та банку відповідно з первинною документацією по постачальникам і підрядникам; веде рознесення ПДВ; веде складання на комп'ютері оборотно-сальдової відомості по постачальникам і підрядникам щомісячно; веде взаєморозрахунки між підприємствами; щомісячна звірка взаєморозрахунків між заводом з постачальниками і підрядниками по руху оборотних засобів з обов'язковим актування, звірка сальдових залишків; веде цілеспрямовану роботу з юристом в оформленні арбітражних документів, листування з організаціями, складання проектів наказів, що відносяться до ділянки робіт (а саме контроль за складанням наступних журналів: журнал 1 за кредитом рахунків 30, 31, 33; журнал 2 за кредитом рахунків 50, 60; журнал 3 з обліку розрахунків за товари, роботи, послуги, інших розрахунків і резерву сумнівних боргів (за кредитом рахунків 16, 34, 36, 37, 38, 51, 62, 63, 68); журнал 4 з обліку основних засобів, інших необоротних матеріальних активів, нематеріальних активів та зносу необоротних активів (за кредитом рахунків 10, 11, 12, 13, 19), журналу 4 з обліку капітальних і фінансових інвестицій та інших необоротних активів (за кредитом рахунків 14, 15, 18, 35); журналу 5 і журналу 5 А за кредитом рахунків 90, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98 і за кредитом рахунків 20, 22, 23, 24, 25, 26, 28, 39, 65, 66, 91; журнал 6 за кредитом рахунків 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 79; Журнал 7 за кредитом рахунків 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49) та відомостей до них.

3 2018 року ПрАТ "Новоград-Волинський хлібозавод" перейшло на іншу форму власності і заступник головного бухгалтера контролює складання реєстрів малих підприємств.

3. Одну з важливих посад у бухгалтерії кожного підприємства займає *бухгалтер з оплати праці*. В коло його обов'язків входить:

1. Прийом та аналіз, контроль табелів робочого часу та нарядів по ПрАТ "Новоград-Волинський хлібозавод", підготовка їх до лічильної обробки.

2. Прийом і контроль за правильністю оформлення листків про тимчасову непрацездатність, довідок з догляду за хворими та інших документів, що підтверджують право на відсутність працівника на роботі, підготовка їх до лічильної обробки, а також складання встановленої бухгалтерської звітності.

3. Здійснює нарахування заробітних плат працівникам підприємства, здійснює контроль за витратами фонду оплати праці.

4. Здійснює реєстрацію бухгалтерських проводок та їх роз'яснення.

5. Здійснює нарахування та перерахування страхових внесків у державні та позабюджетні соціальні фонди.

6. Готує періодичну звітність по ЄСВ у встановлені терміни, стежить за збереженням бухгалтерських документів, оформлює їх відповідно до встановленого порядку для передачі в архів.

7. Веде на основі відомостей виплату заробітної плати працівникам підприємства.

8. Здійснює контроль за дотриманням касової дисципліни, розрахунками з підзвітними особами.

9. Готує дані для складання балансу ПрАТ "Новоград-Волинський хлібозавод" й оперативних зведених звітів про доходи і витрати грошових коштів (журнал 5 і журналу 5 А за кредитом рахунків 90, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98 і за кредитом рахунків 20, 22, 23, 24, 25, 26, 28, 39, 65, 66, 91 і відповідних відомостей).

10. Надає методичну допомогу працівникам підрозділів підприємства з питань бухгалтерського обліку, контролю, звітності й економічного аналізу.

11. Виконує інші доручення головного бухгалтера ПрАТ "Новоград-Волинський хлібозавод".

5. В обов'язки *бухгалтера по виробництву* входять наступні

1. Здійснення обліку затрат на виробництво.

2. Складання калькуляції собівартості продукції (робіт і послуг);

3. Виявляє результати роботи окремих виробничих підрозділів і підприємства в цілому ;

4. Бере участь в інвентаризації незавершеного виробництва;

5. Складає звітність про виконання плану виробництва і собівартості продукції;

6. Обліковує надходження з виробництва готової продукції на склади підприємства;

7. Здійснює облік решти господарських операцій (облік доходів, фінансових результатів, внутрішньовідомчих розрахунків).

Бухгалтер по *обліку виробництва* ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод» проводить щомісячну звірку розрахунків з фірмовими магазинами і хлібними відділами; здійснює прийом і контроль первинної документації всієї реалізованої продукції і готує їх до обробки; виявляє джерела утворення втрат і непродуктивних витрат, готує пропозиції щодо їх попередження; проводить щоденну звірку документів експедиторів, веде складський облік, відповідає за прийняття звітів від матеріально-відповідальних осіб, звітів складів ПММ, МШП, ТМЦ; звітів по виробництву; виписка та контроль доручень на ТМЦ, списання згідно актів по всіх матеріально-відповідальних особах, виписка накладних на іншу реалізацію; бере участь у інвентаризаціях товарно-матеріальних цінностей у торгових точках та фірмових магазинах товариства, здійснює аналітичний та синтетичний облік відповідно до первинної документації.

В функціональні обов'язки *бухгалтера касира* входять:

1. Здійснює операції по прийому, обліку, видачі та зберігання грошових коштів і цінних паперів з обов'язковим дотриманням правил, що забезпечують їх збереження.

2. Отримує за оформленими відповідно до встановленого порядку документам грошові кошти або оформлює їх для отримання безготівковим шляхом в установах банку для виплати робітникам і службовцям заробітної плати, премій, оплати відряджень і інших витрат.

3. Веде на основі прибуткових і витратних документів касову книгу, звіряє фактичну наявність грошових сум і цінних паперів з книжковим залишком.

4. Складає опис старих купюр, а також відповідні документи для їх передачі до установ банку з метою заміни на нові.
5. Складає касову звітність та журнал 1 за кредитом рахунків 30, 31, 33.
6. Здійснює готівкові розрахунки в установленому порядку з організаціями та фізичними особами при оплаті робіт і послуг підприємства.

Отже, як видно з усіх перелічених вище завдань, обов'язків та прав працівників бухгалтерії ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод» видно, що всі вони є професіоналами та знавцями своєї справи.

Кожен з них не тільки знає закони та різні нормативно-правові документи, які регулюють діяльність бухгалтера (такі як ПСБО, Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність», Податковий кодекс тощо), а й постійно слідкує за їхніми змінами. Усі бухгалтери ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод» знайомі з трудовим, фінансовим та господарським законодавством.

Кожен з працівників відділу детально вивчив особливості роботи ПрАТ "Новоград-Волинський хлібозавод". Як і всі особи, які знаходяться у трудових відносинах з даним підприємством, бухгалтери знають правила та норми з охорони праці.

Всі працівники бухгалтерії ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод» постійно вдосконалюють знання зі змін постанов, розпоряджень, наказів вищестоящих органів, постійно вивчають та опрацьовують методичні нормативні та інші керівні матеріали з організації бухгалтерського обліку та складання звітності, правила внутрішнього трудового розпорядку, основи трудового законодавства, правила і норми охорони праці, техніки безпеки на ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод».

Всі працівники бухгалтерії мають право:

- ознайомлюватися з проектами рішень керівництва підприємства, що стосуються його діяльності;
- вносити на розгляд головного бухгалтера пропозиції по вдосконаленню роботи, пов'язаної з обов'язками, що передбачені посадовою інструкцією;
- в межах своєї компетенції повідомляти головного бухгалтера про всі виявлені недоліки в діяльності підприємства та вносити пропозиції щодо їх усунення;
- вимагати та отримувати особисто або за дорученням головного бухгалтера у працівників товариства інформацію та документи, необхідні для виконання його посадових обов'язків;
- вимагати від керівництва підприємства відповідного сприяння у виконанні своїх посадових обов'язків.

Всі працівники бухгалтерії несуть відповідальність:

- за неналежне виконання або невиконання своїх посадових обов'язків, що передбачені посадовою інструкцією, в межах, визначених чинним законодавством України про працю;
- за правопорушення, скоєні в процесі здійснення своєї діяльності, в межах, визначених чинним адміністративним, кримінальним та цивільним законодавством України;
- за завдання матеріальної шкоди — в межах, визначених чинним цивільним законодавством та законодавством про працю України.

Графік документообігу на підприємстві, в установі має забезпечити оптимальну кількість підрозділів і виконавців, через які проходить кожний первинний документ, визначити мінімальний термін його знаходження в підрозділі, а також сприяти поліпшенню облікової роботи, посиленню контрольних функцій бухгалтерського обліку, підвищенню рівня його механізації та автоматизації.

1.3. Опис організації обліково-аналітичного забезпечення на ПрАТ «Новоград-Волинський хлібо завод»

Первинним документом на ПрАТ «Новоград-Волинський хлібо завод» вважають документ, який містить відомості про господарську операцію ПрАТ «Новоград-Волинський хлібо завод» та підтверджує її здійснення (згідно Закону України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" (зі змінами і доповненнями, внесеними Законами України від 11 травня 2000 року № 1707-111, Від 8 червня 2000 року № 1807-111, від 22 червня 2000 року № 1829-111)).

Документація – спосіб суцільного та безперервного відображення на ПрАТ «Новоград-Волинський хлібо завод» господарських операцій за допомогою бухгалтерських документів. Роль документів полягає у контролюванні законності ведення діяльності хлібо заводу, за збереженням майна та його раціональним використанням, за підставою для прийняття управлінських рішень

Реквізити первинного документу поділяються на обов'язкові та спеціальні: реквізити - ознаки(назви) та реквізити підстави (кількості)

Підставою для бухгалтерського обліку на ПрАТ «Новоград-Волинський хлібо завод» господарських операцій є первинні документи, що фіксують факти-докази здійснення господарських операцій. Первинні документи на ПрАТ «Новоград-Волинський хлібо завод» складаються під час здійснення господарської операції, а в разі відсутності такої можливості - безпосередньо по її закінченню.

Для контролю та опрацювання опрацьованих даних ПрАТ «Новоград-Волинський хлібо завод» на підставі первинних документів складаються зведені облікові документи. **Первинні** та зведені **облікові документи** ПрАТ «Новоград-Волинський хлібо завод» складаються на паперових та паралельно на машинних носіях і містять такі **обов'язкові ознаки**:

- назву документа (форми);
- дату і місце складання документу;
- назву підприємства (ПрАТ «Новоград-Волинський хлібо завод»), від імені якого складено документ;
- зміст та обсяг здійснених господарських операцій, одиницю виміру здійснених господарських операцій ПрАТ «Новоград-Волинський хлібо завод»;
- посади осіб, що є відповідальними за здійснення господарських операцій ПрАТ «Новоград-Волинський хлібо завод» і правильність їх оформлення;
- особистий підпис або інші дані, які надають можливість ідентифікувати особу, що брала участь у здійсненні господарської операції.

Сама ж інформація, що міститься у прийнятих до опрацювання та обліку первинних документів ПрАТ «Новоград-Волинський хлібо завод», хронологічно систематизується на рахунках бухгалтерського обліку та в регістрах синтетичного і аналітичного обліку методом подвійного запису їх на пов'язаних кореспондуючих рахунках бухгалтерського обліку. Операції в іноземній валюті на ПрАТ «Новоград-Волинський хлібо завод» відображаються у валюті платежів та розрахунків по всім видам іноземних валют окремо.

Дані аналітичних рахунків ПрАТ «Новоград-Волинський хлібо завод» тотожно відповідають рахункам синтетичного обліку на 01 число кожного місяця.

ПрАТ «Новоград-Волинський хлібо завод» вживає постійно всіх необхідних заходів щодо запобігання незаконному та неправомірному виправленню записів у первинних документах ПрАТ «Новоград-Волинський хлібо завод» і регістрах бухгалтерського обліку та забезпечує їх належне зберігання на хлібо заводі протягом встановленого терміну.

На ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод» всю відповідальність за несвоєчасне складання первинних документів і бухгалтерських регістрів і недостовірність відображення в них всіх облікових даних несуть особи, що складають і підписують саме ці документи.

Всі первинні бухгалтерські документи та регістри на підприємстві вилучаються в разі потреби на підприємстві лише за рішеннями відповідних органів, які приймаються в кордонах їх повноважень, що передбачені законами України.

Посадові особи ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод» в присутності представників судово-правових органів, що здійснили вилучення, мають право і повинні зробити копії документів та сформувати акти (реєстри) про документи, що вилучаються.

Загальний графік документообороту забезпечення облікових записів у бухгалтерському обліку на ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод» наведено у таблиці 1.1.

Працівниками відділу бухгалтерії на ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод» здійснюється повний контроль щодо діяльності МВО, перевіряючи зпівставність всіх первинних документів (ПД) та зведених форм по відпуску та оприбуткуванню МЦ, всі матеріальні звіти, бухгалтери задіяні при проведенні інвентаризації матеріальних цінностей на ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод».

До відділу бухгалтерії ставляться вимоги не лише по здійсненню контролю за правильністю та достовірністю щодо оформлення ПД відповідно до затверджених типових форм, а і перевірку відповідності їх змісту чинному українському законодавству. Співробітники облікового відділу несуть відповідальність за збереження облікової бухгалтерської документації практично на всіх етапах документообороту, відповідають за своєчасність надання фінансової звітності відповідним зовнішнім та внутрішнім користувачам.

Бухгалтерський відділ співпрацює з іншими підрозділами ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод» отримуючи від їх працівників документи, які виступають підставою для здійснення бухгалтерського відображення господарських операцій та узагальнення в обліку.

Зв'язок облікового відділу з іншими підрозділами ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод» зображено на рисунку 1.4. Бухгалтерія ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод» отримує всі ПД для відображення господарських операцій в обліку за всіма підрозділами хлібозаводу, які постійно виконують свої професійні функціональні завдання.

Бухгалтерія ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод» здійснює обмін і опрацювання ПД і зведених звітів з іншими підрозділами хлібозаводу таким чином:

- від керівництва підприємства обліковий відділ отримує накази та договори на різного роду співробітництво з іншими партнерами;
- планово-економічний відділ ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод» надає бухгалтерії всі таблиці обліку робочого часу співробітників даного відділу, планові калькуляції, а тоді вже бухгалтерія в свою чергу далі передає фактичні калькуляції та кошториси;
- відділ кадрів ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод» передає бухгалтерії накази про прийом співробітників на роботу, про їх звільнення, про преміювання працівників, листки тимчасової непрацездатності.

Графік документообігу для забезпечення записів у бухгалтерському обліку на ТОВ ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод»

№ п/п	Назва документу	Створення документу			Обробка документу		Зберігання документу		
		Коли виписується	Кількість екземплярів	Хто підписує	Виконавець	Строк виконання	Місце зберігання	Строки зберігання	Подальше зберігання
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Операції з основними засобами									
1	Акт прийому-передачі основних засобів, ф.№ОЗ-1	Під час прийому або передачі основного засобу	2 екземпляри	Керівник та головний бухгалтер	Заступник головного бухгалтера	До 01 числа наступного місяця	Архів бухгалтерії	3 роки після прийому-передачі основних засобів	Архів підприємства
2	Акт на списання основних засобів, ф. №ОЗ-3	Під час списання основного засобу	2 екземпляри	Керівник та головний бухгалтер	Заступник головного бухгалтера	До 01 числа наступного місяця	Архів бухгалтерії	3 роки після списання основних засобів	Архів підприємства
3	Інвентарний список основних засобів, ф. №ОЗ-11	При отриманні основного засобу або його переміщенні	2 екземпляри	Керівник та головний бухгалтер	Заступник головного бухгалтера	До 01 числа наступного місяця	Архів бухгалтерії	3 роки після отримання основного засобу або його переміщення	Архів підприємства
4	Інвентарна картка групового обліку, ф. №ОЗ-9	При отриманні малоцінних предметів	1 екземпляр	Головний бухгалтер	Заступник головного бухгалтера	До 01 числа наступного місяця	Архів бухгалтерії	3 роки після отримання малоцінних предметів	Архів підприємства
5	Інвентарна картка основних засобів, ф. №ОЗ-6	При отриманні основного засобу	1 екземпляр	Головний бухгалтер	Заступник головного бухгалтера	До 01 числа наступного місяця	Архів бухгалтерії	3 роки після отримання основного засобу	Архів підприємства

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
6	Опис інвентарних карток, ф. №ОЗ-10	При оформленні основного засобу	1 екземпляр	Керівник та головний бухгалтер	Заступник головного бухгалтера	До 01 числа наступного місяця	Архів бухгалтерії	3 роки після проведення опису	Архів підприємства
7	Відомості нарахування зносу основних засобів, ф. №ОЗ-12	Щоквартально	1 екземпляр	Керівник та головний бухгалтер	Заступник головного бухгалтера	До 01 числа наступного кварталу	Архів бухгалтерії	3 роки після отримання основного засобу	Архів підприємства
Операції із запасами									
8	Акт списання, ф. №З-2	В момент списання	1 екземпляр	Керівник та головний бухгалтер	Заступник головного бухгалтера	До 01 числа наступного місяця	Архів бухгалтерії	3 роки після списання запасів	Архів підприємства
9	Подорожні листи	По прибутті	1 екземпляр	Водій	Заступник головного бухгалтера	До 10:00 наступного дня після отримання такого листа	Архів бухгалтерії	До кінця року	Архів підприємства
10	Накладні на отримання матеріальних цінностей	По мірі надходження накладних	2 екземпляри	Отримувач за наявності довіреності	Заступник головного бухгалтера	В день отримання	Архів бухгалтерії	До кінця року	Архів підприємства
Розрахунки з персоналом підприємства									
11	Табель обліку використання робочого часу	Щоденно в робочі дні	1 екземпляр	Головний бухгалтер	Заступник головного бухгалтера	За 1-шу половину місяця – до 13 числа	Архів бухгалтерії	3 роки	Архів підприємства
12	Наказ про прийняття на роботу, звільнення, нарахування премій,	В день надання заяви, відповідного розпорядження керівника	1 екземпляр	Керівник	Заступник головного бухгалтера	За 1-шу половину місяця – до 13 числа, за 2-гу половину до	Архів бухгалтерії	3 роки	Архів підприємства

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
13	Розрахунково-платіжна відомість	За 1-шу половину місяця – 15 числа, за 2-гу половину місяця – 30 числа	1 екземпляр	Головний бухгалтер	Заступник головного бухгалтера	В день виплати заробітної плати	Архів бухгалтерії	3 роки	Архів підприємства
14	Листи тимчасової непрацездатності та протоколи комісії із загальнообов'язкового державного соціального страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратими на поховання	Не рідше 2-х разів на місяць та по мірі надходження листів з тимчасової непрацездатності	1 екземпляр	Комісія із загальнообов'язкового державного соціального страхування	Заступник головного бухгалтера	Не пізніше 3-го дня від надходження фінансування і від Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності	Архів бухгалтерії	3 роки	Архів підприємства
15	Звіти до органів статистики, органів фіскальної служби, фонду соціального старування з тимчасової втрати працездатності, Фонду інвалідів	Встановленні і законодавством терміни здачі звітності	2 екземпляри	Керівник і головний бухгалтер	Заступник головного бухгалтера	За 3-5 днів до строку здачі звітності	Архів бухгалтерії	3 роки	Архів підприємства
16	Штатний розпис	01 січня поточного року	1 екземпляр	Керівник та головний економіст	Заступник головного бухгалтера	01 січня поточного року	Архів економічного відділу	3 роки	Архів підприємства

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Касові та банківські операції									
17	Прибутковий касовий ордер	В момент отримання готівкових коштів	1 екземпляр	Головний бухгалтер та заступник головного бухгалтера	Заступник головного бухгалтера	В день отримання готівки	Архів бухгалтерії	3 роки	Архів підприємства
18	Видатковий касовий ордер	В момент видачі готівкових коштів	1 екземпляр	Головний бухгалтер та заступник головного бухгалтера	Заступник головного бухгалтера	В день видачі готівки	Архів бухгалтерії	3 роки	Архів підприємства
19	Журнал реєстрації прибуткових та видаткових касових документів	Після завершення операції по видачі або прийому готівки	1 екземпляр	Головний бухгалтер та заступник головного бухгалтера	Заступник головного бухгалтера	В день отримання або видачі готівки	Архів бухгалтерії	3 роки	Архів підприємства
20	Касова книга	Щоденно	1 екземпляр	Головний бухгалтер	Заступник головного бухгалтера	Щоденно	Архів бухгалтерії	3 роки	Архів підприємства
21	Платіжне доручення	В момент перерахування коштів	1 екземпляр	Керівник і головний бухгалтер	Заступник головного бухгалтера	В момент перерахування коштів	Архів бухгалтерії	3 роки	Архів підприємства
22	Виписка банку	Вкінці робочого дня	1 екземпляр	Представником банку	Заступник головного бухгалтера	Наступного робочого дня після формування виписки	Архів бухгалтерії	3 роки	Архів підприємства
23	Авансовий звіт з документами, що підтверджують видатки	При поверненні із відрядження або при купівлі матеріальних цінностей чи отриманих послуг	1 екземпляр	Головний бухгалтер та підзвітна особа	Заступник головного бухгалтера	В день отримання документа	Архів бухгалтерії	3 роки	Архів підприємства

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
24	Довіреності на отримання матеріальних цінностей від постачальників	Не пізніше дня отримання матеріальних цінностей	1 екземпляр	Керівник, головний бухгалтер та отримувач	Головний бухгалтер	Не пізніше дня отримання цінностей	Архів бухгалтерії	3 роки	Архів підприємства
25	Акти звірки дебіторської або кредиторської заборгованості	Станом на 01 число кварталу	2 екземпляра	Керівник та головних бухгалтер	Заступник головного бухгалтера	Протягом 3-ох днів з моменту надходження акту	Архів бухгалтерії	3 роки	Архів підприємства
Фінансова звітність									
26	Баланс (Звіт про фінансовий стан), ф.1	Станом на 01 число кварталу	2 екземпляра	Керівник та головних бухгалтер	Головний бухгалтер	Не пізніше 24 числа кварталу	Архів бухгалтерії	3 роки	Архів підприємства
27	Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід), ф.-2	Станом на 01 число кварталу	2 екземпляра	Керівник та головних бухгалтер	Головний бухгалтер	Не пізніше 24 числа кварталу	Архів бухгалтерії	3 роки	Архів підприємства
28	Звіт про рух грошових коштів (за прямим методом), ф.-3	Станом на 01 січня	2 екземпляра	Керівник та головних бухгалтер	Головний бухгалтер	Не пізніше 24 січня	Архів бухгалтерії	3 роки	Архів підприємства
29	Звіт про рух грошових коштів (за непрямим методом), ф.3-н	Станом на 01 січня	2 екземпляра	Керівник та головних бухгалтер	Головний бухгалтер	Не пізніше 24 січня	Архів бухгалтерії	3 роки	Архів підприємства
30	Звіт про власний капітал, ф.4	Станом на 01 січня	2 екземпляра	Керівник та головних бухгалтер	Головний бухгалтер	Не пізніше 24 січня	Архів бухгалтерії	3 роки	Архів підприємства
31	Примітки до річної звітності, ф. 5	Станом на 01 січня	2 екземпляра	Керівник та головних бухгалтер	Головний бухгалтер	Не пізніше 24 січня	Архів бухгалтерії	3 роки	Архів підприємства

- бухгалтерія хлібозаводу нараховує заробітну плату співробітникам підприємства, також HR-відділ передає до бухгалтерії таблиці обліку робочого часу;

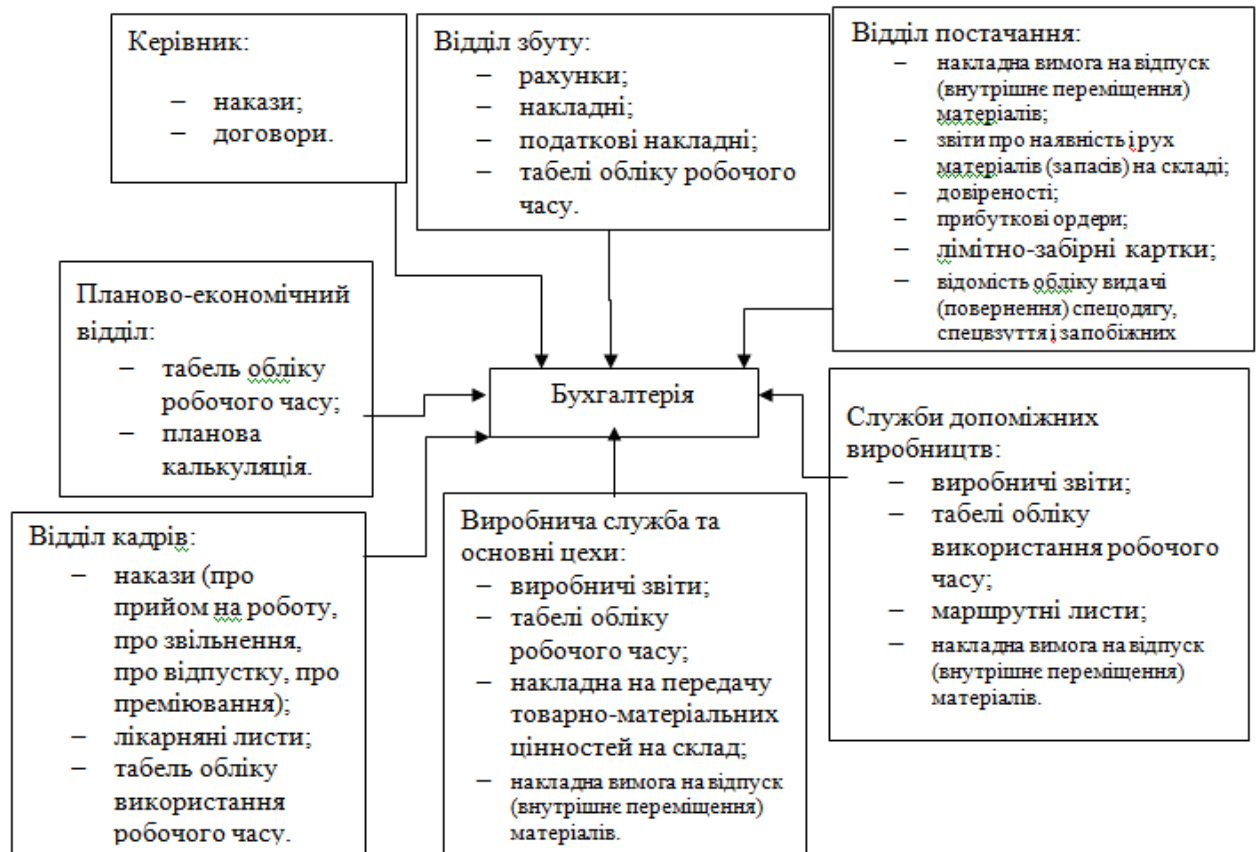

Рис.1.3.1. Взаємозв'язок відділу бухгалтерії ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод» з іншими підрозділами

- обслуговуючі виробничі відділи та основні цехи хлібозаводу передають до бухгалтерії різні виробничі звіти з первинними документами, які є підтвердженням даних самих цих звітів;
- служби допоміжних цехів ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод» передають в бухгалтерію звіти з доданими первинними документами, які підтверджують зведені дані цих звітів;
- відділ постачання ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод» передає до облікового відділу документи складського обліку, а саме всі наявні накладні, вимоги на відпуск (внутрішнє переміщення по підприємству) матеріалів, звіти щодо наявності та руху матеріальних цінностей (запасів) на складі хлібозаводу, прибуткові ордери, лімітно-забірні картки;
- відділ реалізації та збуту ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод» отримує з бухгалтерії виписані рахунки, накладні, всі податкові накладні і повертає до бухгалтерії підписані покупцем примірники, також відділ реалізації передає до бухгалтерії таблиці обліку робочого часу його співробітників.

1.4. Огляд облікової та податкової політики на ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод»

Ведення облікової політики – одне з найважливіших питань організації бухгалтерського обліку на ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод», правильне

формування якого сприяє достовірному визначенню фінансового результату, оподаткованому прибутку і потребує правильного оформлення, повного розкриття у фінансовій звітності ПрАТ «Новоград-Волинський хлібо завод».

Основне покликання облікової політики полягає в:

- упорядкуванні облікового процесу на ПрАТ «Новоград-Волинський хлібо завод»;
- забезпеченні методологічного і методичного відображення майна ПрАТ «Новоград-Волинський хлібо завод», господарських процесів та результатів його діяльності;
- наданні бухгалтерського обліку плановірності та цілеспрямованості;
- забезпеченості ефективності обліку ПрАТ «Новоград-Волинський хлібо завод».

Облікова політика на ПрАТ «Новоград-Волинський хлібо завод» здійснювалась і здійснюється у відповідності до наказу про облікову політику від 01.01.2018 року, Закону України про бухгалтерський облік, Національних стандартів бухгалтерського обліку та ін.

Діюча облікова політика ПрАТ «Новоград-Волинський хлібо завод» затверджує застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій та інструкції про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку, для чого було організовано та проведено інвентаризацію всіх рахунків бухгалтерського обліку і перенесено залишки на рахунки згідно нового Плану рахунків.

Відповідно до Наказу № 1 «Про облікову політику ПрАТ "Новоград-Волинський хлібо завод" на протязі діяльності підприємства забезпечується дотримання єдиних методологічних засад бухгалтерського обліку, складання і подання звітності у встановлені строки на основі Положень бухгалтерського обліку. Відповідно до цього ж Наказу облікова політика ПрАТ «Новоград-Волинський хлібо завод» застосовується у такий спосіб щоб, фінансові звітності повністю відповідали новим вимогам Закону та кожного конкретного Положення. Застосовується передусім ті підходи та методи обліку для ведення бухгалтерського обліку та подання інформації у фінансових звітах, які передбачені Положеннями, та найбільш адаптовані до діяльності підприємства.

В обліковій політиці закріплені питання того, що ПрАТ "Новоград-Волинський хлібо завод" застосовує автоматизовану форму бухгалтерського обліку. Дані реєстрів обліку майна ПрАТ "Новоград-Волинський хлібо завод", інших облікових реєстрів і додаткових довідок відображаються в оборотно-сальдовому балансі ПрАТ "Новоград-Волинський хлібо завод", що є підставою для складання фінансової звітності.

Посилаючись на НПСБО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», облікова політика ПрАТ "Новоград-Волинський хлібо завод" затверджує те, що ведення обліку та складання фінансових результатів проводиться на хлібо заводі за принципом нарахування та відповідності доходів витрат, за яким для визначення фінансового результату звітного періоду зіставляються доходи звітного періоду з витратами, які були здійснені для отримання цих доходів. При цьому доходи і витрати ПрАТ "Новоград-Волинський хлібо завод" відображаються в обліку і звітності у момент їх виникнення, незалежно від часу надходження і сплати грошей.

Одним із найважливіших елементів бухгалтерського обліку ПрАТ "Новоград-Волинський хлібо завод" є якісні характеристики, яким мають відповідати як складання фінансових звітів так і сам процес ведення обліку. Облікова політика ПрАТ "Новоград-Волинський хлібо завод" закріплює використання наступних

характеристик: дохідливість та однозначність тлумачення інформації; доречність; достовірність та порівнянність даних обліку та інших економічних показників.

Згідно облікової політики ПрАТ "Новоград-Волинський хлібозавод" ведення бухгалтерського обліку та складання фінансових звітів здійснюється з дотриманням таких принципів:

- автономність ПрАТ "Новоград-Волинський хлібозавод", не відображаючи у фінансовій звітності підприємства особисте майно і зобов'язання власників;
- безперервності діяльності ПрАТ "Новоград-Волинський хлібозавод";
- періодичності (звітним періодом є календарний рік);
- історичної собівартості – пріоритет оцінки активів ПрАТ "Новоград-Волинський хлібозавод", виходячи з витрат на їх виробництво і придбання;
- нарахування та відповідності доходів та витрат ПрАТ "Новоград-Волинський хлібозавод";
- послідовності, тобто постійного застосування ПрАТ "Новоград-Волинським хлібозаводом" обраної облікової політики. Зміну облікової політики обґрунтувати і розкрити у фінансовій звітності;
- обачності, запобігаючи заниженню оцінки зобов'язань та витрат ПрАТ "Новоград-Волинський хлібозавод" і завищенню оцінки доходів підприємства;
- превалювання змісту над формою;
- єдиного грошового вимірника, застосовуючи згідно статті 5 Закону « Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» грошову одиницю України.

Облікова політика на ПрАТ "Новоград-Волинський хлібозавод" закріплює те, що основними засобами призначають матеріальні активи, які утримуються підприємством для використання у виробництві або постачанні товарів та наданні послуг, для здачі в оренду іншим особам або адміністративних цілей і будуть використовуватися, як очікується, протягом більше, ніж одного періоду. Основні засоби класифікуються за групами і нараховується за ними амортизація за ставками згідно Податковий кодекс України. Затверджений ВРУ №2755-IV від 02.12.2010р. зі змінами та доповненнями.

Визнання та оцінка **основних засобів** для цілей бухгалтерського обліку здійснювалась на ПрАТ "Новоград-Волинський хлібозавод" відповідно до П(С)БО 7 "Основні засоби". Одиницею обліку вважався окремий об'єкт основних засобів. Аналітичний облік наявності та руку об'єктів основних засобів здійснювався згідно з вимогами інструкції про застосування плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язання та господарських операцій підприємств та організацій, затверджений згідно наказу Міністерства фінансів України від 30.11.1999 №291.

Для відокремлення в складі основних засобів малоцінних необоротних матеріальних активів встановлена вартісна межа без податку на додану вартість в сумі **6000 грн.**

Амортизація **малоцінних необоротних матеріальних активів** нараховувалась в першому місяці їх використання у розмірі 100% їх вартості. Амортизація об'єктів **основних засобів** нараховувалась **прямолінійним методом** відповідно до Податкового кодексу України від 02.12.2010р. №2755-VI зі змінами внесеними згідно із Законами.

Визнання і оцінка **нематеріальних активів** здійснювалась відповідно до П(С)БО 8 "Нематеріальні активи". Одиницею обліку визначено окремий об'єкт нематеріальних активів. Амортизація нематеріальних активів нараховувалась прямолінійним методом, термін корисного використання кожного об'єкта і чинники, що впливають на нього, відображались в акті, складеному комісією. Ліквідаційну

вартість об'єктів основних засобів, інших необоротних матеріальних активів та нематеріальних активів прийнято рівною нулю.

Наказ № 1 « Про облікову політику ПрАТ "Новоград-Волинський хлібозавод" висвітлює і питання про облік запасів на підприємстві. Одиницею бухгалтерського обліку запасів, згідно вище зазначеного наказу, є їх найменування або однорідна група.

Облік запасів на підприємстві проводився відповідно до П(С) БО №9 "Запаси". Для цілей бухгалтерського обліку запаси включали:

- основну та допоміжну сировину, основні та допоміжні матеріали, комплектуючі вироби та інші матеріальні цінності, що призначені для виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг, розподілу, передачі, обслуговування виробництва й адміністративних потреб;
- готову продукцію, що виготовлена на підприємстві і призначена для продажу;
- товари у вигляді матеріальних цінностей, що придбані (отримані) з метою подальшого продажу;
- малоцінні та швидкозношувані предмети, що використовуються не більше одного року або нормального операційного циклу, якщо він більше одного року.

Одиницею бухгалтерського обліку запасів було найменування або однорідна група (вид).

Придбані або вироблені запаси зараховувались на баланс підприємства за первісною вартістю.

Первісна вартість запасів що придбані за плату, є собівартість запасів, яка складається з таких витрат:

- суми, що сплачуються згідно з договором постачальнику (продавцю), за вирахуванням непрямих податків;
- суми ввізного мита;
- суми непрямих податків у зв'язку з придбанням запасів, які не відшкодовуються підприємству;
- транспортно-заготівельних витрат пов'язаних з доставкою придбаних запасів (товарно-матеріальних цінностей), які відображають у складі собівартості одиниці запасів, а у випадку неможливості віднесення таких витрат до конкретних одиниць запасів - накопичують на окремому субрахунку обліку запасів (рахунок 201/3) і розподіляють на рахунки витрат пропорційно вартості запасів, що вибули;
- інших витрат, які безпосередньо пов'язані з придбанням запасів і доведенням їх до стану, в якому вони придані для використання в запланованих цілях.

Первісною вартістю запасів, що виготовляються власними силами підприємства, визнається їхня виробнича собівартість, відповідно до П(С)БО 16 "Витрати".

Не включаються до первісної вартості запасів, а відносять до витрат того періоду, в якому вони були здійснені (встановлені):

- понаднормові витрати і нестачі запасів;
- фінансові витрати (за винятком фінансових витрат, які включаються до собівартості кваліфікаційних активів відповідно до П(С)БО 31 "Фінансові витрати");
- витрати на збут;
- загальногосподарські та інші подібні витрати, які безпосередньо не пов'язані з придбанням і доставкою запасів та приведенням їх до стану, в якому вони придатні для використання у запланованих цілях.

Оцінка вичуття запасів (сировини, матеріалів, напівфабрикатів, інших товарно-матеріальних цінностей) здійснюється за методом середньозваженої собівартості.

Предмети, строком використання менше одного року, або нормального операційного циклу, якщо він більше одного року, що супроводжують виробничий процес протягом звітного періоду обліковуються на рахунок 22 "Малоцінні та швидкозношувані предмети", та у момент передачі таких активів в експлуатацію списувати з балансу з одночасною організацією їх оперативного кількісного обліку за місцем експлуатації і матеріально-відповідальними особами протягом строку фактичного використання таких предметів.

Посилаючись на Податковий кодекс України [2], в обліковій політиці ПрАТ "Новоград-Волинський хлібо завод" встановлюється гранична вартість між малоцінними та швидкозношувальними предметами та основними засобами в розмірі **6000,00 грн.** На вартість малоцінних необоротних матеріальних активів, які враховуються на рахунок 11 «Інші необоротні матеріальні активи» ПрАТ "Новоград-Волинський хлібо завод" нараховується знос і обліковуються вони на рахунок 112 «Малоцінні необоротні матеріальні активи» до повного зносу і списуються, як непридатні до експлуатації. Суму зносу відображають на рахунок 13.10

Готову продукцію та незавершене виробництво на ПрАТ "Новоград-Волинський хлібо завод" відображають в бухгалтерському обліку та балансі за фактичною виробничою собівартістю.

Визнання, оцінка та облік дебіторської заборгованості здійснювались відповідно до П(С)БО 10 "Дебіторська заборгованість". **Дебіторську заборгованість** визнавати активом, якщо існує ймовірність отримання підприємством майбутніх економічних вигод та може бути достовірно визначена її сума.

Величину **резерву сумнівних боргів** визначати за методом застосування абсолютної суми сумнівної заборгованості на підставі аналізу платоспроможності окремих дебіторів. Нарахування суми резерву сумнівних боргів за звітний період здійснювати станом на початок звітного періоду та відображати у звіті про фінансові результати у складі інших операційних витрат.

Виключення **безнадійної дебіторської заборгованості** з активів здійснювати з одночасним зменшенням величини резерву сумнівних боргів. У разі недостатності суми нарахованого резерву сумнівних боргів безнадійну дебіторську заборгованість списувати з активів на інші операційні витрати. Суму відшкодування раніше списаної безнадійної дебіторської заборгованості включати до складу інших операційних доходів.

Поточну дебіторську заборгованість, щодо якої створення резерву сумнівних боргів не передбачено, у разі визнання її безнадійною списувати з балансу з відображенням у складі інших операційних витрат.

Кошти та інші активи, не вказані вище, відображаються в обліку і звітності згідно з вимогами відповідних П(С)БО.

Облік касових операцій здійснюється відповідно до Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні, затвердженого Постановою Правління НБУ від 29.12.2017р. №148. Під час роботи з готівкою касири керуються правилами визначення платіжності банкнот і монет Національного банку України.

Облікова політика ПрАТ "Новоград-Волинський хлібо завод" визначає, що до **«Витрат майбутніх періодів»** відносять насамперед сплачену орендну плату і всі інші витрати, які стосуються наступного облікового періоду.

Визнання, оцінка та облік **зобов'язання** здійснюється відповідно до П(С)БО 11 "Зобов'язання".

Зобов'язання визнається, якщо його оцінка може бути достовірно визначена та існує ймовірність зменшення економічних вигод у майбутньому внаслідок його погашення. Якщо на дату балансу раніше визнане зобов'язання не підлягає погашенню, то його сума включається до складу доходу звітного періоду.

З метою бухгалтерського обліку та П(С)БО 11 зобов'язання поділяють на:

- довгострокові зобов'язання;
- поточні зобов'язання;
- непередбачені зобов'язання;
- доходи майбутніх періодів.

Для **виплати відпускних** працівникам в майбутніх періодах на підприємстві створюється відповідне забезпечення. Суми забезпечень визнаються витратами у тому періоді, в якому вони були нараховані, за статтями витрат у відповідності підрозділів працівників, для виплати відпускних яким формується дане забезпечення. Сума забезпечення на виплату відпусток визначається щомісяця як добуток фактично нарахованої заробітної плати працівникам і відсотка, обчисленого як відношення річної планової суми на оплату відпусток до загального планового фонду оплати праці з урахуванням відповідної суми відрахувань на загальнообов'язкове державне соціальне страхування. Залишок забезпечення переглядається на дату балансу та, у разі потреби, коригується.

Фінансові інвестиції відображаються в обліку та звітності відповідно до П(С)БО 12 "Фінансові інвестиції", з урахуванням П(С)БО 13 "Фінансові інструменти".

Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про оренду необоротних активів та її розкриття у фінансовій звітності здійснюються відповідно до П(С)БО 14.

Визнання та класифікація доходу здійснюється у відповідності до П(С)БО 15 "Дохід".

Визнання та відображення в бухгалтерському обліку витрат здійснюється відповідно до вимог П(С)БО №16 "Витрати".

Для забезпечення **складу звіту** про фінансові результати за формою передбаченою П(С)БО 3 "Звіт про фінансові результати", облік витрат вести за допомогою рахунків класу 9 "Витрати діяльності", відповідно до плану рахунків затвердженого наказом Міністерством Фінансів України від 30.11.1999р. №291.

Калькулювання фактичної собівартості продукції на підприємстві проводити згідно методичних рекомендацій з формування собівартості продукції (робіт, послуг) у хлібопекарській промисловості затверджених наказом Державного департаменту продовольства Міністерства аграрної політики України №17 від 20.04.2004р.

Розрахунок виробничої собівартості здійснюється для кожного об'єкту витрат.

До **виробничої собівартості** продукції відносять:

- прямі матеріальні витрати;
- прямі витрати на оплату праці;
- інші прямі витрати;

Змінні загальновиробничі та постійні розподілені загальновиробничі витрати.

Змінні загальновиробничі витрати:

- основна і додаткова зарплата допоміжного виробничого персоналу;
- відрахування на соціальне страхування допоміжному виробничому персоналу;
- витрати на водопостачання для технологічного процесу;

- витрати, пов'язані з енергозабезпеченням технологічного процесу;
- постійні загальновиробничі витрати.;
- заробітна плата та інші виплати апарату управління цеху;
- відрахування на соціальне страхування апарату управління цеху;
- витрати на опалення, освітлення, водопостачання та інші посади третіх осіб на утримання виробничих приміщень;
- операційна оренда основних засобів виробничого призначення;
- амортизація основних засобів виробничого призначення;
- амортизація нематеріальних активів виробничого призначення;
- витрати на поточний ремонт та технічне обслуговування обладнання цехів.

Оцінку залишків *незавершеного виробництва* здійснювати по кожному з видів готової продукції та статей калькуляції з визначенням фактичної вартості залишків сировини та матеріалів і розрахунком вартості витрат інших статей калькуляції пропорційно вартості сировини та матеріалів.

Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про витрати, доходи, активи і зобов'язання з податку на прибуток та її розкриття у фінансовій діяльності здійснювати на підставі П(С)БО 17 "Податок на прибуток". Зобов'язання по сплаті податку на прибуток підприємства до бюджету визначати з врахуванням ПКУ №2755-VI від 2 грудня 2010р. з врахуванням змін, внесеними згідно із законами.

Для визначення *прибутку* підприємства згідно ПКУ, об'єктом оподаткування є: прибуток підприємства із джерелом надходження з України та за її межами, який визначається шляхом коригування (збільшення або зменшення) фінансового результату до оподаткування (прибутку або збитку), визначеною у фінансовій звітності підприємства відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку або міжнародних стандартів фінансової звітності, на різниці які виникають відповідно до положень розділу III ПКУ.

Відповідно до П(С)БО 21 "Вплив змін валютних курсів" формувати в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності інформацію про операції в іноземних валютах та відображати показники статей фінансової звітності господарських одиниць за межами України в грошовій одиниці України.

Операції в *іноземній валюті* під час первісного визнання відображаються у валюті звітності шляхом перерахунку суми в іноземній валюті із застосуванням валютного курсу на дату здійснення господарської операції.

Господарські операції з застосуванням іноземної валюти проводити відповідно до декрету КМУ "Про систему валютного регулювання та валютного контролю" №15-93 від 19.02.1993р. із змінами, внесеними згідно із законами.

Виплати заробітної плати та інших виплат, пов'язаних із виконанням своїх посадових обов'язків працівниками проводити відповідно до П(С)БО 26 "Виплати працівникам", а також відповідно до колективного договору:

- за окладом - для спеціалістів, фахівців і службовців;
- за відрядною системою оплати праці за тарифами - для робітників основного виробництва (хлібобулочний (піч №1, №4), булочний цехи);
- за погодинною системою оплати праці за тарифами - для робітників допоміжних служб;
- за відрядною системою оплати праці вантажникам готової продукції, різальникам харчової продукції;

- за погодинною системою оплати праці робітникам хлібобулочного цеху, транспортної дільниці, механічній та будівельній групам, приймальникам-здавальникам харчової продукції, працівникам допоміжного виробництва, медсестрам, відділу постачання.

Включити до системи оплати праці перелік витрат на виплату основної та додаткової заробітної плати, інших видів заохочень і виплат, виходячи з тарифних ставок, у вигляді премій; виплати за виконання робіт (послуг) за договорами цивільно-правового характеру; будь-які інші виплати в грошовій чи натуральній формі які можуть бути встановлені за домовленістю сторін.

Виплату заробітної плати проводиться двічі на місяць через карткові рахунки працівників, відкритих в банках. Новоприйнятим працівникам, тимчасово до отримання платіжних карток, дозволяється здійснювати видачу заробітної плати через касу підприємства за видатковими касовими ордерами або видатковими відомостями.

За працівниками, направленими у відрядження, зберігається заробітна плата, яка нараховується з дотриманням вимог ст.121 КЗпП України. Якщо середня заробітна плата менша в порівнянні з тією, як би працівник перебував на своєму робочому місці, то заробітна плата за дні відрядження оплачується як за звичайні дні.

Облік *розрахунків з підзвітними особами* ведеться відповідно до Наказу Міністерства фінансів України "Про затвердження інструкції про службові відрядження в межах України та за кордон" №59 від 13.09.1998р. зі змінами, та наказу по підприємству про направлення працівників у службове відрядження.

Фінансові витрати згідно П(С)БО 31 "Фінансові витрати" з 01.01.2018р. визнавати витратами того звітнього періоду, в якому вони були нараховані, а фінансові витрати при придбанні необоротних активів (основних засобів) капіталізувати до терміну введення в експлуатацію таких основних засобів. Після введення в експлуатацію основних засобів фінансові витрати визнавати витратами того звітнього періоду, в якому вони були нараховані (стягнені).

Питанню визнання та обліку доходів та витрат присвячена вагома частина облікової політики ПрАТ "Новоград-Волинський хлібо завод". В ній зазначається, що до складу доходів майбутніх періодів включаються суми доходів, нарахованих протягом поточного або попередніх звітних періодів, які будуть визначені у наступних звітних періодах. Доходи і витрати включаються до складу звіту про фінансові результати ПрАТ "Новоград-Волинський хлібо завод" на підставі нарахування та відповідності і відображаються в бухгалтерському обліку та фінансових звітах тих періодів, до яких вони відносяться. Товари, які передані на комісію, не вважаються реалізованими при передачі комісіонеру, тому операції в такий момент не вважаються доходами. Класифікація витрат на ПрАТ "Новоград-Волинський хлібо завод" проводяться згідно П(С)БО 16. Витрати, не пов'язані з операційною діяльністю, які не включаються до собівартості реалізованих товарів, вважаються витратами звітнього періоду.

На будь-якому підприємстві у строки зазначені у чинному законодавстві має проводитись інвентаризація. В обліковій політиці ПрАТ "Новоград-Волинський хлібо завод" зазначається, що перед складанням річної фінансової звітності має проводитись інвентаризація ТМЦ підприємства станом на останній день кожного кварталу поточного року.

З метою перевірки правильності відображення в обліку залишків матеріальних цінностей на складах підприємства, станом на останній день кожного кварталу поточного року формується «Довідка про наявність ТМЦ в фактичних цінах». Крім того, на ПрАТ "Новоград-Волинський хлібо завод" проводиться інвентаризація у разі

зміни матеріально відповідальної особи та при встановленні фактів розкрадань. При проведенні інвентаризації створюється комісія.

Отже, наказ №1 «Про облікову політику ПрАТ "Новоград-Волинський хлібозавод" є одним із основних документів на підприємстві, який закріплює правила введення обліку на підприємстві. При змінні законодавчої бази в облікову політику ПрАТ "Новоград-Волинський хлібозавод" вносять зміни і поправки. Особою, яка контролює виконання наказу є генеральний директор підприємства.

ПрАТ "Новоград-Волинський хлібозавод" складає та подає п'ять форм фінансової звітності. Законом України «Про бухгалтерський облік» встановлено складання і подання наступних форми звітності: Звіт про фінансовий стан (Додаток ___), Звіт про фінансові результати (Додаток ___), Звіт про рух грошових коштів (Додаток ___), Звіт про класний капітал (Додаток ___), Примітки до річної фінансової звітності (Додаток ___).

З 2018 року підприємство подає бухгалтерську (фінансову) звітність малих підприємств: фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва Форма №1-М (Додаток ___), Форма №2-М (Додаток ___).

ПрАТ "Новоград-Волинський хлібозавод" складає річну та проміжну квартальну фінансову звітність. Квартальна фінансова звітність підприємством подається підприємством до 25 числа місяця, що настає за звітним кварталом, а річна - не пізніше 28 лютого наступного за звітним року.

Податкова звітність ПрАТ "Новоград-Волинський хлібозавод"

Важливим аналітично-інформаційним джерелом при проведенні аналізу діяльності підприємства є податкова звітність хлібозаводу. Вагомість такої звітності при аналітичних дослідженнях є в тому, що вона повністю складається на основі даних бухгалтерського обліку підприємства, який завжди точно, повно та об'єктивно відображає в хронологічному порядку всі господарські операції підприємства.

Податкова звітність ПрАТ "Новоград-Волинський хлібозавод" характеризує стан зсїх обов'язань підприємства, що пов'язані з нарахуванням та сплатою податків та інших обов'язкових платежів за звітний період. Вона завжди подається до органів податкової служби України та позабюджетних фондів.

Податкова звітність хлібозаводу класифікується за різними ознаками залежно від періодичності її подання, термінів подання, рівня спеціалізації підприємства, ступеню узагальнення, призначення, вагомості в економіці тощо (табл. 1.4.1).

Таблиця 1.4.1

Класифікація форм податкової звітності ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод»

Класифікаційна ознака	Вид звітності	Характеристика
Періодичність складання	Квартальна, піврічна, дев'ятимісячна, річна	Подається відповідно раз у квартал, півроку, дев'ять місяців, рік
Строк подання	Поточна	Квартал, півріччя, 9 місяців
	Річна	Результати роботи за рік
Рівень спеціалізації	Загальна	Охоплює всі сторони діяльності
	Спеціалізована	Охоплює тільки певний вид діяльності (звітність із використання фонду оплати праці тощо)
Ступінь узагальнення	Індивідуальна	Однієї юридичної особи
	Консолідована	Юридичної особи та дочірніх підприємств
Призначення	Зовнішня	Відкрита для користувачів та може бути оприлюднена
	Внутрішня	Для власних потреб, оприлюдненню не підлягає та не надається внутрішнім користувачам
Роль в економіці	Загальнодержавна	Для аналізу розвитку економіки країни
	Внутрішньогалузева	Розробляється відповідними міністерствами та відомствами

Форми податкової звітності ПрАТ «Новоград-Волинський хлібо завод» визначені законами та Порядками щодо оподаткування, які затверджені Державною податковою адміністрацією. А саме загальні вимоги до принципів подання і складання звітності можна побачити в Податковому кодексі, із змінами і доповненнями, внесеними Законом України від 23 грудня 2010 року N 2856-VI (зі змінами та доповненнями) (далі – Закон №2856). В цьому ж Кодексі визначено основні терміни, поняття з оподаткування, які входять у фінансову звітність, та містять кількісну чи якісну характеристику.

Існує майже чотири десятки видів форм звітності, які згідно із Податковим кодексом України на ПрАТ «Новоград-Волинський хлібо завод» визнаються податковими деклараціями (табл. 1.4.2.).

Перелік форм звітності, що відповідають визначенню податкової декларації за Податковим кодексом ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод»

Податок, збір (обов'язковий платіж)	Податкова декларація
1	2
Податок на додану вартість	Податкова декларація з ПДВ
Акцизний збір	Розрахунок акцизного збору
	Звіт про обсяг продажу ввезених (імпортованих) підакцизних товарів (продукції) та розміри одержаних з покупців та перерахованих до бюджету сум акцизного збору (для податкових агентів)
Податок на прибуток	Декларація з податку на прибуток підприємства
	Розрахунок податкових зобов'язань щодо сплати консолідованого податку на прибуток підприємства
Податок з доходів фіз. осіб	Декларація про майновий стан та доходи
Військовий збір	Розрахунок суми страхових внесків
Єдиний соціальний внесок	на загальнообов'язкове пенсійне страхування, що підлягають сплаті за рахунок коштів підприємства від загального ФОП.
Державне мито	–
Плата (податок) за землю	Податковий розрахунок суми земельного податку
Збір за забруднення навколишнього природного середовища	Розрахунок збору за забруднення навколишнього природного середовища
Податок з власників транспортних засобів та інших самохідних машин та механізмів	Розрахунок суми податку з власників транспортних засобів та інших самохідних машин та механізмів
Єдиний податок	Розрахунок сплати єдиного податку суб'єктів малого підприємництва – юридичною особою. Звіт суб'єкта малого підприємництва – фізичної особи платника єдиного податку
Місцеві податки та збори	Звітні форми, що затверджуються місцевими органами влади

ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод» є резидентом України та в повному обсязі нараховує і сплачує необхідні податки/збори в повній мірі та вчасно.

Особливу увагу на ПрАТ "Новоград-Волинський хлібозавод" приділяють нарахуванню, сплаті та відображенню в податковій звітності[^]

- податку на прибуток (18%);
- податку на додану вартість (20%);
- податку з доходів фізичних осіб (18%);
- єдиному соціальному внеску (22%);
- військовому збору (1,5%).

РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ТОРГІВЕЛЬНИХ НАЦІНОК І ВИТРАТ НА ЗБУТ НА ПрАТ «НОВОГРАД-ВОЛИНСЬКИЙ ХЛІБОЗАВОД» ТА ЙОГО КОМП'ЮТЕРИЗАЦІЯ

2.1. Обліково-аналітичне забезпечення та синтетичний облік торговельних націнок, витрат на збут за національними стандартами ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод»

З метою документування господарських операцій з управління торговельними націнками і витратами на збут, документи з обліку витрат на надходять до бухгалтерії ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод», де вони відображаються в накопичувальних оборотно-сальдових відомостях за відповідними рахунками: 28, 285, 93, а також по калькуляційним статтям – включаються до виробничого звіту хлібозаводу.

При веденні узагальненого зведеного обліку витрат на збут ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод» застосовують відомості обліку витрат. Їх відкривають на підприємстві щомісячно за кожною групою товарів. Порядок складання, розрахунку і заповнення відомостей по витратам може бути різним, бо є залежність від прийнятого управліннями варіанта зведеного обліку витрат відповідно до облікової політики підприємства та рівня організації автоматизації виробництва і обліку на ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод».

Слід відмітити, що оцінка за первісною вартістю товарів залежить від обраної на підприємстві облікової політики, яка затверджується Наказом керівника «Про облікову політику». Натомість оцінка, що визначається за домовленістю сторін, визначена безпосередньо в договорі купівлі-продажу чи вказана в накладній, якщо договір укладено в усній формі або не містить ціни реалізації товарів.

Товари на ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод» оприбутковують на склад торгового підприємства на підставі первинних документів. Такі документи підприємство може отримати від постачальника або скласти самостійно (див. табл. 2.1.1). Надходження товарів у роздрібну мережу зі складу суб'єкта підприємництва чи з іншого пункту роздрібної торгівлі оформляють накладною-вимогою на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів або накладною (додаток __).

Бухгалтерськими документами, які є підставою для визначення витрат на збут, виступають:

- по амортизації — «Розрахунок амортизації основних засобів»;
- по малоцінних та швидкозношуваних предметах — «Акт на списання малоцінних та швидкозношуваних предметів»;
- грошових коштів — «Видатковий касовий ордер» (додаток __.);
- виписка банку (додаток __);

Обліково-аналітичне забезпечення управління торговельними націнками і витратами на збут у системі торгівлі

	Прізвище, ініціали	Підпис	Дата	РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ТОРГІВЕЛЬНИХ НАЦІНОК І ВИТРАТ НА ЗБУТ У СИСТЕМІ ТОРГІВЛІ НА ПрАТ «НОВОГРАД-ВОЛИНСЬКИЙ ХЛІБОЗАВОД» ТА ЙОГО КОМП'ЮТЕРИЗАЦІЯ	50
Студентка	Свистун А.В.				
Науковий керівник	Чернелевський Л.М.				
Консультант					
Завідувач кафедри	Чернелевський Л.М.				

- витрат на відрядження — «Звіт про використання коштів, наданих на відрядження або під звіт» (авансовий звіт) (додаток __);
- заробітної плати — «Табель обліку використання робочого часу», а також складена на його підставі «Розрахунково-платіжна відомість».

Таблиця 2.1.1

Первинні документи, що підтверджують надходження товарів

Від кого надійшов товар	Супровідні первинні документи
Постачальник (суб'єкт підприємницької діяльності)	Накладна Товарно-транспортна накладна відповідної форми (якщо товар доставлений автотранспортом) ⁽²⁾ Залізнична накладна (якщо товар доставлений залізничним транспортом) Документи, що підтверджують якість товару (якщо їх наявність передбачено законодавством)
Від населення (не підприємців)	Закупівельний акт або закупівельна відомість

Щомісячне списання витрат на збут на фінансові результати оформлюється довідками бухгалтерії.

Згідно з П(С)БО 16 «Витрати» витрати на збут включають такі витрати, які пов'язані з реалізацією (збутом) продукції (товарів, робіт, послуг):

- витрати на ремонт тари;
- витрати пакувальних матеріалів для підготовки до збуту готової продукції на складах готової продукції;
- оплата праці і комісійні винагороди продавцям, торговельним агентам і працівникам підрозділів, що забезпечують збут;
- витрати на рекламу і дослідження ринку (маркетинг);
- витрати на передпродажну підготовку товарів;
- витрати на відрядження працівників, що забезпечують збут продукції;
- витрати на утримання основних засобів, інших необоротних матеріальних активів, що пов'язані зі збутом продукції, товарів, робіт, послуг (операційна оренда, страхування, амортизація, ремонт, опалення, освітлення, охорона тощо);
- витрати на транспортування, перевалку і страхування готової продукції (товарів), транспортно-експедиційні та інші послуги, що пов'язані з транспортуванням продукції (товарів) відповідно до умов договорів поставки;
- витрати на гарантійний ремонт і гарантійне обслуговування;
- витрати на страхування готової продукції (товарів), що зберігається на складах підприємства;
- витрати на транспортування готової продукції (товарів) між складами підрозділів (представництв) підприємства;
- інші витрати, що пов'язані зі збутом продукції, товарів, робіт, послуг.

Облік витрат на збут ведеться на рахунку 93 «Витрати на збут».

Відповідно до Інструкції з використання Плану рахунків бухгалтерського обліку активів капіталу, зобов'язань і господарських операцій передбачено

субрахунок 285 «Торгова націнка», яку зазвичай використовують в торгових підприємствах. Відповідно до Інструкції з використання плану рахунків на субрахунку 285 «Торгова націнка» підприємства роздрібною торгівлі при веденні обліку товарів за продажними цінами відображають торгові націнки на товари, тобто різницю між покупною та продажною (роздрібною) вартістю товарів. За кредитом субрахунку 285 відображається збільшення суми торгових націнок, за дебетом – зменшення (списання). Списання за розрахунками суми торгової націнки на реалізовані товари відображається за дебетом субрахунку 285 і кредитом субрахунку 282 або способом сторно, або зворотною кореспонденцією цих рахунків. У звітність включається згорнуте за всіма субрахунками сальдо рахунку 28.

Використовують й інший спосіб відображення списання торгової націнки. Він передбачає методом сторно відображення по дебету 90 та кредитом 285 частину торгової націнки, що припадає на реалізовану продукцію.

Однак, на згаданих вище рахунках узагальнюються сукупні витрати і доходи в той час як дані про ціну одиниці продукції відображаються лише в розрахунку бухгалтерії (розрахунок ціни реалізації продукції) та вказується у видаткових накладних, приймально-здавальних актах, договорі, прейскурантах підприємства тощо.

З метою збільшення очікуваного прибутку підприємство використовує регулювання встановлених цін методом надання різноманітних знижок. Оскільки бухгалтерський облік повинен достовірно відображати всі господарські операції підприємства, то цінова політика підприємства матиме вплив на відображення в обліку собівартості реалізованої готової продукції та товарів, а також на очікуваний та фактичний дохід. Розглянемо більш детально методику облікового відображення знижки у продавця та покупця, в залежності від моменту надання знижки: до чи після реалізації об'єкта продажу. І. Надання знижки до моменту реалізації У покупця. Діюча методика відображення наданих знижок в бухгалтерському обліку у покупця знижки або взагалі не містить, або передбачає сторнування попередньо нарахованої заборгованості. У продавця передбачає коригування нарахованої раніше торгової націнки. Якщо підприємство не використовує 285 рахунок, то надана знижка не буде відображатися в обліку, оскільки на рахунках не було відображено очікуваного доходу. Реалізація товарів зі знижками, які надаються під час їх купівлі, оформляється на рахунку 93 «Витрати на збут» виробничі підприємства обліковують та накопичують витрати, пов'язані зі збутом готової продукції, робіт і послуг, а торговельні підприємства – витрати, пов'язані з реалізацією товарів, тобто витрати обігу. За дебетом рахунка відображається сума визнаних витрат на збут, за кредитом — списання на рахунок 79 «Фінансові результати».

Щомісяця або в кінці року заключним записом за рік сальдо витрат на збут (витрат обігу) списують з кредиту рахунку 93 на дебет субрахунку 791 «Результат основної діяльності».

До витрат на збут, зокрема, належать витрати пакувальних матеріалів, транспортування продукції, товарів за умовами договору, витрати на маркетинг та рекламу, витрати на оплату праці й комісійні продавцям, торговим агентам, працівникам відділу збуту, амортизація, ремонт та утримання основних засобів, інших матеріальних необоротних активів, що використовуються для забезпечення збуту продукції, товарів, робіт і послуг.

Витрати, що належать за розрахунком до реалізованих товарів, щомісяця списуються на збільшення собівартості реалізованих товарів (Д-т 902 «Собівартість реалізованих товарів» - К-т 93 «Витрати на збут»), тобто на зменшення сум зазначених витрат.

Згідно з пунктом 19 П(С)БО 16 «Витрати», до складу витрат на збут підприємств хлібопекарської галузі включаються витрати обігу, за винятком адміністративних (рахунок 92), інших операційних витрат (рахунок 94), а також витрат на проценти (за користування кредитами, отриманими за облігаціями, за фінансовою орендою тощо) та інших витрат підприємства, пов'язаних із залученням позикового капіталу (рахунок 95).

Для обліку реалізації товарів на , відповідно до Інструкції про застосування плану рахунків, передбачено рахунки 70 «Доходи від реалізації» та 90 «Собівартість реалізації». Як наслідок, відображення реалізації готової продукції в бухгалтерському обліку передбачає дві її оцінки:

– первісна вартість (за дебетом рахунку 90 «Собівартість реалізованої готової продукції»);

– оцінка, що визначається за домовленістю сторін (за кредитом рахунку 70 «Дохід від реалізації готової продукції»).

Рахунок № 70 «Доходи від реалізації» використовується для узагальнення інформації про доходи від реалізації готової продукції, товарів, робіт і послуг, доходів від страхової діяльності, а також про суму знижок, наданих покупцям, та про інші вираховання з доходу.

Рахунок № 70 має такі субрахунки:

— **701** «Дохід від реалізації готової продукції»;

— **702** «Дохід від реалізації товарів»;

— **703** «Дохід від реалізації робіт і послуг»;

— **704** «Вираховання з доходу»;

— **705** «Перестраховання».

На субрахунку **702** «Дохід від реалізації товарів» торговельні підприємства та інші організації узагальнюють інформацію про доходи від реалізації товарів. На рахунку 93 «Витрати на збут» ведеться облік витрат, пов'язаних із збутом (реалізацією, продажем) продукції, товарів, робіт і послуг. За дебетом рахунку відображається сума визнаних витрат на збут, за кредитом – списання на рахунок 79 «Фінансові результати». До витрат на збут, зокрема, належать витрати пакувальних матеріалів, транспортування продукції, товарів за умовами договору, витрати на маркетинг та рекламу, витрати на оплату праці й комісійні продавцям, торговим агентам, працівникам відділу збуту, амортизація, ремонт та утримання основних засобів, інших матеріальних необоротних активів, що використовуються для забезпечення збуту продукції, товарів, робіт і послуг.

Аналітичний облік витрат на збут здійснюється за статтями витрат та за економічними елементами. Якщо облік витрат на збут ведеться за центрами витрат, тоді можуть складатися певні регістри в розрізі структурних підрозділів, пов'язаних із збутом продукції. Для обліку витрат на збут використовують Журнал-ордер N 5 В с.-г. Цей журналордер призначений для відображення кредитових оборотів щодо виходу продукції, робіт і послуг (списання для відповідних споживачів) з кредиту рахунків 23 «Виробництво» (за видами виробництв), 24 «Брак у виробництві», 39 «Витрати майбутніх періодів», 91 «Загальновиробничі витрати», 92 «Адміністративні витрати», 93 «Витрати на збут». Передбачено також використання Звіту N 5.9 с.-г. про витрати на збут.

Оскільки на балансі досліджуваного підприємства знаходиться фірмовий магазин, то дохід від реалізації товарів в цьому магазині відображається на субрахунку 702.

Реалізація проводиться на підставі довіреності покупця. Довіреність, незалежно від терміну дії, залишається у постачальника. Типова кореспонденція з обліку товарів представлена у таблиці 2.1.2.

Таблиця 2.1.2

Облік реалізації товарів на ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод»

Зміст господарської операції	Кореспонденція		Сума, тис. грн.	Первинний документ
	Дт	Кт		
1. Відображено дохід від реалізації товарів	361	702	15 000,00	Накладна
2. Нараховано ПДВ	702	641	3 000,00	Податкова накладна
3. Списана собівартість реалізованих товарів	902	28	9 000,00	Накладна
4. Надійшли кошти за реалізовані товари	311	361	18 000,00	Банківська виписка
5. Віднесено дохід від реалізації на фінансові результати	702	791	15 000,00	Бухгалтерська довідка
6. Віднесено собівартість реалізованих товарів на фінансові результати	791	902	9 000,00	Бухгалтерська довідка

Типова кореспонденція рахунків по обліку витрат на збут наведена у табл. 2.1.3.

Таблиця 2.1.3

Кореспонденція рахунків з обліку витрат на збут на ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод»

№ п/п	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки		Сума, грн.	Первинний документ
		Дебет	Кредит		
1	2	3	4	5	6
1.	Нараховано амортизацію по основних засобах торговельного призначення	93 “Витрати на збут”	13 “Знос (амортизація) необоротних активів”	20 000	Розрахунок амортизації
2.	Віднесено до витрат на збут вартість пакувальних матеріалів	93 “Витрати на збут”	20 “Виробничі запаси”	6 100	Накладна
3.	Передано в експлуатацію малоцінні та швидкозношувані предмети торговельного призначення	93 “Витрати на збут”	22 “Малоцінні та швидкозношувані предмети”	980	Накладна
4	Витрати по відрядженню віднесено до витрат на збут	93 “Витрати на збут”	372 “Розрахунки з підзвітними особами”	7 000	Авансовий звіт

5	Віднесено частину витрат майбутніх періодів до витрат на збут (оренда торговельного приміщення)	93 «Витрати на збут»	39 «Витрати майбутніх періодів»	4 400	Акт
6	Проведено нарахування на заробітну плату працівників збуту до фонду забезпечення виплат відпусток	93 «Витрати на збут»	471 «Забезпечення виплат відпусток»	3 000	Бухгалтерська довідка
7	Проведено нарахування на заробітну плату працівників збуту до фондів соціального спрямування (ЄСВ 22%)	93 «Витрати на збут»	65 «Розрахунки за страхуванням»	2 200	Розрахунково-платіжна відомість
8	Нараховано заробітну плату працівникам збуту	93 «Витрати на збут»	66 «Розрахунки за виплатами працівникам»	10 000	Розрахунково-платіжна відомість
9	Віднесено витрати по рекламі до витрат на збут	93 «Витрати на збут»	685 «Розрахунки з іншими кредиторами»	7 000	Акт виконаних послуг
10.	Віднесено до витрат на збут суми витрат за елементами (за умови використання рахунків 8 класу)	93 «Витрати на збут»	80 «Матеріальні витрати» 81 «Витрати на оплату праці» 82 «Відрахування на соціальні заходи» 83 «Амортизація» 84 «Інші операційні витрати»	12 200	Бухгалтерська довідка
11	Списано витрати на збут на фінансові результати	791 «Результат операційної діяльності»	93 «Витрати на збут»	62 700	Бухгалтерська довідка

Враховуючи положення П(С)БО 9 «Запаси» витрати на придбання товарів, їх доставку та підготовку до реалізації, до видання галузевих методичних рекомендацій з обліку витрат цих витрат, необхідно обліковувати протягом місяця в складі витрат на збут.

Щомісячне списання витрат на збут оформляється за допомогою розрахунку (довідки), складеного працівником бухгалтерії.

Для узагальненого обліку витрат на збут використовують журнал №5 при журнально-ордерній формі обліку, а при спрощеній формі обліку — розділ II Відомості 5-М.

Аналітичний облік витрат на збут ведуть на активному рахунку 93 «Витрати на збут» у розрізі витрат, а синтетичний облік цього рахунку - у розділі I журналу № 5 або журналу № 5А «Облік витрат» за елементами витрат або у розділі III за «Витратами діяльності». Відомість 5.1 використовується для обліку руху запасів (тара

і тарні матеріали). Наведену систему рахунків використовують у промисловості посередницько-збутових організаціях і на підприємствах роздрібної торгівлі. У торгівлі до витрат на збут відносяться витрати обігу, крім витрат, що відображаються на рахунках 92 «Адміністративні витрати» і 94 «Інші витрати операційної діяльності».

2.2. Зображення інформації в облікових регістрах та бухгалтерській звітності щодо торговельних націнок, витрат на збут ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод»

Відповідно до НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» визначаються мета, склад і принципи підготовки фінансової звітності та вимоги до визначення й розкриття її елементів.

Метою складання фінансової звітності є забезпечення користувачів повною, правдивою, неупередженою інформацією про фінансові результати діяльності та фінансовий стан підприємства. Значення бухгалтерської звітності полягає в тому, що вона є джерелом інформації про результати господарсько-фінансової діяльності підприємства; за відповідними показниками підприємства аналізують свою діяльність, отримують інформацію для подальшого його планування в умовах ринкових відносин.

Основне завдання звітності полягає в пошуку резервів подальшого розвитку і вдосконалення діяльності підприємств, досягнення стабільності на ринку.

Для обліку витрат діяльності ПрАТ "Новоград-Волинський хлібозавод" і відображення підприємством кредитових оборотів на рахунках обліку витрат запасів, розрахунків з оплати праці, відряджень на соціальні заходи застосовувались до 2019 року Журнал 5 або 5А та Відомість 5.1 обліку руху запасів по підприємству. В обох варіантах заповнення Журналу є однаковими за змістом і порядком накопичення інформації за розділом I (з кредиту рахунків 90, 93, 98 в дебет рахунків), за розділом II «Витрати з податку на прибуток, витрати фінансової та інвестиційної діяльності, інші витрати» та за розділом IV «Аналітичні дані до рахунку 28 «Товари» (таблиця 2.2.1).

Таблиця 2.2.1

Найменування та призначення регістрів

Номери		Найменування та призначення регістрів:
Жур-налів	Відо-мосте	
1	2	
		3
5, 5А	-	Облік витрат Розділ I Журналу 5 і Журналу 5 А за кредитом рахунків 90, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99 розділ II Журналу 5 і Журналу 5 А за кредитом рахунків з журналів 1, 2, 3, 4, 6 Розділ III Журналу 5 за кредитом рахунків 20, 22, 23, 24, 25, 26, 28, 39, 65, 66, 91 Розділ III А Журналу 5 А за кредитом рахунків 20, 22, 23, 24, 25, 26, 28, 39, 65, 66, 80, 81, 82, 83, 84, 91 - Розділ III Б Журналу 5 А за кредитом рахунків 20, 22, 39, 65, 66 Розділ IV Журналу 5 і Журналу 5 А Аналітичні дані до рахунку 28 "Товари"
	5.1	Відомість аналітичного обліку запасів

Розділ I Журналу 5 і Журналу 5 А на ПрАТ "Новоград-Волинський хлібозавод" заповнюється після складання розділів II і III (або III А) даних журналів, і окремі дані до яких потрапляють із журналів 1, 2, 3, 4, 6, 7 (з розділу III Б журналу 5 А).

Всі витрати по ПрАТ "Новоград-Волинський хлібозавод" в цілому незалежно від того, на яких синтетичних рахунках вони обліковуються, відображаються

(збираються в розрізі кореспондуючих рахунків) в одному реєстрі. В цьому Журналі забезпечується узагальнення всіх витрат на виробництво за елементами і статтями витрат. Для цього з графи "Усього" журналів 1, 2, 3, 4, 6, 7 до Журналу 5 переносяться дані про витрати підприємства, які за побудовою журналів відображені у відповідних реєстрах.

При опрацюванні первинних облікових документів ПрАТ "Новоград-Волинський хлібозавод" по заробітній платі і витрачання матеріальних ресурсів записи в реєстрах обліку витрат здійснюються безпосередньо з первинних документів. Нарахована заробітна плата, витрачання матеріалів, відрахування на соціальні заходи, інші витрати розподіляються за напрямками витрат (по рахунках, субрахунках, статтях тощо) при відображенні даних у Журналі 5. Для розподілу можуть застосовуватися аркуші - розшифровки.

За кредитом рахунку 66 «Розрахунки з оплати праці» на ПрАТ "Новоград-Волинський хлібозавод" відображаються операції, пов'язані з нарахуванням працівникам підприємства основної і додаткової заробітної плати, премії, допомоги за тимчасовою непрацездатністю тощо. Операції з виплати заробітної плати та інші обороти за дебетом рахунку 66 «Розрахунки з оплати праці» відображаються в журналах 1, 3, 6, 7.

На початок року невикористані суми депонованої заробітної плати із реєстрів за попередній рік переносяться у реєстр депонованої заробітної плати поточного року.

Дані за рядком 9 "Усього за розділом III" з граф 3-16 Журналу 5 переносяться до Головної книги ПрАТ "Новоград-Волинський хлібозавод".

На підставі первинних облікових документів та аркушів-розшифровок до них на витрачання виробничих запасів на ПрАТ "Новоград-Волинський хлібозавод", нарахування заробітної плати, відрахувань на соціальні заходи тощо записуються дані у графі 3-12 розділу III Б за складовими відповідних елементів витрат. У графі 14-19 розділу III Б з журналів 1, 2, 3, 4, 6, 7 (з аркушів-розшифровок до них) записуються дані про складові відповідних елементів витрат.

Підсумкові дані (рядок 6 "Усього за розділом III Б") за графами 3-12 з розділу III Б "Витрати за елементами" разом з підсумком за відповідними рахунками у графах 3-15 розділу III А записуються до підсумкового рядку 10 "Разом за розділами III А і III Б" розділу III А Журналу 5 А, а звітти - до Головної книги.

Підсумкові дані (графа 20) розділу III Б переносяться у розділ III А до відповідної статті (напряму) витрат за графами 17 (з кредиту рахунку 80 "Матеріальні витрати"), 18 (з кредиту рахунку 81 "Витрати на оплату праці"), 19 (з кредиту рахунку 82 "Витрати на соціальні заходи"), 20 (з кредиту рахунку 83 "Амортизація"), 21 (з кредиту рахунку 84 "Інші операційні витрати"). Дані підсумкового рядку 9 розділу III А за графами 16-21 також заносяться до Головної книги.

У графі 21 розділу III накопичуються дані за складовими елементами витрат за період з початку звітнього року, включаючи звітний (поточний) місяць.

У графі 23 розділу III накопичуються дані про складові витрати діяльності (рахунки, субрахунки, статті) за період з початку звітнього року.

В склад рядка 1020 входить фонд оплати праці адміністративному персоналу, персоналу пов'язаному зі збутом та з іншою операційною діяльністю.

В рядку 2010 відображається сума заборгованості з виплати заробітної плати адміністративному персоналу, персоналу пов'язаному зі збутом та з іншою операційною діяльністю.

Фінансова звітність має бути підписана керівником та бухгалтером підприємства (ч. 1 ст. 11 Закону про бухоблік).

Підприємства ведуть бухгалтерський облік і складають фінансову звітність в грошовій одиниці України - гривні (ст. 5 Закону про бухоблік).

Статистична звітність є системою кількісних та якісних показників, вимірювання та узагальнення яких не характерне для бухгалтерського обліку. Дана звітність призначена для статистичного вивчення господарської діяльності підприємств і галузей економічної діяльності. Всі юридичні особи та особи, які займаються підприємницькою діяльністю, структурні одиниці повинні подавати у відповідні державні структури дані, необхідні для проведення державних статистичних спостережень.

Статичною звітністю на підприємстві займається бухгалтерія. На підприємстві крім вище зазначеної форми заповнюються також і такі форми:

- Звіт з праці (форма № 1-ПВ – місячна, квартальна).

Цей звіт подають підприємства, установи, організації незалежно від форми власності та господарювання не пізніше 7-го числа після звітного періоду. Одночасно за звітом за останній місяць кожного кварталу (січень-березень, січень-червень, січень-вересень та січень-грудень) подаються звіти за формами № 1-ПВ (кв) та 3-ПВ (термінова-квартальна) «Звіт про використання робочого часу».

Форми статистичної звітності № 1-ПВ (міс.) складається за даними первинної звітності та бухгалтерського обліку у відповідності з платіжними документами, за якими працівникам були здійснені нарахування та проведені розрахунки по заробітній платі.

Форма № 1 ПВ (квартальна) має три розділи, заповнюється за період з початку року по I і II розділах, а розділ III заповнюється за останній місяць кожного кварталу (березень, червень, грудень).

Звіт про наявність та рух основних засобів, амортизацію (знос) (Форма № 11-03) – є підсумком державного статистичного спостереження.

Статистична звітність за формою № 11-03 складається підприємствами, організаціями та установами всіх форм власності та видів економічної діяльності, які є юридичними особами, а також їх структурними підрозділами (філіями, представництвами, відділеннями та іншими), які розташовані на відокремленій території, з урахуванням роз'яснень органів державної статистики.

Заповнення форми проводиться на підставі типових форм первинного обліку (інвентарних карток обліку руху основних засобів, актів приймання-передачі та актів списання основних засобів, інших первинних документів обліку основних засобів). Статистичні дані повинні бути достовірними та подаватися в повному обсязі в установлені терміни і за визначеними адресами.

У звіті наводиться первісна (переоцінена) і залишкова вартість власних та отриманих на умовах фінансового лізингу об'єктів і орендованих цілісних майнових комплексів, які віднесені до складу основних засобів та інших необоротних матеріальних активів згідно з П(с)БО 7 «Основні засоби».

Статистичний звіт за формою 11-03 включає два розділи:

- наявність та рух основних засобів;
- склад основних засобів підприємства.

Таким чином, статистична звітність – це така форма збору статистичних даних, за якої кожен суб'єкт діяльності регулярно подає відомості до державних органів статистики у вигляді документів (звітів) спеціально затвердженої форми. Звіти складаються на підставі даних оперативного та бухгалтерського обліку.

2.3. Опис застосування інформаційних технологій обліку торговельних націнок, витрат на збут на ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод»

Програмний комплекс «М.Е.doc» (рис. 2.3.1) використовується з метою автоматизації бухгалтерських процесів на підприємстві, роботи по складанню та поданню звітної документації встановленого зразка. Використання програмних продуктів «М.Е.doc» забезпечує формування електронного документообігу суб'єктів господарювання різних форм власності, безперевних джерел фінансування між контрагентами, а також державними контролюючими органами, спрощує складання та подання звітності, що передбачена чинним законодавством. Програмний комплекс «М.Е.doc» надає можливість інтеграції даних з різних бухгалтерських програм, зокрема з 1С, передачу та перевірку на правильність складання звітності засобами електронної пошти із застосуванням електронного цифрового підпису (ЕЦП).

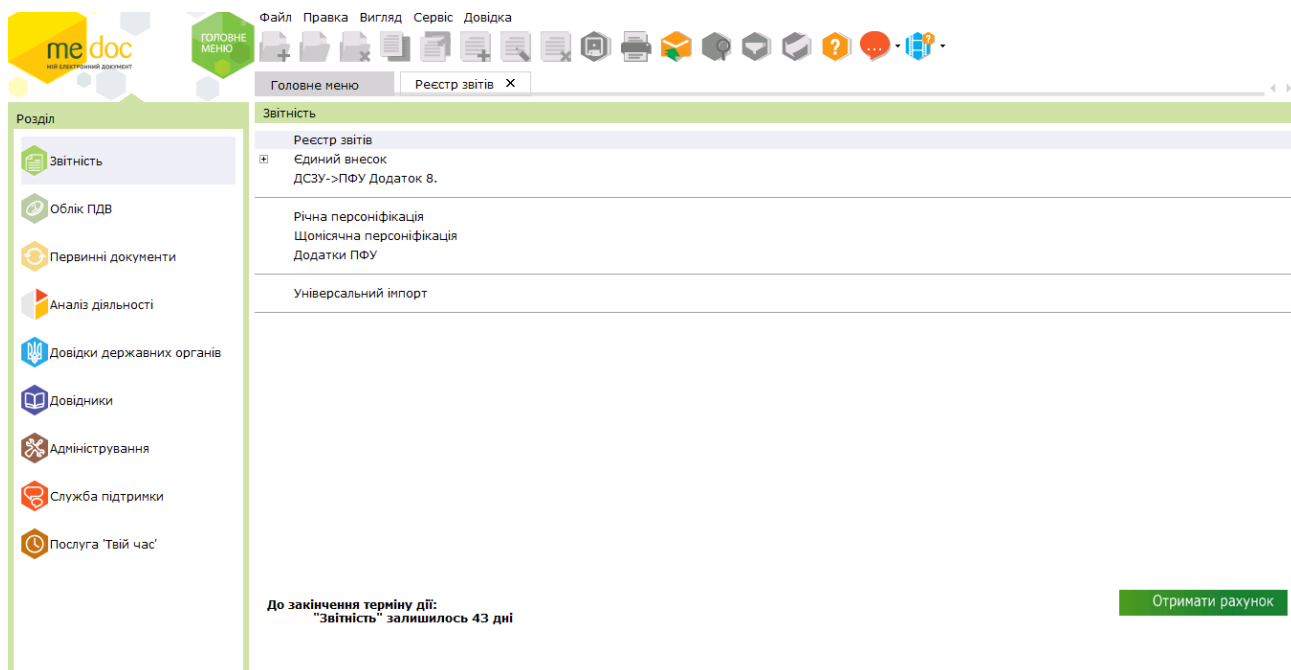

Рис. 2.3.1. Головне меню програми «М.Е.doc»

Програмний продукт «1С Підприємство 8.2» масового призначення для автоматизації бухгалтерського та податкового обліку, включаючи підготовку та складання обов'язкової (регламентованої) звітності. «1С Підприємство 8.2» є готовим рішенням для ведення обліку в організаціях, що здійснюють різні види комерційної діяльності: виробництво та реалізацію, гуртову та роздрібну торгівлю, надання послуг тощо. Бухгалтерський та податковий облік реалізовані відповідно до чинного законодавства України. Методика бухгалтерського обліку забезпечує одночасну реєстрацію кожного запису господарської операції як по рахунках бухгалтерського обліку, так і по необхідних розрізах аналітичного обліку, кількісного і валютного обліку. Користувачі можуть самостійно управляти методикою обліку в рамках настройки облікової політики, створювати нові субрахунки і розрізи аналітичного обліку. «1С:Бухгалтерія 8» забезпечує вирішення всіх задач, що стоять перед бухгалтерською службою підприємства, якщо бухгалтерська служба повністю відповідає за облік на підприємстві, включаючи, наприклад, виписку первинних документів, облік продажів тощо.

Крім того, інформацію про окремі види діяльності, торгіві і виробничі операції можуть вводити співробітники суміжних служб підприємства, які не є бухгалтерами. В такому випадку за бухгалтерською службою залишається методичне керівництво і

контроль за настройками інформаційної бази, що забезпечують автоматичне віддзеркалення документів в бухгалтерському і податковому обліку.

Класифікацію витрат реалізовано в «1С Підприємство 8.2» шляхом віднесення витрат на різні рахунки обліку. Аналітичний облік на рахунках витрат ведеться в розрізі статей витрат (довідник «Статті витрат») і за статтями неопераційних витрат. (Рис. 2.3.2)

«Операції» → «Довідники» → «Статті витрат».

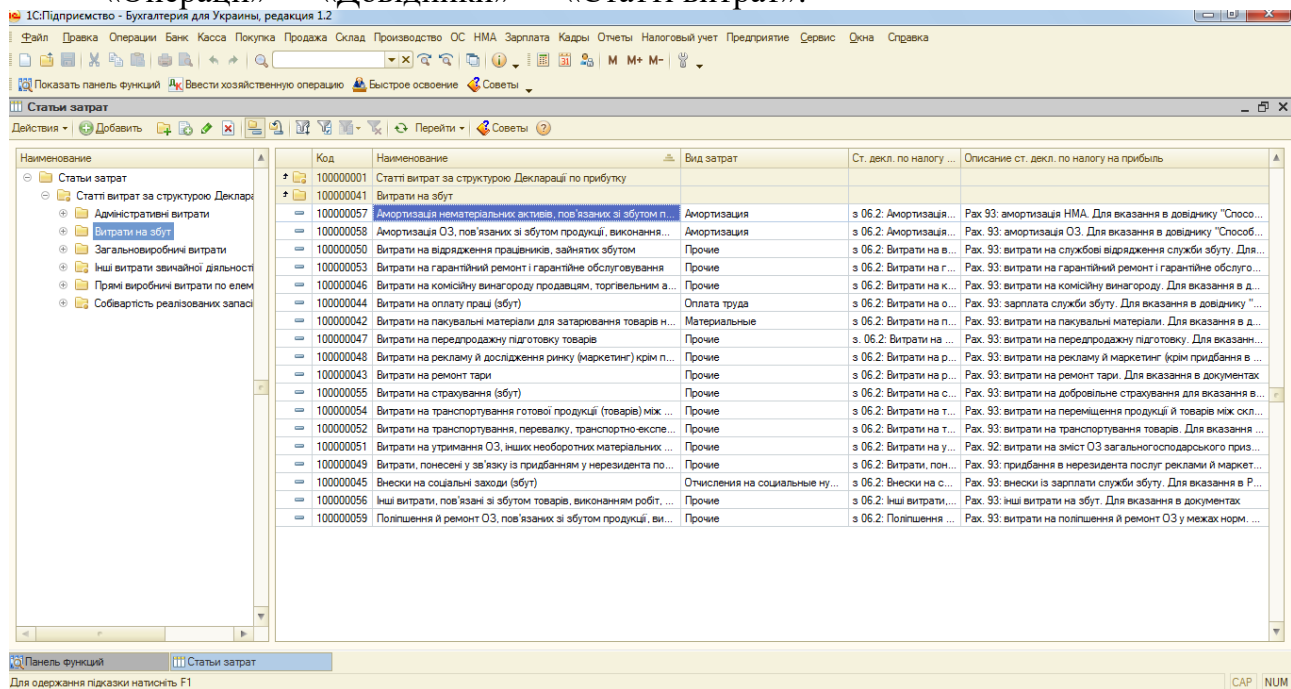

Рис. 2.3.2. Довідник «Статті витрат»

Довідник «Статті витрат» призначено для зберігання переліку статей витрат. Результат проведення документів програми залежатиме від настройок реквізитів цього довідника. Для кожного елемента довідника задаються реквізити:

- «Вид витрат» - вибираємо один із зумовлених варіантів. Зазначений реквізит допомагає сформувати витрати за економічними елементами: матеріальні, оплата праці, відрахування на соціальні потреби, амортизація та інші згідно з П(С)БО 16 «Витрати»;

- «Рахунки класу 8» - рахунок, що відповідає елементу витрат, до якого належать витрати за цією статтею. Не варто нехтувати цим реквізитом, оскільки якщо підприємство використовує рахунки класів 8 і 9, то при формуванні проведення транзитні рухи на рахунках класу 8 формуватимуться автоматично;

- «Постійні витрати» - ознака того, чи є витрата постійною або змінною. Важливо встановлювати цю ознаку, якщо підприємство використовує рахунок 91;

- «Стаття декларації по податку на прибуток» - заповнюється шляхом вибору потрібного значення з довідника «Статті податковий декларацій».

Після того як елемент довідника було використано в проведених документах, значення його реквізитів краще не змінювати. В іншому випадку документ необхідно перепровести (рис. 2.3.3).

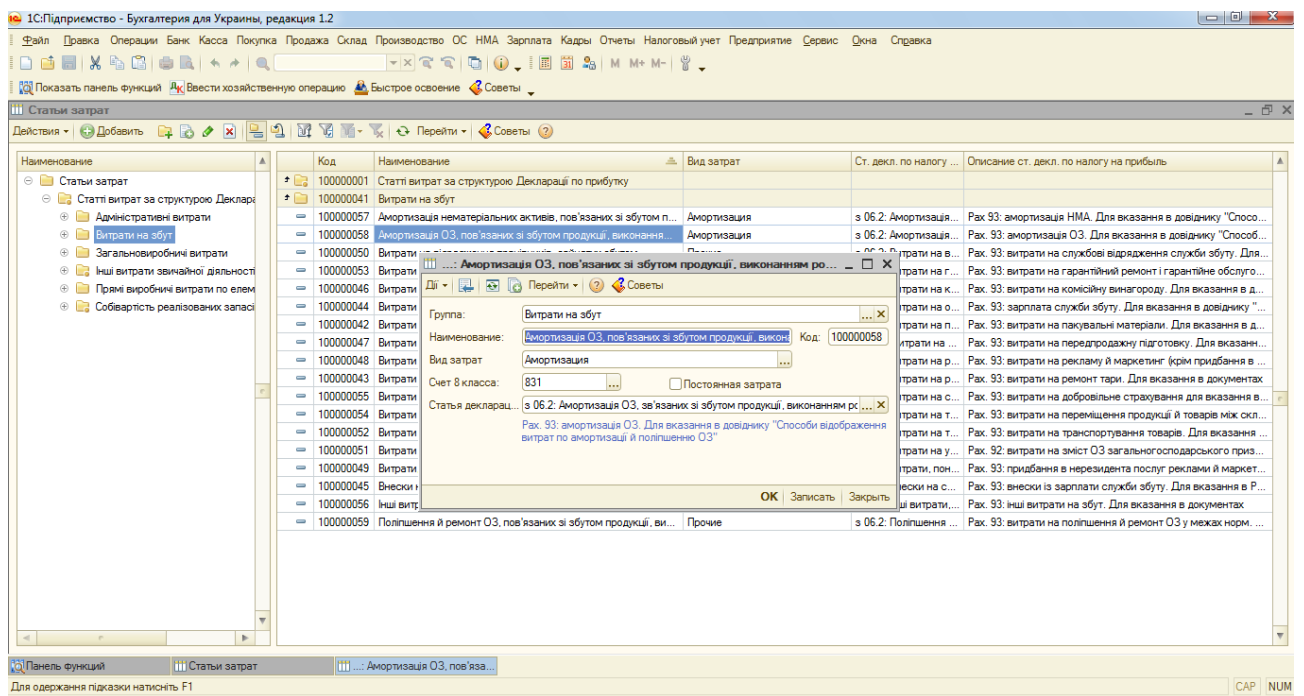

Рис. 2.3.3. Довідник «Статті витрат» елемент довідника

Рахунки обліку витрат визначаються в реєстрі відомостей «Облікова політика організацій» на закладці «Бухгалтерський і податковий облік» (рис. 2.3.4).
«Підприємство» → «Облікова політика організацій».

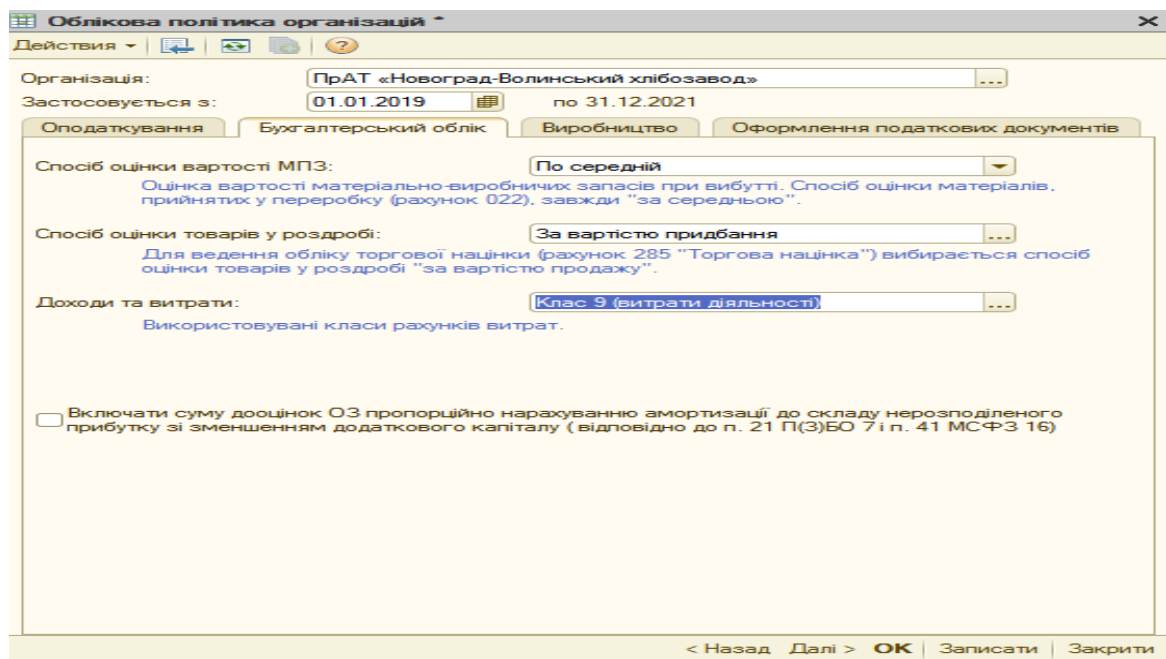

Рис. 2.3.4. Облікова політика організації ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод»

В «1С Підприємство 8.2» для відображення руху грошових коштів у касі підприємства призначено документи «Видатковий касовий ордер» та «Прибутковий касовий ордер» (головне меню «Каса»).

Щоб створити новий документ, скористаймося кнопкою «Добавить» або ж натиснемо на клавішу Insert на клавіатурі. У вікні «Вібор виду операції документа» виберемо, яку саме операцію оформлятимемо зазначеним документом:

«Касса» → «Расходный кассовый ордер» (рис. 2.3.5).

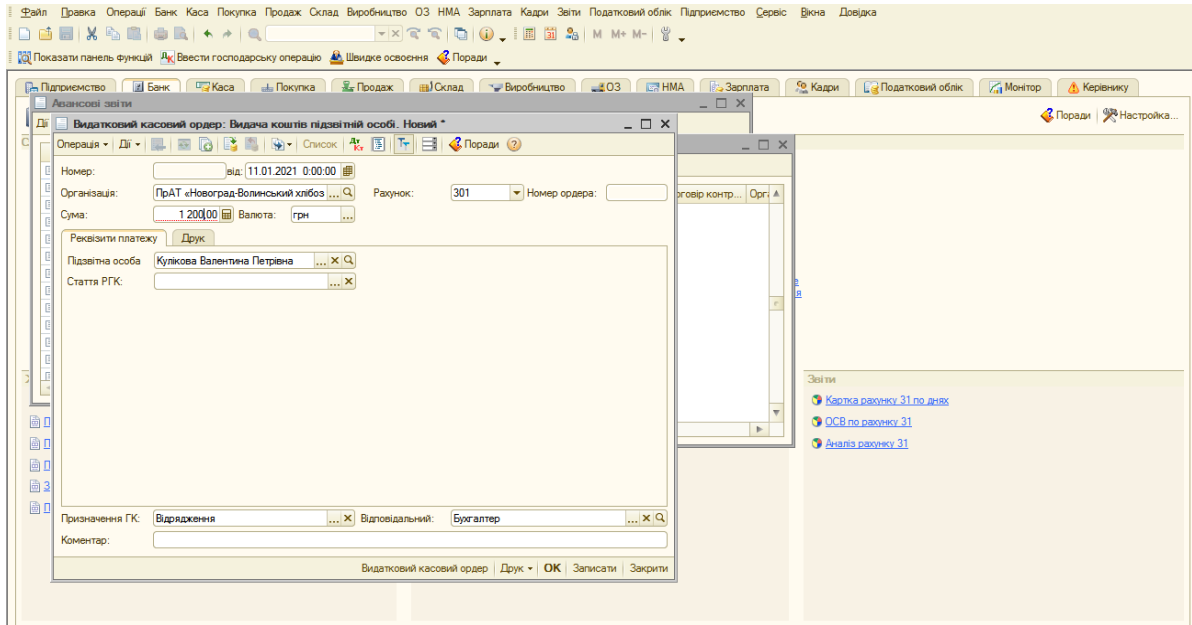

Рис 2.3.5. Видатковий касовий ордер – «Видача грошових коштів підзвітній особі»

Натиснувши на кнопку «Печать», отримаємо друковану форму видаткового касового ордеру за ф. № КО-2 з усіма реквізитами (рис. 2.3.6).

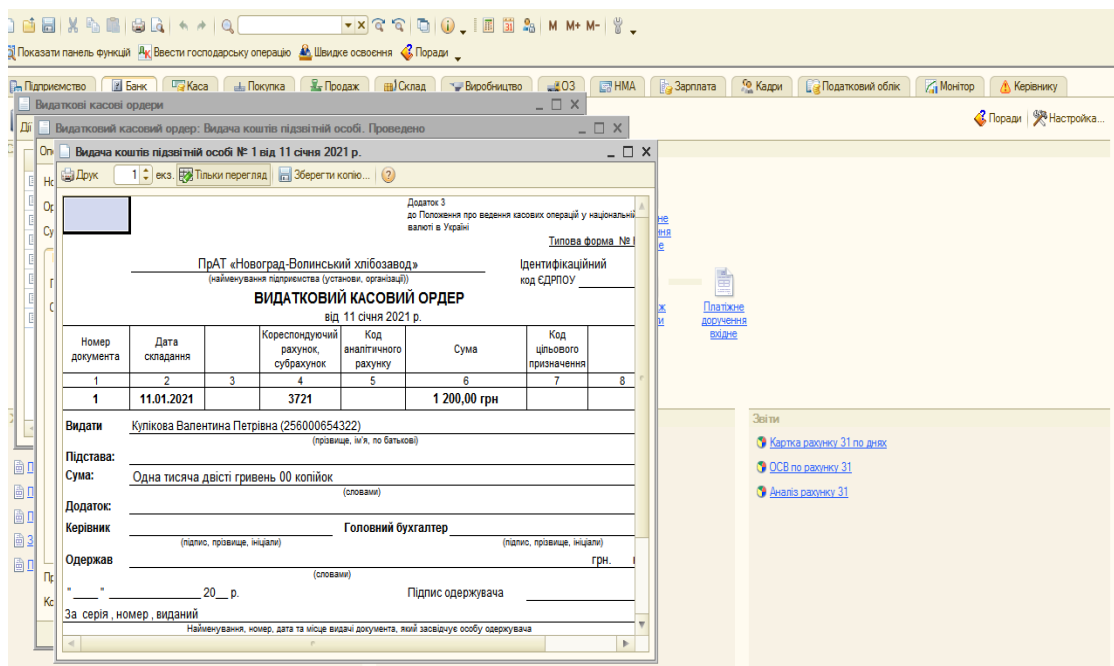

Рис 2.3.6. Видатковий касовий ордер (друкована форма)

Закупівля товару у контрагента або оплата за послуги, підзвітною особою та звітування про використання грошових коштів – оформляється документом «Авансовий звіт» (рис. 2.3.7).

«Касса» → «Авансовый отчет»

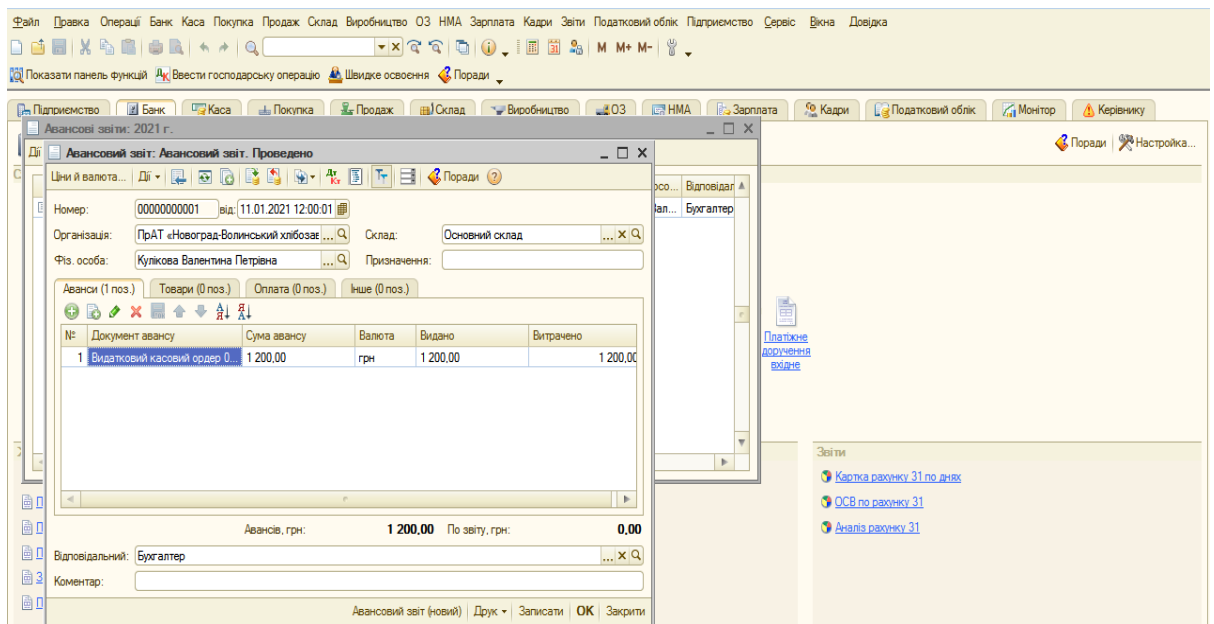

Рис. 2.3.7. Авансовий звіт

Після проведення документ формує бухгалтерські проведення (Рис. 2.3.8).

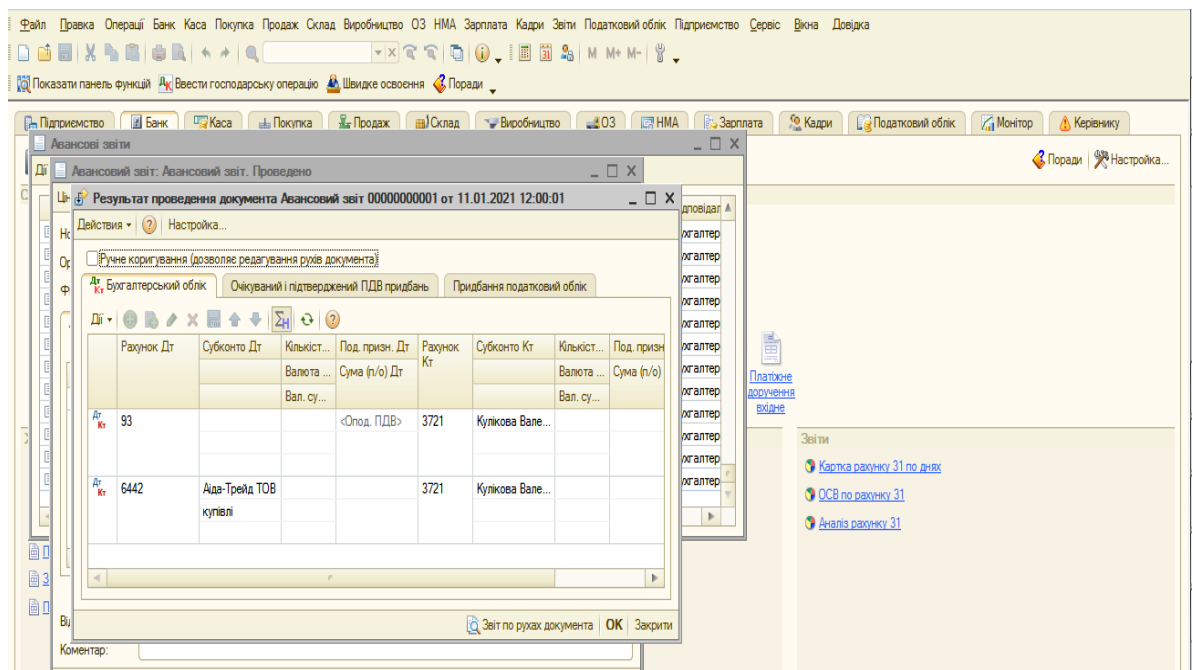

Рис. 2.3.8. Результат проведення документа

Сформувавши звіт «Оборотно-сальдова відомість по рахунку 3721», можемо переконатись, що розрахунки між організацією та працівником закрито. «Звіти» → «Оборотно-сальдова відомість по рахунку» (рис. 2.3.9).

Оборотно-сальдова відомість по рахунку 3721 за 1 квартал 2021 г. ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод»

Період: 01.01.2021 - 31.03.2021 Рахунок: 3721 Організація: ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод»

Середньозважені звіт: Друк... Зберегти як... 0,00

ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод»
Оборотно-сальдова відомість по рахунку 3721 за 1 квартал 2021 г.
 Введені дані: БО (дані бухгалтерського обліку)

Рахунок	Сальдо на початок періоду		Обороти за період		Сальдо на кінець періоду	
	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит
3721			1 200,00	1 200,00		
Купівля Валентина Петрівна			1 200,00	1 200,00		
Итого			1 200,00	1 200,00		

Рис. 2.3.9. «Оборотно-сальдова відомість по рахунку 3721» ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод»

Документ «Надходження товарів і послуг» (рис. 2.3.10) служить для відображення різних операцій з надходження товарів. За допомогою цього документа можна відобразити такі операції як покупка товарів, прийом товарів на комісію, надходження товарів і матеріалів в переробку, купівлю обладнання, а також покупка бланків суворого обліку.

Надходження товарів і послуг: 2021 г.

Операція: Покупка, комісія. Новий

Номер: 15.01.2021 8:00:00

Організація: ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод» Склад: Основний склад

Контрагент: АПЬЯНСМ ТОВ Договір: купівля

Документ розрахунків:

№	Номенклатура	Кількість	Од.	К.	Ціна	Сума
1	маркетингові ...	1,000	грн	1,000	6 000,00	6 000,00

Тип ціни: Не заповнено! Всього (грн): 6 000,00 ПДВ (у т.ч.): 1 000,00

Коментар:

Примітка накладна | Друк... | ОК | Записати | Закрити

Рис.2.3.10. Надходження товарів і послуг «Купівля» → «Надходження товарів і послуг»

Оформлення платіжного доручення постачальнику за отримані товари (послуги) на підставі документу «Надходження товарів і послуг», знаходимо в списку документів Надходження товарів і послуг документ, за яким надійшли товари або послуги (Купівля – Пнадходження товарів і послуг), виділяємо документ курсором.

Вибираємо в командній панелі списку документів Дії - На підставі - Платіжне доручення вихідне. Відкриється форма нового платіжного доручення, частково вже заповнена. (рис. 2.3.11)

В поле Рахунок одержувача вкажіть потрібний розрахунковий рахунок

постачальника (якщо у постачальника один банківський рахунок, він буде підставлений автоматично).

Відредагуйте при необхідності поле Призначення платежу (на закладці Друк).

Перевірте правильність реквізитів платника і одержувача.

Запишіть документ – кнопка Записати.

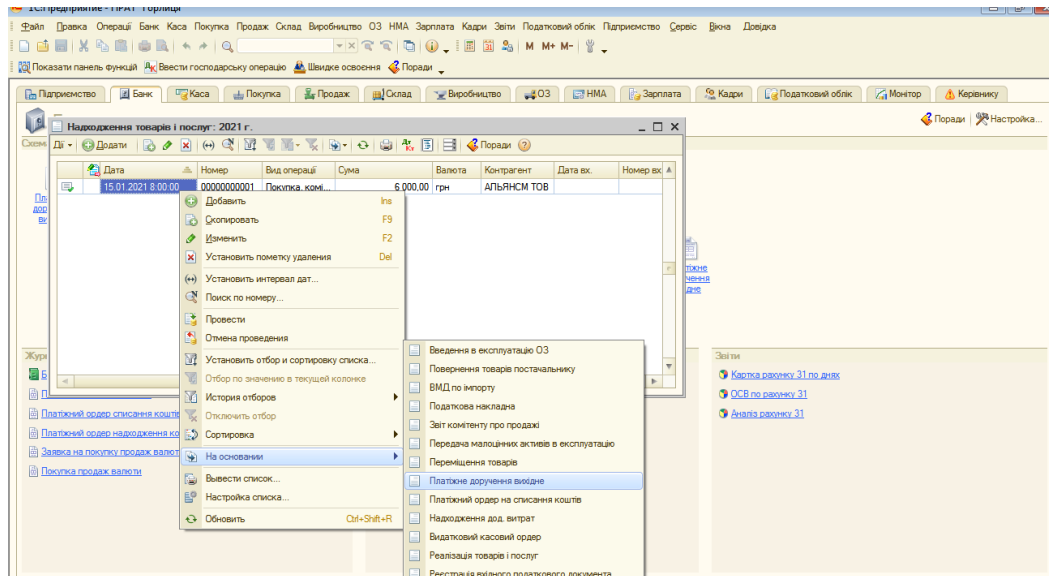

Рис. 2.3.11. «Платіжне доручення вихідне» на підставі «Надходження товарів і послуг»

Надходження та списання безготівкових грошових коштів можуть відображатися в журналі «Банківські виписки» автоматично за допомогою завантаження даних з програми типу **Клієнт банку**. Користувач також може відображати надходження і списання коштів вручну.

Для формування друкованої форми платіжного доручення, а також для підготовки інформації для вивантаження даних в програму типу Клієнт банку, призначене платіжне доручення.

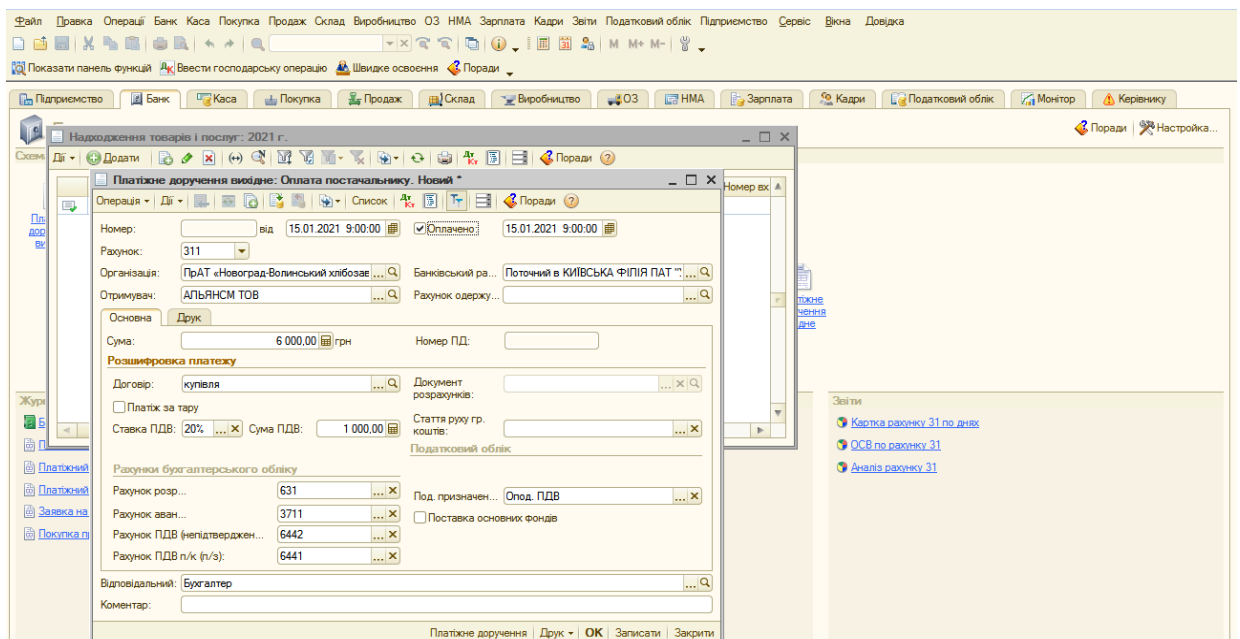

Рис. 2.3.12. «Платіжне доручення вихідне»

Регламентні операції, що виконуються по закінченні місяця, в рішенні 1С: Бухгалтерія 8 для України проводяться автоматично за допомогою регламентних операцій майстра закриття місяця (Рис. 2.3.13).

«Меню» - «Операції» - «Регламентовані звіти».

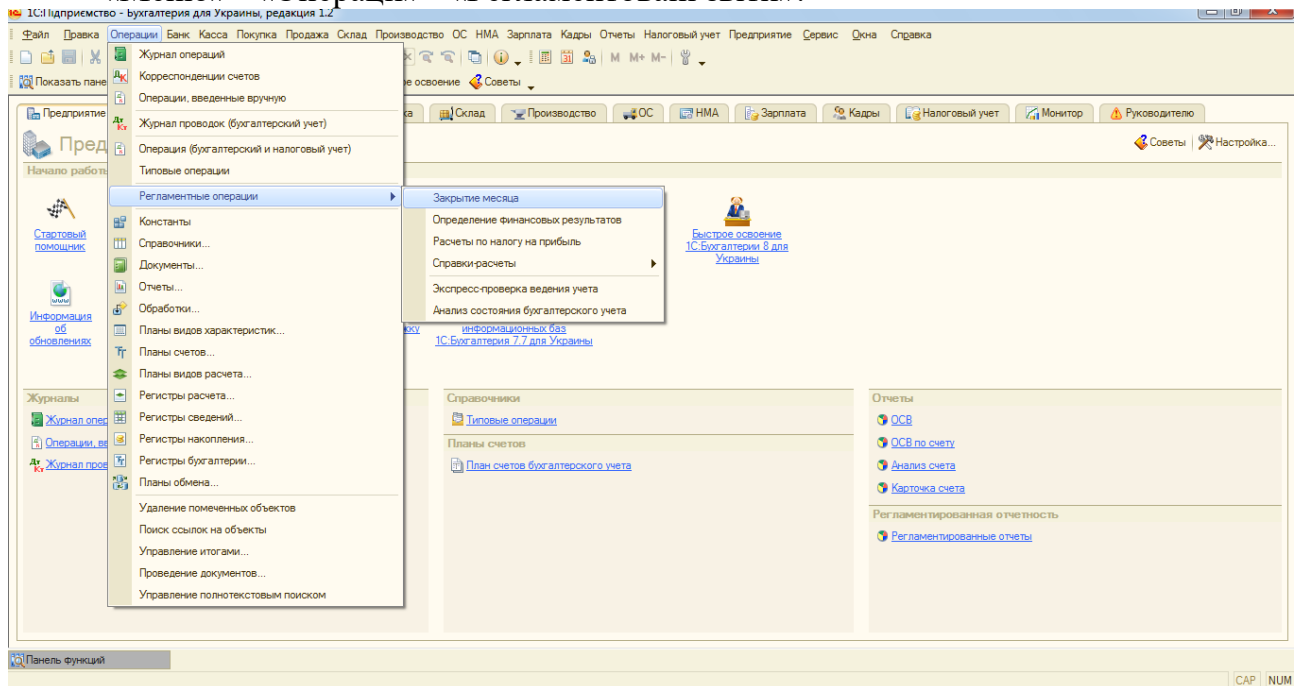

Рис. 2.3.13. Документ «Регламентовані операції»

Документ, який проводить більшу частину регламентних операцій по бухгалтерському та податковому обліку.

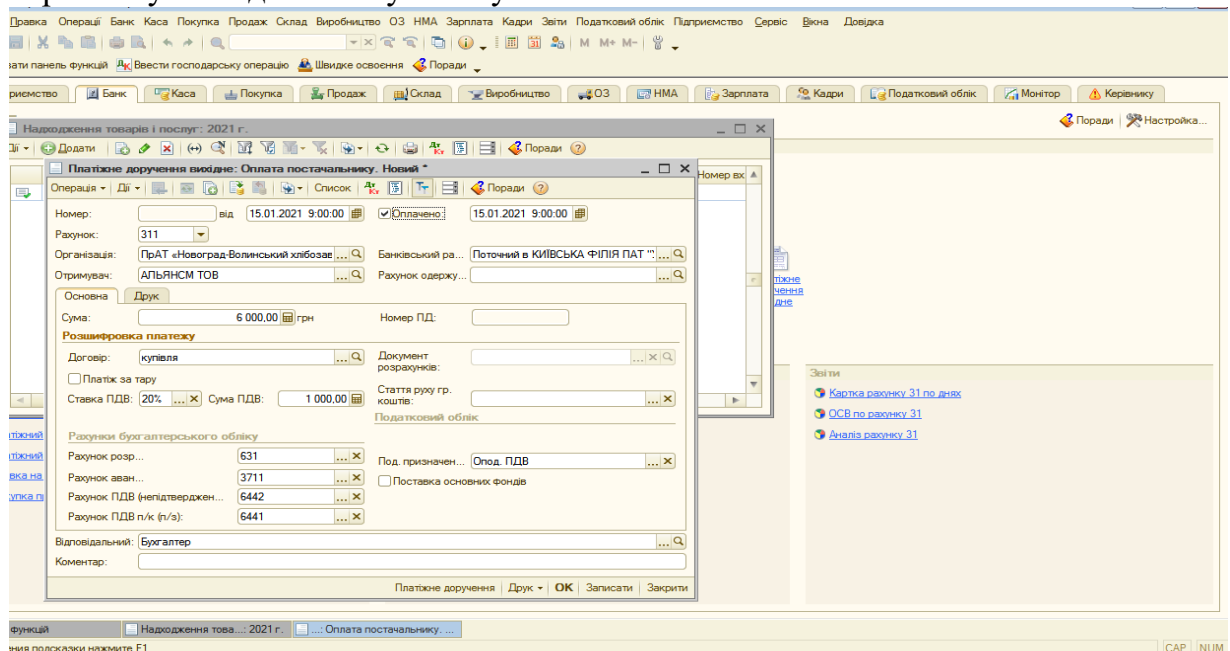

Рис 2.3.14. Документ «Закриття місяця»

Документ складається з переліку регламентних операцій бухгалтерського та податкового обліку, встановлених в порядку їх закриття. Кожна регламентна операція повинна бути виконана не більше одного разу на місяць з бухгалтерського обліку та не більше одного разу на квартал за податковим.

За допомогою регламентних операцій виконуються наступні операції:

- нарахування амортизації основних засобів і нематеріальних активів;
- погашення вартості спецодягу та спецоснащення в експлуатації;
- переоцінка валютних коштів;
- списання витрат майбутніх періодів;
- списання прямих і непрямих витрат на результати господарської діяльності;
- визначення фінансових результатів і закриття відповідних рахунків;
- розрахунки з податку на прибуток та ін.

Крім цього, проводиться перевірка послідовності проведення документів з метою виявлення помилок, пов'язаних із зміною документів минулих періодів. Для аналізу облікових даних після проведення регламентних операцій призначений набір довідок-розрахунків, а також стандартні бухгалтерські звіти.

Документ «Визначення фінансових результатів» служить для визначення фінансового результату діяльності підприємства шляхом закриття доходів і витрат, а також для формування залишку нерозподіленого прибутку (непокритого збитку). Документ рекомендується проводити в кінці місяця, після відображення всіх господарських операцій, що впливають на доходи і витрати, включаючи витрати з податку на прибуток (рис. 2.3.15).

«Операції» - «Регламентовані операції»-«Визначення фінансових результатів»

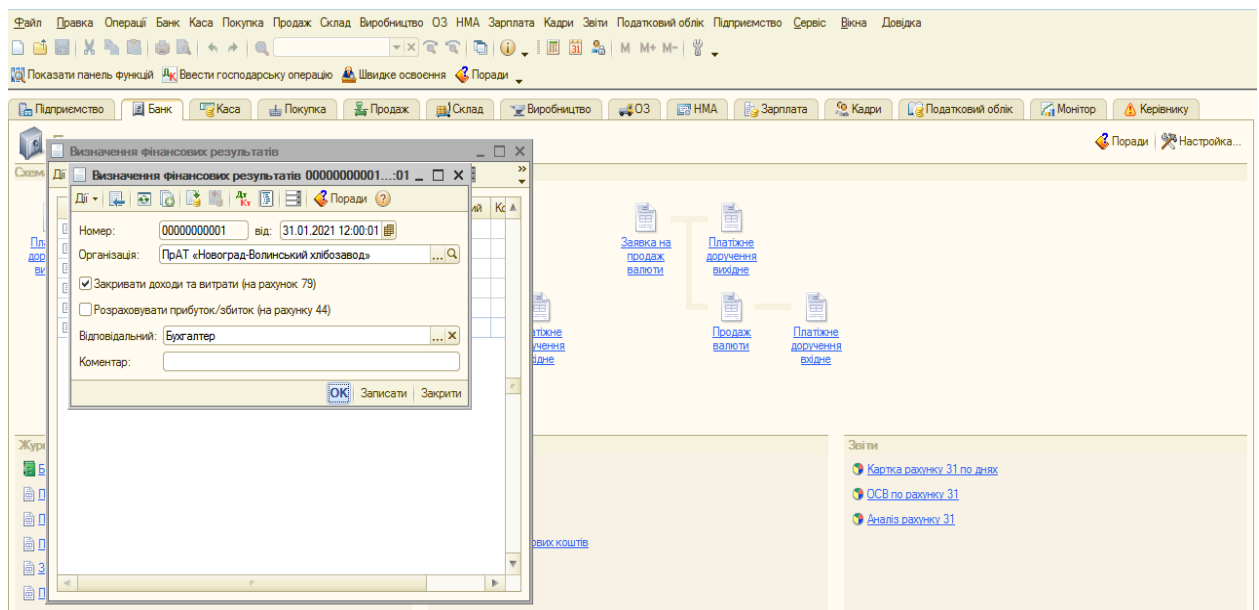

Рис 2.3.15. «Визначення фінансових результатів»

При закритті доходів і витрат накопичені залишки на рахунках класів 7, 8 і 9 списуються на відповідні субрахунки рахунка 79 «Фінансові результати».

При проведенні документа з встановленим прапорцем «Розраховувати прибуток / збиток» отриманий фінансовий результат з урахуванням використаного в поточному періоді прибутку (субрахунок 443 «Прибуток, використаний у звітному періоді») списується на субрахунок 441 «Нерозподілений прибуток» або 442 «Непокритий збиток». Розрахунок прибутку і збитку слід проводити в кінці року.

Організація зобов'язана періодично формувати регламентовану звітність – комплекти звітів, порядок заповнення яких встановлюється нормативними документами. Програма «1С:Бухгалтерія 8 для України» максимально полегшує вирішення цього завдання. У програмі містяться такі форми звітності :

- бухгалтерська звітність;
- податкові декларації та розрахунки;
- звіти в соціальні позабюджетні фонди;
- статистична звітність;
- довідки, які подаються до податкових органів;
- декларації про виробництво та обіг алкогольної продукції.

Реалізовано численні сервіси для зручності роботи з регламентованими звітами: календар бухгалтера, можливість налаштування списку звітів, перевірка правильності заповнення звітів та розшифровка показників звітів та ін.

Форми регламентованої звітності періодично змінюються рішеннями державних органів. Фірма «1С Підприємство 8.2» відстежує ці зміни та надає своїм користувачам можливість оперативного оновлення форм регламентованих звітності.

«Звіти» - «Оборотно-сальдова відомість».

Звіт призначений для формування оборотно-сальдової відомості по всіх рахунках (субрахунках) за певний період часу.

Кожен рядок звіту відповідає певному рахунку або субрахунку. Рахунки впорядковані в порядку зростання.

Для кожного рахунку показані суми залишків на початок і на кінець періоду по дебету і кредиту і суми оборотів за період.

«Звіти» - «Аналіз рахунку».

Звіт призначений для представлення даних по оборотам між обраним рахунком і всіма іншими рахунками за певний період.

За змістом інформації, що виводиться звіт схожий на звіт Обороти рахунку. Відмінність полягає у формі подання інформації.

Звіт можна сформувати з деталізацією по субрахунках або по об'єктах аналітичного обліку (субконто).

Дані можна вивести з додатковою розбивкою за періодами часу: місяць, рік і т.д.

У звіті можна вивести розгорнуте сальдо. При цьому розгорнуте сальдо розраховується для кожного рівня угруповання і по рахунку в цілому.

«Звіти» - «Картка рахунку».

Звіт призначений для подання впорядкованої по датах вибірки кореспонденцій рахунків, які відносяться до вибраного періоду часу і в яких був використаний обраний рахунок.

Кожен рядок звіту відповідає одній кореспонденції рахунків. У звіті виводиться підсумкова інформація: початковий залишок по вибраному рахунку, а також кінцевий залишок і підсумкові обороти.

«Звіти» - «Головна книга»

Звіт дозволяє по кожному рахунку (субрахунку) вивести інформацію про сальдо початок і кінець періоду, обороти рахунку з іншими рахунками (субрахунками) за обраний період часу. Звіт формується за даними бухгалтерського обліку.

Побудова звіту виконується по кнопці Сформувати.

Параметри формування звіту можна задати по кнопці Налаштування:

В поле Період можна задати період формування звіту: місяць, рік і т.д. Якщо в звіт потрібно виводити дані за періодами, в яких не було рухів по рахунках бухгалтерського обліку, то потрібно встановити прапорець Усі періоди.

Для деталізації даних по субрахунках або по субрахунках корр.счетов потрібно встановити прапорець За субрахунками або За субрахунках корр.счетов.

Для виведення розгорнутого сальдо потрібно встановити прапорець Розгорнуте сальдо. Розширені можливості пошуку можна задати на закладці Розгорнуте сальдо, наприклад, вказати по субрахунках або по аналітиці рахунків має виводиться в звіт розгорнуте сальдо. За кнопки По замовчуванням можна заповнити настройки, які встановлені в звіті за замовчуванням, і при необхідності їх скорегувати.

При друку можна вивести дані кожного рахунку (субрахунку) на окремий лист. Для цього потрібно встановити прапорець Розбивати по листам.

Регламентована звітність, що подається в податкові органи, може бути автоматично експортована у формат, затверджений наказом ДПС (у файли з розширенням XML).

З цих файлів можливий експорт документів до програми та «М. Е.doc». На підставі виконаної роботи в програмі «1С Підприємство 8.2», були роздруковані документи.

РОЗДІЛ 3. ТЕХНІКО-ЕКОНОМІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА АНАЛІЗУ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАТ «НОВОГРАД-ВОЛИНСЬКИЙ ХЛІБОЗАВОД» ЗА 2018-2019 РОКИ, АНАЛІЗ І ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПРОВЕДЕННЯ АУДИТУ ТОРГІВЕЛЬНИХ НАЦІНОК І ВИТРАТ НА ЗБУТ

3.1. Організаційно-аналітична робота на ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод»

Для ефективного здійснення своєї господарської діяльності підприємствам в умовах жорсткої конкуренції слід оперативно реагувати на будь-які зміни факторів внутрішнього і зовнішнього середовища.

Такі дії вимагають якісної та кваліфікованої діагностики, оцінки та прогнозування даних про майновий потенціал і результати діяльності суб'єктів господарювання, що забезпечується системою економічного аналізу. Її низька якість є одним із суттєвих факторів необґрунтованості управлінських рішень, і, відповідно, неефективного управління підприємствами.

Визначений в Україні курс переходу до ринкової економіки передбачає розв'язання багатьох виробничих, науково-технічних, організаційних та економічних проблем. Найскладнішими є проблеми, пов'язані з переходом до багатоманітності форм власності, структурною перебудовою економіки, орієнтацією на економічні важелі.

Нині підприємство виступає самостійним господарюючим суб'єктом, який має статус юридичної особи та здійснює всі види діяльності (виробничу, науково-дослідну, комерційну) з метою одержання прибутку. А для цього діяльність підприємства вимагає економіко-правового аналізу виробничо-фінансового стану та його змін при відповідних змінах ринкової кон'юнктури.

Важливе значення для аналітичної підтримки управлінських рішень має організація економічного аналізу. Організація аналітичної роботи на підприємстві повинна завжди спиратися на передові досягнення науки і практики, проводитися з використанням науково-обґрунтованих методик.

Аналіз публікацій та виділення невирішених проблем. Дослідженню теоретичних проблем економічного аналізу, практичних аспектів його використання присвячені праці багатьох вітчизняних та зарубіжних вчених: М.І.Баканова, В.М.Івахненко, І.І.Каракоза, П.П.Клеваичука, В.В.Ковальова, Л.А.Лахтіонової, Б.М.Литвина, О.В.Михайленко, Ж.Рішара, В.С.Рудницького, Н.Г.Слободян, Л.М.Чернелевського, М.Г.Чумаченка, А.Д.Шеремета, С.І.Шкарабана. Не врегульованими залишаються багато питань, пов'язаних з організацією аналітичної роботи. Насамперед, вибір адекватної потребам господарюючого суб'єкта організаційної моделі економічного аналізу як бази прийняття ефективних управлінських рішень.

Обліково-аналітичне забезпечення управління торговельними націнками і витратами на збут у системі торгівлі

	Прізвище, ініціали	Підпис	Дата	РОЗДІЛ 3. ТЕХНІКО-ЕКОНОМІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА АНАЛІЗУ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАТ «НОВОГРАД-ВОЛИНСЬКИЙ ХЛІБОЗАВОД» ЗА 2018-2019 РОКИ, АНАЛІЗ І ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПРОВЕДЕННЯ АУДИТУ ТОРГІВЕЛЬНИХ НАЦІНОК І ВИТРАТ НА ЗБУТ	70
Студентка	Свистун А.В.				
Науковий керівник	Чернелевський Л.М.				
Завідувач кафедри	Чернелевський Л.М.				

Відповідно, під організацією аналітичної роботи слід розуміти систему раціональних, скоординованих дій в процесі вивчення об'єкта спостереження відповідно до визначених завдань.

Проведення на ПрАТ "Новоград-Волинський хлібозавод" економічного аналізу входить у службові обов'язки кожного спеціаліста, керівника, службовців, яких стосується прийняття управлінських рішень.

Аналітична робота повинна бути ефективною, тобто затрати на її проведення мають бути найнижчими, а результати найбільш глибокими і забезпечувати всі рівні управління підприємства для прийняття управлінських рішень. Її важливими принципами є регламентація та уніфікація.

Регламентація передбачає розробку для кожного виконавця обов'язкового мінімуму таблиць і вхідних форм аналізу. Уніфікація (стандартизація) аналізу означає розробку типових методик та інструкцій, вихідних форм і таблиць, стандартних програм, єдиних критеріїв оцінки для забезпечення порівнянності. Це все спричиняє об'єктивність оцінки діяльності внутрішньогосподарських підрозділів, зменшує витрати часу на аналіз і забезпечує ефективність проведення аналітичної роботи.

Аналітична робота на підприємстві має передбачати ряд організаційних етапів.

1. Підготовчий етап, на якому виконуються такі види робіт як формування цілей, завдань і напрямків використання результатів аналізу ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод»; розробка плану та програми аналітичної роботи; вибір і визначення загального стану суб'єкта аналізу; розробка системи синтетичних та аналітичних показників, за допомогою яких характеризується об'єкт аналізу; розподіл роботи між виконавцями аналізу відповідно до адміністративного підпорядкування; розробка макетів і форм аналітичних таблиць, графіків, схем; ознайомлення з наказом про облікову політику; перевірка достовірності джерел інформації та вивчення матеріалів попередніх обстежень; проведення інструктажу; визначення об'єктів аналізу; обмеження кола необхідної інформації для аналізу (відповідно до обраних критеріїв корисності); підбір, перевірка та попередня обробка досліджуваної інформації; визначення рівня суттєвості відхилень основних показників; визначення рівня доступу до джерел інформації виконавців за ступенем підпорядкованості; формування банку даних щодо об'єктів дослідження завдяки моніторингу зовнішнього та внутрішнього середовища; визначення напрямків і форм використання результатів, що будуть отримані за допомогою економічного аналізу; ідентифікація критеріїв корисності аналітичної інформації стосовно користувачів.

2. Основний етап організації аналітичної роботи ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод» включає такі роботи: перевірка повноти й вірогідності звітних даних; проведення арифметичного, логічного і балансового зведення показників; визначення загальних відхилень величини показників виконання завдань від базових величин; виявлення взаємодіючих факторів і обчислення їхнього впливу на зміну величини показників; оцінка сильних і слабких сторін, можливостей і загроз щодо досліджуваних явищ і процесів; виявлення витрат і невикористаних можливостей (перспективних резервів); прогнозний аналіз сценаріїв; ретроаналіз сценаріїв; систематизація накопичених матеріалів; оцінка ефективності діяльності підприємства; дослідження технології (методики) формування оціночних показників для дотримання умови їх співставності.

3. Організаційно-процедурна побудова завершального етапу економічного аналізу ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод» включає: проведення підсумкової оцінки діяльності і узагальнення результатів аналізу; систематизацію отриманих на попередньому етапі результатів; поповнення інформаційного банку даних щодо внутрішнього та зовнішнього середовища підприємства; розробку заходів,

направлених на мінімізацію або ліквідацію негативно діючих показників; визначення напрямків оптимізації окремих господарських явищ, процесів, їх результатів та фінансово-господарської діяльності в цілому з урахуванням пріоритетів тактики та стратегії підприємства; призначення осіб, відповідальних за реалізацію заходів; при необхідності – підготовка відповідних організаційно-розпорядчих документів; контроль за реалізацією заходів; внесення коректив в наказ про облікову політику; підготовка аналітичної інформації для оприлюднення (згідно з вимогами чинного законодавства).

Для ефективного використання економічного аналізу в діяльності ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод» доцільно виділяти його складові, реалізація яких дозволяє системно та послідовно організувати аналітичну роботу.

1. Кадрове забезпечення. Вибір форми організації аналітичної роботи, підбір працівників-аналітиків, порядок проведення атестації аналітиків і підвищення їх кваліфікації.

2. Інформаційне забезпечення. Збір та аналітична обробка вхідної інформації ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод», розробка форм аналітичних документів.

Методичне забезпечення. Підготовка розпорядчих документів з організації та проведення аналітичної роботи, організація праці аналітика, підготовка та перевірка інформації, наявність аналітичних методик та виявлення впливу зовнішніх чинників на внутрішнє середовище підприємства.

Організація аналітичної роботи ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод»

Результат аналітичної роботи ПрАТ "Новоград-Волинський хлібозавод" залежить перш за все від правильної її організації. Організація роботи – це система взаємодії органів управління підприємством та виробничих колективів, що оснований на засадах аналізу економічних процесів та явищ для виявлення та використання джерел підвищення ефективності виробництва. **Організація економічного аналізу** є найважливішою умовою виконання його функцій.

Вибір організаційної форми проведення економічного аналізу здійснюється для кожного підприємства індивідуально його керівництвом, виходячи з розмірів підприємства, економічної доцільності створення відокремленого аналітичного підрозділу та потенційних переваг і недоліків кожної з організаційних форм .

Етапи проведення аналізу діяльності ПрАТ "Новоград-Волинський хлібозавод" можна згрупувати наступним чином: планування аналітичної роботи підприємства; підготовка аналітичних джерел інформації для аналізу; аналітична обробка; узагальнення та оформлення результатів; контроль за виконанням прийнятих рішень.

Організація аналітичної роботи на підприємствах харчової промисловості України включає розробку загальних планів та планів (програм) конкретних аналітичних робіт, порядок проведення аналізу, виконавців, способи виконання аналітичних робіт, матеріальне і методичне забезпечення.

Аналітична робота на промислових підприємствах розпочинається з планування. Загальний план аналітичної роботи складають на рік. Його структура включає розділи господарської діяльності, об'єкти, що мають вивчатися, періодичність і терміни проведення аналізу, коло виконавців та осіб, відповідальних за певні розділи аналізу. Програма аналізу діяльності підприємства включає розгорнутий та деталізований перелік питань, які передбачено вивчити, послідовність проведення аналізу, комплект форм, схем, аналітичних таблиць та графіків, які потрібно опрацювати під час аналізу. Якісне складання програми забезпечує цілісність і повноту проведення аналітичного дослідження.

На практиці застосовуються комплексний та тематичний плани аналітичної роботи. Комплексний план складається на один рік спеціалістом чи групою спеціалістів, яким доручено на підприємстві координацію аналітичної роботи в цілому. У цьому плані наводиться календарний розклад окремих аналітичних досліджень. У ньому також зазначаються цілі та завдання аналізу, основні питання, що повинні досліджуватись, визначається час для вивчення кожного питання, суб'єкти аналізу, наводиться схема аналітичного документообігу, термін та адреса надходження кожного документа, його зміст.

У комплексному плані повинні передбачатися джерела інформації, що будуть використовуватися при аналізі, технічні засоби його проведення та організація контролю за виконанням заходів, розроблених за результатами аналізу.

Тематичні плани – це плани проведення аналізу окремих питань господарської діяльності, які потребують поглибленого вивчення. У них наводяться об'єкти, суб'єкти, терміни проведення аналізу та ін.

Підготовка джерел інформації – також один з етапів аналітичної роботи. Для дослідження економічних процесів і явищ потрібні такі джерела інформації: планові та нормативні; дані оперативного та бухгалтерського обліку; дані бухгалтерської, статистичної та податкової звітності; матеріали ревізій та перевірок; особисті спостереження, матеріали хронометражу, фотографій робочого дня і т. ін. З названих джерел відбираються ті, які відповідно до поставленої мети забезпечують інформаційну базу. Комплексне використання відібраних джерел інформації, їх правильне сполучення в аналізі дозволяє всебічно вивчити той чи інший аспект виробничо-господарської діяльності.

Результати аналізу суттєво залежать від якості залученої інформації. Тому відібрані матеріали піддаються технічній, рахунковій та сутнісній перевірці.

Шляхом технічної перевірки з'ясовують повноту звітних матеріалів; справжність поданих документів та правильність їх оформлення; узгодженість показників різних форм звітності; своєчасність і правильність відображення в обліку та звітності господарських операцій і т. ін.

За допомогою рахункової перевірки визначається правильність арифметичних підрахунків у документах та співставляються взаємопов'язані показники.

Перевірка інформації за сутністю дає можливість оцінити якість матеріалів. З цією метою застосовуються логічний та балансовий методи контролю. Логічний контроль дозволяє виявити неточності в показниках, які не пов'язані з арифметичними діями, а встановлюються шляхом логічного мислення та співставлення. Балансовий контроль полягає у складанні балансу показників для тих з них, які мають арифметичну залежність.

Виконання завдань економічного аналізу на всіх стадіях виробничо-господарської діяльності підприємства потребує повного охоплення аналітичною роботою всіх служб і дільниць.

Тому на підприємствах завжди розподіляють обов'язки й відповідальність між структурними підрозділами та окремими спеціалістами (виконавцями), ураховуючи кількість, територіальну цілісність структурних підрозділів і систем управління, структуру виробництва, структуру й технічну оснащеність управлінського апарату, організацію планування та обліку.

Так, на ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод» в організації та здійсненні аналізу виробничо-господарської та фінансової діяльності підприємства і його підрозділів є бухгалтерський і фінансовий відділи.

Ці функціональні служби під керівництвом директора по фінансам та директора по виробництву розробляють методи аналізу окремих об'єктів і показників,

проводять попередній, оперативний та наступний аналіз діяльності підприємства в цілому і окремих підрозділів, здійснюють контроль за проведенням аналізу іншими відділами підприємства та економічними службами швейного, закрийного, в'язального та фарбувального цехів, готують висновки і розробляють заходи для прийняття управлінських рішень за результатами проведеного аналізу.

Організація аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства визначається його розмірами, технічним рівнем управління, складом апарату. Розподіл обов'язків між функціональними службами підприємства щодо виконання аналітичних робіт наведено у таблиці 3.1.1.

Таблиця 3.1.1

Розподіл обов'язків на ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод»

№	Ділянка аналітичної роботи	Виконавці
1	Складання плану аналітичної роботи, контроль за його виконанням, методичне забезпечення аналізу, організація й узагальнення результатів аналізу, розробка заходів за результатами аналізу	Директор по фінансам, Директор по виробництву
2	Виконання плану прибутку і його використання, фінансовий стан, платоспроможність підприємства, взаємовідносини з бюджетом. банками	Фінансовий відділ
3	Виконання кошторису витрат на виробництво, собівартість продукції	Бухгалтерія
4	Виконання плану випуску продукції, ритмічність роботи, запровадження нової техніки та технології, тривалість технологічного циклу, контроль за своєчасністю та якістю матеріально-технічного забезпечення виробництва, загальний технічний і організаційний рівень виробництва	Провідний менеджер по плануванню
5	Виконання договірних зобов'язань і планів поставок продукції за обсягом, якістю, терміном, номенклатурою, стан складських запасів і збереження готової продукції	Відділ логістики
6	Якість сировини і готової продукції, брак і втрати від браку, рекламації покупців, підвищення якості продукції, дотримання технологічної дисципліни	Відділ управління якістю
7	Оцінка рівня організації праці, виконання заходів щодо підвищення її рівня, забезпеченість підприємства персоналом за категоріями і професіями, рівень продуктивності праці, використання фонду робочого часу та фонду заробітної плати	Відділ персоналу
8	Стан експлуатації машин та устаткування, виконання графіків ремонту і модернізації устаткування, якість і собівартість ремонту, повнота використання устаткування і виробничих потужностей, раціональність споживання енергоресурсів	Технічний відділ

Аналітична обробка даних – це вже безпосередньо аналіз діяльності ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод». Саме тому вона є найбільш відповідальним етапом роботи аналітика.

Організація обробки вимагає відповідного методичного забезпечення, певного рівня підготовки осіб, які проводять аналіз, їх забезпеченості технічними засобами. Відповідальність за все це покладається на спеціаліста, який здійснює керівництво аналітичною роботою на підприємстві.

Результати аналітичного дослідження на ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод» оформляються пояснювальною запискою, довідкою, висновками. Пояснювальна записка, як правило, складається при поданні результатів аналізу до вищестоячої організації.

Для внутрішнього користування оформляють довідку. Висновок пишуть тоді, коли аналіз проводився вищестоячими органами управління.

Пояснювальна записка до перевірки ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод» містить висновки про результати господарської діяльності та пропозиції щодо їх покращання. Крім того, вона відображає суттєві питання: рівень економічного розвитку діяльності підприємства, умови господарювання, результати виконання планів за напрямками діяльності.

Аналітична частина пояснювальної записки

ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод» обов'язково обгрунтовує розрахунки і таблиці, при необхідності проілюстрована графіками. Особлива увага при оформленні пояснювальної записки на ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод» приділяється пропозиціям, які вносяться за результатами аналізу.

Їх всесторонньо обгрунтовують та направляють на покращення результатів діяльності підприємства і виявлення внутрішніх резервів. Кожна пропозиція є чіткою, реальною. Також визначаються конкретні терміни виконання та особи, відповідальні за усунення виявлених недоліків і реалізацію можливостей підвищення ефективності виробництва.

Довідки та висновки, на відміну від пояснювальної записки, можуть не містити загальної характеристики підприємства та умов його господарювання. Їх зміст більш конкретний, акцентований на відображення недоліків та досягнень, виявлених резервів та способів їх засвоєння.

Найбільш суттєві результати аналізу можуть вноситься у відповідні розділи економічного паспорта підприємства. Це дозволяє розглядати динаміку результатів господарювання ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод».

Дієвість використання результатів аналізу забезпечується систематичним контролем за виконанням намічених заходів. З цією метою результати аналізу обговорюються на зборах колективу, акціонерів, засновників, на нарадах адміністрації. Практичну реалізацію вони отримують після відповідних постанов зборів та наказів адміністрації.

Подальше становлення економічного аналізу на підприємстві повинно враховувати особливості розвитку кожного суб'єкта господарювання і водночас базуватися на вже досягнутому науковому рівні методології, методики й організації аналітичної роботи ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод».

3.2. Техніко-економічний аналіз виробничо-господарської діяльності ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод» за 2018-2019 роки

До складу інформаційного забезпечення фінансового аналізу входить фінансова звітність ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод»: скорочена форма 1 «Баланс» (Звіт про фінансовий стан) та форма 2 «Звіт про фінансові результати» (Звіт про сукупний дохід).

Для оцінки та аналізу фінансової діяльності ПрАТ «Новоград-Волинського хлібозаводу» за 2018-2019 роки використаємо таблицю 3.2.1.

Таблиця 3.2.1

Основні показники результативності діяльності ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод» за 2018-2019 роки

Джерело інформації	№ п/п	Показник	Роки		Абсолютне відхилення, тис. грн.	Темп росту, %
			2018	2019		
1	2	3	4	5	6	7
Ф1-П	1	Випуск продукції у діючих цінах, тис. грн.	86583	93879	7296	108
Ф1-П	2	Випуск продукції в натуральному виразі, т	5560	6839	1279	123
Ф2, р 2000	3	Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн.	81334	91417	10083	112
ф.1-ПВ р.1040аб Ф1- Титул	4	Середньооблікова чисельність штатних працівників, осіб	222	215	-7	97
Ф.1-ПВ р.1070 або Ф2- 2600 або ПЗ	5	Фонд оплати праці штатних працівників, тис. грн	22431	21226	-1205	95
п.1/п.4	6	Середньорічна продуктивність праці одного працівника, тис. грн /особу	390	437	47	112
п.5/п.4	7	Середньорічна оплата праці одного працівника, тис. грн./особу	101	99	-2	98
Ф.1, р 1010 (гр.3+ гр.4)/2	8	Середньорічна вартість основних засобів (залишкова), тис. грн	14794	16907	2113	114
р.1/р.8	9	Віддача основних засобів, грн/грн	5,85	5,55	-0,30	94,92
Ф.1, р 1195, (р.3+гр.4)/2	10	Середньорічні залишки обігових коштів, тис. грн	8591	9582	991	112
п.3/п.10	11	Коефіцієнт оборотності обігових коштів, обертів	9,47	9,54	0,07	100,74
Ф.1,р.1300 (гр.3+ гр.4)/2	12	Середньорічна вартість активів, тис. грн.	23629	27495	3866	116
Ф1 р.1495 (гр.3+ гр.4)/2	13	Середньорічна вартість власного капіталу тис. грн.	16801	20086	3285	120
Ф2, р.2050	14	Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	51758	56126	4367	108
п.14/п.3*100	15	Витрати на 1 грн. реалізованої продукції, коп.	63,64	61,39	-2,25	96,47
Ф2, р.2350 (2355)	16	Чистий прибуток, тис. грн	4747	5171	424	109
р.21/р.13 *100	17	Рентабельність власного капіталу,%	28	26	-3	91
р.21/р.12 *100	18	Рентабельність загальна (активів),%	20	19	-1	94

Розрахувавши техніко-економічні показники діяльності ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод», можемо зробити наступні висновки:

- випуск продукції в діючих цінах в 2019 році дорівнює 7296 тис. грн., що на 8% більше ніж у 2018 році;

- випуск продукції в натуральному виразі у 2019 році становив 1279 тон, тобто на 23% менше ніж у 2018 році;

- в порівнянні з 2018 роком, в 2019 році середньорічна вартість основних засобів збільшилась на 2113 тис. грн. (або на 14%). Це зумовлено тим, що основних засобів було придбано більше, ніж списано.

Показник віддачі основних засобів зменшується з 5,85 грн. до 5,55 грн., тобто використання основних виробничих засобів у 2018 році було більш ефективним, оскільки віддача основних засобів вказує на те, скільки продукції вироблено в розрахунку на вартість виробничих фондів, але процес виробництва з кожним роком все більш і більш автоматизується.

На ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод» спостерігається тенденція зменшення чисельності штатних працівників протягом року. У 2018 році аналізований показник становив 222 осіб, а в 2019 році зменшився до 215 осіб, тобто на 7 осіб менше. Але при цьому виробіток на одного працівника зріс на 47 тис. грн/чол. (12%). Фонд оплати праці у 2019 році становить 21226 тис.грн., що на 1205 тис.грн., (або на 5%) менше ніж у 2018 році. Фонд оплати праці зменшився у 2019 році у зв'язку зі зменшенням чисельності працівників.

При цій ситуації на підприємстві позитивним фактором є зниження витрат на 1 грн. реалізованої продукції (на 3,53% або на 2,25 грн). Цей фактор є одним з джерел зниження витрат підприємства в цілому та джерелом збільшення доходів та відповідно і прибутку ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод».

Чистий прибуток зріс в 2019 році порівняно з 2018 роком на 424 тис. грн., (на 9%).

3.3. Розгляд теоретичних основ та практичний економічний аналіз торговельних націнок, витрат на збут ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод»

Проведемо аналіз витрат, який дозволяє не лише оптимізувати функціонування підприємства в умовах ринкової економіки, а й виявляє проблему раціонального витрачання ресурсів, докорінно поліпшує управління витратами для забезпечення конкурентоспроможності продукції, а відтак при зменшенні обсягу витрат збільшуються доходи. Мета аналізу витрат обумовлена можливими варіантами розвитку підприємства у майбутньому. Тому проведемо структурно-динамічний аналіз витрат.

Економія витрат на виробництво – одна з основних та вирішальних умов зростання грошових накопичень і прибутку.

Задачі аналізу витрат на збут:

- оцінка обґрунтованості і напруженості планових (розрахункових) показників;

- визначення динаміки показників витрат на збут готової продукції;
- оцінка виконання планових (розрахункових) показників собівартості;
- визначення відхилень та їх причин фактичних витрат від планових (нормативних);

- визначення факторів впливу на показники витрат на збут та резервів подальшого зниження витрат.

Виходячи з перерахованих показників практикою сформовані такі *основні напрямки* аналізу витрат на збут:

- аналіз витрат на збут реалізованої продукції;
- аналіз витрат на збут окремих видів продукції;
- зведений підрахунок резервів зниження витрат на збут на підприємстві.

Важливу роль в управлінні витратами обігу відіграє економічний аналіз. Перед аналізом витрат на збут стоять такі завдання:

- оцінити динаміку рівня витрат на збут з метою виявлення закономірностей і тенденцій їх зміни;
- перевірити виконання плану витрат на збут як загалом, так і за статтями;
- дати кількісну оцінку впливу основних факторів на зміну на збут;
- здійснювати пошук резервів економії та шляхів нормалізації витрат;
- розробляти заходи, спрямовані на забезпечення економного і ефективного витрачання коштів, на недопущення безгосподарності і надмірних витрат.

Оцінка стану витрат на збут в процесі проведення їх аналізу повинна здійснюватися з врахуванням завдань, які стоять перед підприємством на даному етапі його розвитку. Економія витрат на збут є важливим завданням, але не метою діяльності підприємств. Управління витратами на збут переважно спрямоване на досягнення оптимального їх рівня, який забезпечив би передбачений планом обсяг товарообороту і прибуток. У зв'язку з цим, виконання завдань з економії витрат на збут не повинно вести до зниження прийнятого стандарту обслуговування, що пов'язано з формуванням іміджу підприємства, підтримання якого вимагає певного рівня витрат. З іншого боку, приріст загальної суми витрат на збут не повинен перевищувати приріст доходів від реалізації товарів, що є необхідною умовою для отримання прибутку.

Основними джерелами інформації для аналізу витрат на збут є планові, облікові й звітні дані.

Джерела інформації, що використовуються при проведенні аналізу витрат на збут, наведена в таблиці 3.3.1.

Таблиця 3.3.1

Інформаційна база для аналізу витрат на збут

№	Група	Джерела інформації
1	2	3
1	Первинні документи	Накладні, матеріальні звіти, акти виконаних робіт, посвідчення про відрядження, авансові звіти, довідки бухгалтерії, розрахунки бухгалтерії, рахунки тощо
2	Рахунки бухгалтерського обліку	90 "Собівартість реалізації", 93 "Витрати на збут", 70 «Доходи від реалізації»
3	Облікові реєстри	Журнал 5, 5А
4	Фінансова звітність	ф. № 2 "Звіт про фінансові результати" (Звіт про сукупний дохід)
5	Інші джерела	Норми та нормативи споживання ресурсів, дані про відхилення від норм, калькуляції, матеріали обстежень, перевірок, спостережень, нарад, конструкторська і технологічна документація, кошториси витрат, результати попередніх аналітичних досліджень тощо.

Склад витрат на збут регламентує Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати». На основі розділу I форми №2 «Звіт про фінансові результати» (Звіт про сукупний дохід) проводиться аналіз на збут.

Собівартість реалізованої продукції (робіт, послуг) складається з виробничої собівартості продукції (робіт, послуг) (СВп), яка була реалізована протягом звітнього періоду, нерозподілених постійних загальновиробничих витрат (ВНзв) та наднормативних виробничих витрат (ВНв).

Витрати що пов'язані з операційною діяльністю, які не включаються до СВ реалізованої продукції, поділяються на:

- адміністративні витрати;
- витрати на збут;
- інші операційні витрати.

Проаналізуємо структуру операційних витрат підприємства відповідно до таблиці 3.3.2.

Таблиця 3.3.2

Макет аналізу структури операційних витрат

№ п/п	Показник	Попередній рік		Звітний рік		Відхилення	
		сума, грн	питома вага,%	сума, грн	питома вага,%	Абсолютне, +/-	Темп росту, %
А	В	С	В	Е	Ф	Г	Н
1	Адміністративні витрати, тис. грн.	Ф.2 р. 2130	$1C/5C*100$	Ф.2 р. 2130	$1E/5E*100$	$1E - 1C$	$1E / 1C *100$
2	Витрати на збут, тис. грн.	Ф.2 р. 2150	$2C/5C*100$	Ф.2 р. 2150	$2E/5E*100$	$2E - 2C$	$2E / 2C *100$
3	Інші операційні витрати, тис. грн.	Ф.2 р. 2180	$3C/5C*100$	Ф.2 р. 2180	$3E/5E*100$	$3E - 3C$	$3E / 3C *100$
4	Інші витрати, тис. грн.	Ф.2 р. 2170	$4C/5C*100$	Ф.2 р. 2170	$4E/5E*100$	$4E - 4C$	$4E / 4C *100$
5	Всього:	$1C+2C+$ $+3C+4C$	100	$1E+2E+$ $+3E+4E$	100,0	$5E-5C$	$5E/5C*100$

В таблиці 3.3.3 проведемо аналіз та структуру операційних витрат, зокрема «Витрат на збут».

Таблиця 3.3.3

Аналіз структури операційних витрат на ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод» у 2018-2019 рр.

№ п/п	Показник	2018 рік		2019 рік		Відхилення	
		сума, грн	питома вага,%	сума, грн	питома вага,%	Абсолютне, +/-	Темп росту, %
1	2	3	4	5	6	7	8
1	Адміністративні витрати, тис. грн.	251 839	20,34	359 422	24,86	107 583	142,72
2	Витрати на збут, тис. грн.	961 504	77,66	1 055 897	73,04	94 393	109,82
3	Інші операційні витрати, тис. грн.	24 577	1,99	30167,6	2,09	5 591	122,75
4	Інші витрати, тис. грн.	117	0,01	219,2	0,02	102	186,87
5	Всього:	1 238 037	100,00	1 445 706	100	207 669	-

В таблиці 3.3.3 ми провели аналіз операційних витрат ПрАТ «Новоград-Волинський хлібо завод» характеризуються за чотирма показниками, а саме: адміністративні витрати з 2018 по 2019 роки зросли на 107 583 тис. грн. або 42,72%, витрати на збут у 2019 році порівняно з 2018 роком зросли на – 94 393 тис. грн. або 9,82% та інші витрати також зросли на 102 тис. грн.

Як бачимо, в структурі витрат ПрАТ «Новоград-Волинський хлібо завод» у 2018 році основна частка становить «Витрат на збут» - 78% та «Адміністративних витрат» - 20%, «Інші операційні витрати» - 2%.

В структурі витрат ПрАТ «Новоград-Волинський хлібо завод» у 2019 році основна частка становить «Витрат на збут» - 73% та «Адміністративних витрат» - 25%, «Інші операційні витрати» - 2%, «Інші витрати» - 0,02%.

Проаналізуємо витрати підприємства за елементами в таблиці 3.3.4.

Аналіз витрат за елементами

Показник	Попередній рік	Звітний рік	Абсолютне, (+/-)	Темп зміни, %
А	В	С	Д	Е
Матеріальні витрати	Ф.2 р. 2500	Ф.2 р. 2500	1С – 1В	1С / 1В *100
Витрати на оплату праці	Ф.2 р. 2505	Ф.2 р. 2505	2С- 2В	2С/ 2В *100
Відрахування на соціальні заходи	Ф.2 р. 2510	Ф.2 р. 2510	3С – 3В	3С / 3В *100
Амортизація	Ф.2 р. 2515	Ф.2 р. 2515	4С – 4В	4С / 4В *100
Інші операційні витрати	Ф.2 р. 2520	Ф.2 р. 2520	5С-5В	5С /5В*100
Разом	Ф.2 р. 2550	Ф.2 р. 2550	1С – 1В	1С / 1В *100

Однакові темпи зростання витрат на виробництво і обсягу виготовленої продукції економічно не виправдані. В таких випадках є нагальна необхідність пошуку і реалізації резервів зниження витрат на виробництво.

Зростання потреби підприємства в матеріальних ресурсах може бути досягнуте екстенсивним шляхом (придбання або виготовлення більшої кількості матеріалів і енергії) або інтенсивним (більш економним використанням запасів, які є, в процесі виробництва продукції).

Перший шлях веде до зростання питомих матеріальних витрат на одиницю продукції, хоча собівартість її може при цьому і зменшитися за рахунок збільшення обсягу виробництва і зменшення частки постійних витрат. Другий шлях забезпечує скорочення питомих матеріальних витрат і зниження собівартості одиниці продукції. В таблиці 3.3.5 ми проаналізувати витрат за елементами на ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод».

Таблиця 3.3.5

Аналіз витрат за елементами на ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод» у 2018-2019 рр., тис. грн.

Назва показника	Значення показника		Відхилення	
	2018 р.	2019 р.	Абсолютне, (+/-)	Темп зміни, %
Матеріальні витрати	25 938,00	28 062,80	2 124,80	108,19
Витрати на оплату праці	12 969,00	14 031,40	1 062,40	108,19
Відрахування на соціальні заходи	2 853,18	3 086,91	233,73	108,19
Амортизація	10 115,82	10 944,49	828,67	108,21
Інші операційні витрати	24 577,00	30 167,60	5 590,60	122,75
Разом	76 453,00	86 293,20	9 840,20	112,87

Дані таблиці 3.3.5 свідчать, що витрати за елементами у 2019 році порівняно з 2018 роком зросли на 9 840,20 тис. грн. або 12,87%. Зокрема витрати за статтею «Матеріальні витрати» зросли на 2 124,80 тис. грн. або 8,19%, «Витрати на оплату праці» зросли на 1 062,40 тис. грн. або 8,19%, відповідно і у 2019 році також «Відрахування на соціальні заходи» зросли на 233,73 тис. грн. або 8,19%, стаття «Амортизація» зменшилась на 828,67 тис. грн. або 8,21%.

Розглянемо динаміку зміни структури витрат на збут в 2012-2014 роках.

Таблиця 3.3.6

Макет динаміки зміни структури витрат на збут

№ п/п	Показник	Попередній рік	Звітний рік	Питома вага	Питома вага	Відхилення, +/-
	А	В	С	Д	Е	Ф
1	Реклама зовнішня	Відомість 5 М	Відомість 5 М	B1/B6	C1/C6	E1-D1
2	Реклама внутрішньо магазинна	Відомість 5 М	Відомість 5 М	B2/B6	C2/C6	E2-D2
3	Маркетингові дослідження ринку збуту	Відомість 5 М	Відомість 5 М	B3/B6	C3/C6	E3-D3
4	Витрати на товарорух	Відомість 5 М	Відомість 5 М	B4/B6	C4/C6	E4-D4
5	Інші витрати	Відомість 5 М	Відомість 5 М	B5/B6	C5/C6	E5-D5
6	Разом витрат на збут	B1+B2+B3+B4+B5	C1+C2+C3+C4+C5	100	100	-

Таблиця 3.3.7

Аналіз структури витрат на збут ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод» за 2018-2019 роки, тис. грн.

№	Показник	2019 рік	2020 рік	Питома вага	Питома вага	Відхилення, +/-
1	2	3	4	5	6	7
1	Реклама зовнішня	2 211,93	2 111,73	15,00	9,52	-100,20
2	Реклама внутрішньо магазинна	2 949,24	4 223,46	20,00	19,05	1 274,22
3	Маркетингові дослідження ринку збуту	5 456,09	7 391,06	37,00	33,33	1 934,97
4	Витрати на товарорух	2 949,24	5 279,33	20,00	23,81	2 330,09
5	Інші витрати	1 179,70	3 167,60	8,00	14,29	1 987,90
6	Разом витрат на збут	14 746,20	22 173,19	100,00	100,00	7 426,99

Як видно з табл. 3.3.7 протягом 2018-2019 років структура витрат на збут ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод» змінилася не значно. В 2019 році порівняно з 2018 роком зросли витрати на рекламу зовнішню на 100,2 тис. грн. та маркетингові дослідження ринку збуту 1 934,97, зросли також витрати на збут по ішим статтям. В цілому витрати на збут у 2019 році порівняно з 2018 роком зросли на 7 426,99 тис. грн.

Крім цього, варто проаналізувати динаміку торгових націнок на різні види продукції підприємства.

Аналіз динаміки торгових націнок ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод» за 2018-2019 роки, %

Вид продукції	2018	2019	Відхилення, 2019-2018
Хліб	15	17,5	2,5
Булочки	18,2	19	0,8
Круасани	16,3	16,3	0
Калачі	19,4	19,8	0,4
Сухарі	22,7	20,2	-1,5
Бублики	19,5	19	-0,5
Хлібці	15,3	16,1	0,8
Рогалики	18,5	19	0,5
Хлібні палички	14,2	14	-0,2

Можна побачити, що найбільше зросла націнка на хліб (на 2,5%). Найбільше знизилась націнка на сухарі (-1,5%), оскільки попит на цей товар падав протягом 2019 р. Незмінною залишилась націнка на круасани. Загалом, сума націнки коливається від 14% до 20,2% за різними видами продукції.

3.4. Теоретичні основи аудиту торговельних націнок, витрат на збут

З метою проведення аудиту формування торговельної націнки та витрат на збут на ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод» аудитору доцільно з'ясувати повноту їх формування відповідно до національних П(С)БО є підтвердження достовірності формування, правильності розподілу та відображення в бухгалтерському обліку витрат на збут та пошук нових джерел .

У ході перевірки витрат на збут та формування торговельної націнки на ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод» аудитору необхідно було з'ясувати їх повноту формування відповідно до П(С)БО 16 «Витрати» та Методичних рекомендацій з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських та переробних підприємств, затверджених Міністерством аграрної політики України від 18 травня 2001 р. № 373.

Завданням проведенням аудиту витрат на збут:

1. додержання підприємством визначеного П(С)БО 16 «Витрати» їх переліку при віднесенні до витрат на збут;
2. правильність відображення в регістрах бухгалтерського обліку витрат на збут;
3. законність формування витрат на збут та віднесення їх на рахунки бухгалтерського обліку;
4. правильність калькуляції повної собівартості продукції.

Важливим етапом аудиторської перевірки витрат на збут та виходу продукції є з'ясування об'єктів та номенклатури статей витрат і документального оформлення господарських операцій.

При проведенні перевірки аудитор має виходити з того, що облік витрат і калькуляція передбачають різні цілі. При проведенні перевірки слід зосередити свою увагу на потоках інформації:

- з відображення витрат на збут;
- з оприбуткування продукції;

- з калькуляції повної собівартості реалізованої продукції Метою обліку витрат є надання інформації керівникам підприємства для прийняття ними своєчасних і ефективних управлінських рішень. Метою калькуляції є обчислення собівартості одиниці продукції, робіт, послуг.

Суттєвий момент організації аудиту витрат на збут – вибір способу спостереження об'єктів контролю, що може бути суцільним і вибіркоким. Вибір залежить від особливостей перевірених операцій, їхніх об'єму і ступеня повторюваності. Суцільним наглядом охоплюються всі контрольовані об'єкти, коли виявлено значні перевитрати витрат і виявлено порушення законності. Така перевірка пов'язана з вивченням великого об'єму інформації при обмеженому часі проведення аудиту, тому вона стає недоцільним і навіть неможливим.

Розробка загального плану і програми аудиту полягає в попередніх даних про економічний суб'єкт, і навіть на результатах проведених аналітичних процедур.

Проведенням аналітичних процедур аудиторська організація повинна виявити області, значимі для аудиту. Складність, об'єм і терміни проведення аналітичних процедур аудиторської організації слід варіювати залежно від обсягу й складності даних бухгалтерської звітності економічного суб'єкта.

У процесі підготовки загального плану і програми аудиту аудиторська організація оцінює ефективність системи внутрішнього контролю, діючої у економічного суб'єкта, і робити оцінку самої системи внутрішнього контролю. Система внутрішнього контролю ефективна, якщо своєчасно попереджає про виникнення недостовірну інформацію, і навіть виявляє її. Оцінюючи ефективність системи внутрішнього контролю, аудиторська організація повинна зібрати достатньо аудиторських доказів. Якщо аудиторська організація вирішує покласти на систему внутрішнього контролю та систему бухгалтерського обліку, щоб одержати достатньо впевненості у достовірності бухгалтерської звітності, вона повинна переважно відповідним чином скоригувати обсяг майбутнього аудиту. Під час підготовки загального плану і програми аудиту аудиторської організації слід встановити прийнятний нею рівень суттєвості і аудиторський ризик, дозволяють вважати бухгалтерську звітність достовірною. Плануючи аудиторський ризик, аудиторська організація визначає внутрішньогосподарський ризик бухгалтерської звітності і соціальний ризик контролю, властивих цієї звітності незалежно від аудиту економічного суб'єкта.

Методика аудиту витрат на збут та торговельних націнок наведена на рис. 3.4.1.

Методика аудиту торговельних націнок та витрат на збут

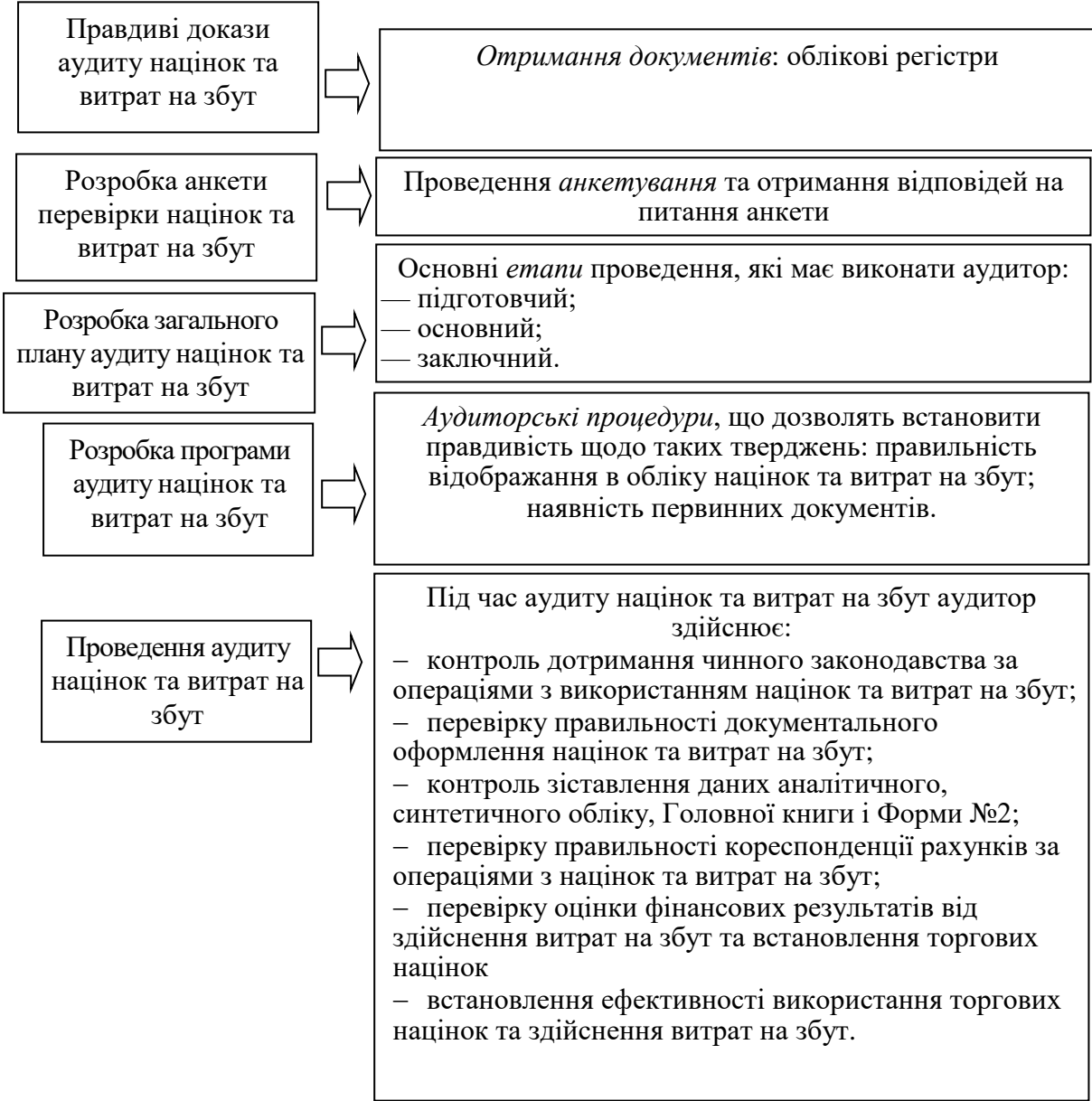

Рис. 3.4.1. Методика аудиту торговельних націнок та витрат на збут

Ревізійна комісія проводить засідання по мірі необхідності, але не рідше одного разу на рік. Так як ревізійна комісія, що постійно працює на підприємстві, знає слабкі і сильні сторони такого підприємства, то вона може легко виявити і допомогти виправити поточні помилки у роботі бухгалтерії підприємства, а також, за необхідності, змінити стратегію розвитку підприємства. Послідовність аудиту витрат на збут, зображено на рисунку 3.4.2.

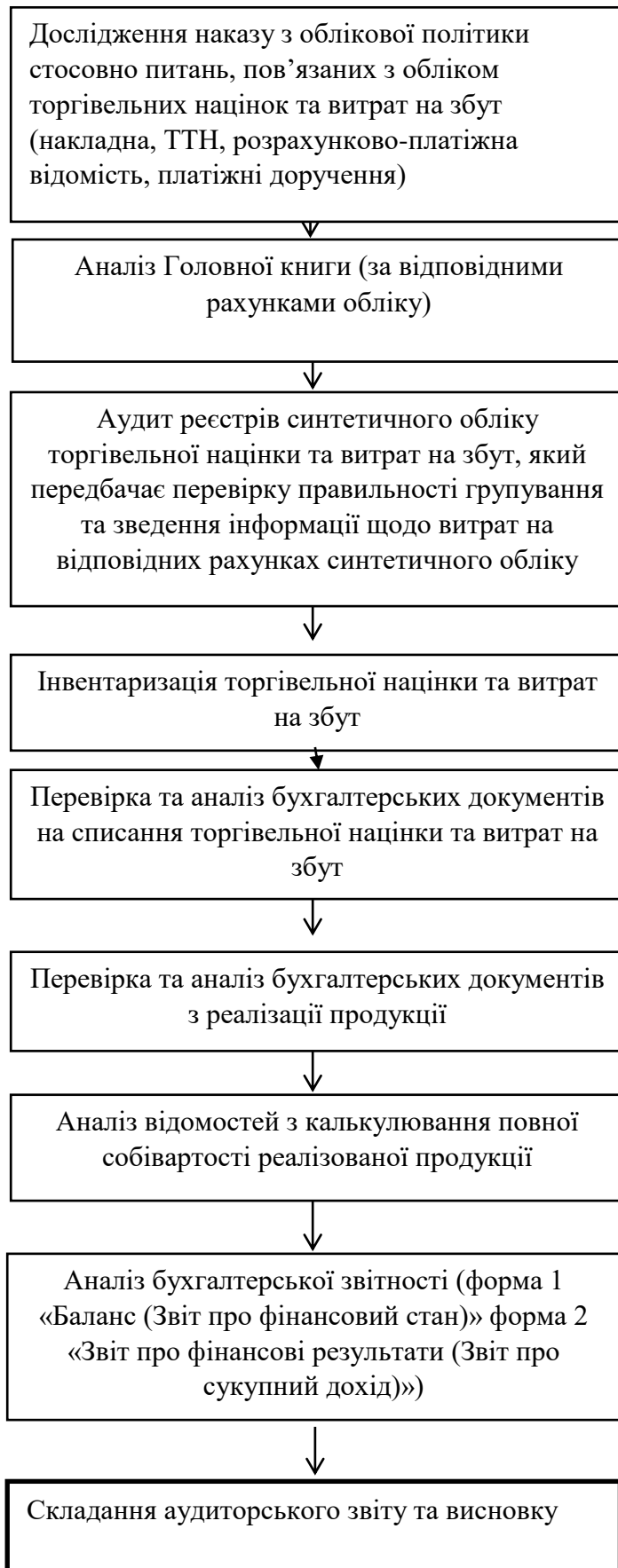

Рис. 3.4.2. Послідовність проведення аудиту формування торговельної націнки і витрат на збут

Складаючи загальний план і програму аудиту, аудиторській організації треба враховувати ступінь автоматизації обробки облікової інформації, що також дозволить точніше визначити об'єм і характер аудиторських процедур.

Аудитор в якості джерел отримання аудиторських доказів при проведенні аудиту витрат підприємства повинен використовувати:

- первинні документи,
- аналітичні документи: відомість обліку, результатів інвентаризації, відомість 5.1;
- синтетичні документи: журнал 5 або 5А ;
- головна книга в частині рахунку 93 „Витрат на збут”, ;
- звіт про фінансові результати (форма №2) в частині витрат на збут;
- акти перевірки інших суб'єктів контролю (внутрішніх аудиторів, перевіряючи контрольно-ревізійного управління, податківців);
- накази, розпорядження, пояснювальні записки.

При перевірці зведених даних обліку витрат на виробництво в цілому по підприємству аудитор перевіряє інформацію, що міститься в журналах-ордерах. Вони порівнюються з Головною книгою і відповідними регістрами.

При автоматизованому обліку замість журналів-ордерів перевіряють відповідні відомості оборотів за рахунками витрат.

Підсумковим етапом аудиту обліку витрат на промислових підприємствах є контроль розрахунків із калькулювання повної собівартості продукції.

Аудит витрат на збут готової продукції (робіт, послуг) проводиться після аудиту основних засобів, виробничих запасів, розрахунків з оплати праці тощо, що накладає відбиток на організацію аудиту інформації цієї під сукупності. При проведенні аудиту витрат на збут використовується вся інформація про встановлені суттєві відхилення при перевірках попередніх розділів, аналізується, розглядається в сукупності щодо об'єктів калькуляції.

Тестування дає змогу встановити, як здійснюється класифікація витрат на збут на підприємстві, чи здійснюється санкціонування таких витрат (таблиця 3.4.1).

Таблиця 3.4.1

Тест проведення аудиту витрат на збут

№	Зміст питання	Варіант відповіді			Примітки
		Так	Ні	Інформ.	
1	2	3	4	5	6
1.	Чи були у звітному періоді суттєві зміни в обліку та відображенню торговельної націнки і витрат на збут на підприємстві?		+		
2.	Чи були у звітному періоді суттєві зміни номенклатури продукції?	+			
3.	Чи затверджені на підприємстві методичні рекомендації щодо розрахунку повної собівартості реалізованої продукції, враховуючи витрати на збут?	+			
4.	Чи були у звітному періоді зміни методу калькулювання повної собівартості продукції?		+		
5.	Чи були у звітному періоді зміни у формуванні торговельної націнки та розподілі витрат на збут?		+		
6.	Який метод розподілу витрат на збут використовується на підприємстві?		+		

В процесі аудиторської перевірки виробництва продукції застосовують прийоми документального і фактичного контролю: формальна, зустрічна, економічна перевірка, перевірка за змістом, інвентаризація, огляд та експертна оцінка.

При проведенні аудиту витрат на збут ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод» використовуємо план аудиторської перевірки з витрат на збут. Таким планом визначаються основні етапи аудиту з зазначенням терміну проведення кожного з них, який необхідний для повного та точного здійснення всіх поставлених завдань (табл. 3.4.2).

Таблиця 3.4.2

План аудиторської перевірки формування торговельної націнки та витрат на збут на ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод»

№	Види робіт	Термін проведення, год.
1.	Перевірка правильності класифікації та розподізу витрат на збут	3
2.	Перевірка правильності документального оформлення операцій з обліку витрат витрат на збут	4
3.	Перевірка повноти оприбуткування продукції та правильність відображення в обліку;	6
4.	Перевірка обґрунтованості об'єктів і номенклатури статей витрат;	3
5.	Перевірка достовірності обліку витрат на збут, які включаються до повної собівартості продукції;	2
6.	Всього	18

Програма аудиту – це документ, що містить завдання аудиту для конкретного об'єкту, процедури необхідні для виконання поставлених завдань, обсяг і термін їх виконання (табл. 3.4.3).

Таблиця 3.4.3

Програма аудиту витрат на збут

№	Перелік аудиторських процедур	Період проведення	Виконавці
1	2	3	4
1	Перевірка наявності наказів про проведення інвентаризації готової продукції на складі	10.12.19	Свистун А.В.
2	Перевірка наявності наказів про прийняття в організації методів розподілені витрат на збут за об'єктами калькулювання	11.12.19	Свистун А.В.
3	Перевірка наявності наказів про призначення осіб, відповідальних за збереженість готової продукції на складі	12.12.19	Свистун А.В.
4	Інвентаризація продукції на складі вивчення організації умов збігання продукції та відображення витрат рахунку 93	12.12.19	Свистун А.В.
5	Перевірка правильності оформлення первизберіганих документів	13.12.19	Свистун А.В.
6	Перевірка відповідності записі аналітичного й синтетичного обліку на рахунку «витрати на збут» записам у Головній книзі, звітності.	14.12.19	Свистун А.В.
7	Перевірка і правомірність і своєчасність внесення витрат до складу повної собівартості продукції	14.12.19	Свистун А.В.

8	Перевірка результатів проведення інвентаризації готової продукції та її відображення в бухгалтерському обліку	16.12.19	Свистун А.В.
9	Перевірка правильності оприбуткування готової продукції в натуральних показниках	16.12.19	Свистун А.В.
10	Перевірка правильності розподілу витрат на збут в кінці періоду	17.12.19	Свистун А.В.
11	Складання аудиторського звіту і подання його спільно з робочою документацією керівнику групи	18.12.19	Свистун А.В.

На підприємстві ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод» була проведена перевірка витрат на збут у відповідності з вимогами Законів України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» та інших Законів України. Ці нормативи вимагають, щоб планування та проведення аудиту було спрямоване на одержання розумних підтверджень щодо відсутності у фінансовій та податковій звітності суттєвих помилок. Було використано принцип вибіркової та суцільної перевірки і брали до уваги тільки суттєві помилки.

Перелік виявлених порушень наведений в таблиці 3.4.4.

Таблиця 3.4.4

Перелік помилок і порушень, виявлених в ході аудиту витрат на виробництва

№	Первинний документ, обліковий реєстр				Характер порушення
	Найменування	№	Дата	Сума, грн.	
1	2	3	4	5	6
1	Бухгалтерська довідка розподілу витрат	16	07.09.2019	3600,00	Неправильний розпод витрат
2	Прибуткова накладна	7\5	02.11.2018	7020,00	Необґрунтоване завищення суми зберігання готової продукції

Завершальним етапом аудиту є складання аудиторського висновку, тобто аудитор оформляє результати своєї перевірки у вигляді висновку і звіту. Аудиторський висновок – це офіційний документ, засвідчений підписом та печаткою аудитора, аудиторської фірми, який складається у встановленому порядку і містить в собі висновок стосовно достовірності звітності, повноти і відповідності чинному законодавству та встановленим нормативам бухгалтерського обліку фінансово-господарської діяльності.

Аудиторські висновки бувають чотирьох видів:

а) безумовний (позитивний) — коли аудитор отримав всю необхідну інформацію для перевірки фінансової звітності і ця інформація відображає реальний стан речей, а фінансова звітність складена з дотриманням бухгалтерських принципів та облікової політики і не містить в собі суперечностей щодо змісту, а також складена за встановленою формою;

б) умовний (із застереженням) — коли в аудитора є непевність через обмеження в його роботі, недостатність інформації чи коли наслідки якихось ситуаційних обставин неможливо точно спрогнозувати або незгода аудитора з певними діями клієнта в галузі облікової політики (недотримання чинного законодавства, неприйняття застосування систем бухобліку і фінзвітності та ін.) У

даному випадку аудиторський висновок буде умовно-позитивним, якщо непевність або незгода аудитора є не суттєвою (не фундаментальною);

с) негативний висновок — коли непевненість або незгода є фундаментальними;

д) відмова від надання висновку оформляється документом у разі неможливості на підставі отриманої інформації (доказів) сформулювати думку про фінансову звітність підприємства.

АУДИТОРСЬКИЙ ВИСНОВОК

Про достовірність бухгалтерського обліку
ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод»

станом на 31-12-2019

м. Луцьк 26 березня 2020 року

Приватне підприємство «Свистун-аудит», що діє на підставі свідоцтва про внесення в Реєстр аудиторських фірм та аудиторів № 2229, виданого Аудиторською палатою України 23 грудня 2012 року та чинного до 23 грудня 2025 року, проведена незалежна аудиторська перевірка фінансової звітності ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод», що додається, яка включає Звіт про фінансовий стан товариства (Баланс), Звіт про фінансові результати, що закінчився на вказану дату. Перевірка проводилась за період з 01.01.2018 року по 31.12.2018 року.

Перевірку сплановано і проведено відповідно до нормативів аудиту, що діють в Україні та міжнародних стандартів аудиту для отримання достатніх доказів відсутності суттєвих помилок у звітності підприємства.

Під час аудиторської перевірки проаналізовано бухгалтерські принципи, які використовувалися підприємством, розглянуто оцінки матеріальних статей балансу, застосовувані керівництвом підприємства, і звітності в цілому. Ми вважаємо, що зібраної під час перевірки інформації досить для складання висновку.

Ми підтверджуємо, що надана інформація дає дійсне та повне уявлення про реальний стан активів і пасивів та результати діяльності суб'єкта перевірки. Система бухгалтерського обліку, прийнята на підприємстві, відповідає законодавчим та нормативним вимогам.

Звітність складена за дійсними даними бухгалтерського обліку та достовірно відображає у всіх суттєвих фактичне фінансове становище підприємства за результатами операцій за період з 1 січня 2018 року по 31 грудня 2018 року.

директор ПП «Систун-аудит»

Свистун А.В.

Сертифікат аудитора серії А

№ 002521 до 30.11.2021

Складання аудиторського звіту – процес доволі складний. Зміст цього документа залежить від конкретних обставин і результатів дослідження господарських операцій, його форма у зв'язку з цим може бути довільною, він не є офіційним аудиторським документом, а призначений виключно для клієнта і може бути оприлюднений тільки з його дозволу.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

В процесі написання дипломної роботи бакалавра на матеріалах ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод» ми ознайомились з виробничою та організаційною діяльністю бухгалтерії, з обігом документації, характеристикою та перевагами діяльності існуючих програмних комплексів, набули навиків роботи в умовах функціонування комп'ютерної системи з робочими документами та інструкціями, отримали навички виконання науково-дослідницьких робіт.

ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод» відноситься відразу до двох галузей промисловості: хлібопекарської та кондитерської. Однак, більша питома вага в структурі виробленої продукції підприємства займає хлібобулочна продукція.

Досліджуване підприємство ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод» працює у важливій галузі АПК – харчовій, але на даний час галузь потерпає через недостатнє державне фінансування. Виробничі потужності підприємства не працюють на повну міру, на підприємстві існує багато площ, які планували задіяти під нове виробництво, але через брак коштів вони й досі пустують.

На момент проведення дослідження ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод» є акціонерним провідним підприємством Волинської області. Контрольний пакет акцій належить генеральному директору – Портянко Сергію Федоровичу.

ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод» є юридичною особою з дня його реєстрації і здійснює свою діяльність згідно діючого законодавства України та Статуту Товариства.

Майно ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод» складається з основних і оборотних засобів, а також цінностей, вартість яких відображена в балансі підприємства.

Досліджуване товариство має самостійний баланс, розрахунковий рахунок в банку, фірмову марку і товарний знак, печатку зі своїм найменуванням та кодом.

Структура ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод» сформувалась під впливом багатьох факторів, основними та найвпливовішими є особливості виробничого процесу та масштаби виробництва.

На ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод» виробляється хлібобулочна та кондитерська продукція, об'єми випущеної та реалізованої продукції збільшуються з кожним роком, що є позитивною тенденцією. В процесі написання роботи, а саме дослідження особливостей документообігу з управління торговельними націнками і витратами на збут, ми з'ясували що всі документи з обліку витрат на підприємстві надходять до бухгалтерії ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод», де вони відображуються в накопичувальних оборотно-сальдових відомостях за рахунками 28, 90, а також по калькуляційним статтям – включаються до виробничого звіту хлібозаводу.

Обліково-аналітичне забезпечення управління торговельними націнками і витратами на збут у системі торгівлі

	Прізвище, ініціали	Підпис	Дата	ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	91
Студентка	Свистун А.В.				
Науковий керівник	Чернелевський Л.М.				
Завідувач кафедри	Чернелевський Л.М.				

Встановили, що у виробничому звіті на ПрАТ «Новоград-Волинський хлібо завод» всі фактичні витрати виробництва завжди порівнюють з нормативами, які розроблені галузевими розрахунками та передбачені до обліку на фактично випущену продукцію, з розрахунком та аналізом по підприємству за кожною окремою статтею нормативної калькуляції.

При веденні узагальненого зведеного обліку витрат на ПрАТ «Новоград-Волинський хлібо завод» застосовують відомості обліку витрат.

До складу виробничої собівартості товарів (Дт 902) на ПрАТ «Новоград-Волинський хлібо завод» потрапляють також постійні розподілені, зокрема витрати на збут.

Аналітичний облік витрат на збут ПрАТ «Новоград-Волинський хлібо завод» завжди ведуть за місцями їх виникнення, а всередині підрозділів — за статтями (видами) витрат.

У бухгалтерському обліку ПрАТ «Новоград-Волинський хлібо завод» суму визнаних витрат на збут відображають за дебетом однойменного рахунка 93.

Також витрати на збут як елемент витрат ПрАТ «Новоград-Волинський хлібо завод» відображаються кожного звітного періоду в формі №2 «Звіт про фінансові результати» (Звіт про сукупний дохід).

На ПрАТ "Новоград-Волинський хлібо завод" в організації та здійсненні аналізу виробничо-господарської та фінансової діяльності підприємства і його підрозділів є бухгалтерський і фінансовий відділи.

Облікові джерела інформації щодо витрат на збут ПрАТ «Новоград-Волинський хлібо завод» – це всі дані, які містяться у документах бухгалтерського, оперативного, статистичного та податкового обліку ПрАТ «Новоград-Волинський хлібо завод». Позаоблікові джерела інформації щодо аналізу витрат на збут ПрАТ «Новоград-Волинський хлібо завод» складаються з офіційних документів обов'язкових для використання у господарській діяльності підприємства (закони, укази, постанови, накази вищестоящих органів, акти ревізій і перевірок і т. ін.); документів господарсько-правового характеру (договори, угоди, рішення судових органів, рекламації та претензії); рішень зборів акціонерів підприємства, засновників, трудового колективу; технічної і технологічної документації ПрАТ «Новоград-Волинський хлібо завод»; матеріалів спеціальних рзрахунків окремих операцій (хронотраж, фотографія і т. ін.); даних соціологічних опитувань та анкетування проведених на ПрАТ «Новоград-Волинським хлібо заводом», усної інформації, отриманої від членів колективу.

Порівняння питомої ваги відповідних елементів витрат на збут за 2018– 2019 рр. дозволяє виявити зміни рівня витрат, обумовлені ступенем кооперування, впровадження нової техніки.

У ході перевірки витрат на збут ПрАТ «Новоград-Волинський хлібо завод» аудитор з'ясував їх повноту формування відповідно до П(С)БО 16 «Витрати» та Методичних рекомендацій з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) підприємств, затверджених Міністерством аграрної політики України від 18 травня 2001 р. № 373.

В процесі проведення аудиту витрат на збут та формування торгівельної націнки собівартості продукції було проведено вибіркову документальну перевірку первинних документів, що стосуються формування, накопичення, обліку, розподілу та управління витрат на ПрАТ «Новоград-Волинський хлібо завод».

При перевірці з'ясувалось, що відображення витрат на збут та собівартості товарів у звітності ПрАТ «Новоград-Волинський хлібо завод» є цілком достовірним.

Однак були виявлені і окремі помилки та неточності, а саме:

- неточності розрахунку розподілу витрат на збут за видами продукції;
- відсутність окремих записів у журналі реєстрації довіреностей;
- при перевірці виявлено неповне оформлення первинних документів з обліку робочого часу, а саме відсутність підписів, загальних сум та ін.

Проте у сукупний вплив зазначених невідповідностей не суттєвий і не впливає на правильність відображення повних витрат у фінансовій та податковій звітності, а тому не завадять зовнішнім користувачам приймати на її основі відповідні рішення.

Було підтверджено, що звітність ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод» в усіх суттєвих аспектах достовірно та повно подає фінансову інформацію про формування торгівельної націнки товарів та витрат на збут станом на 01 січня 2019р. згідно з нормативними вимогами щодо організації бухгалтерського обліку та звітності в Україні.

Оже, підводячи підсумок до роботи, можемо відмітити, що у ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод» досить високий потенціал зростання ефективності та нарощування виробничих потужностей, проте, як було видно з проведеного дослідження, він використовується не повною мірою, але в цілому досліджуване підприємство працює ефективно.

Для подальшої прибуткової виробничо-господарської роботи ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод» керівництву необхідно провести заходи з метою більш ефективного використання основних виробничих засобів, робочих ресурсів, по зниженню собівартості придбаних товарів та збільшенню рентабельності виробництва та продукції, хниження собівартості придбаних товарів. Однак, без належного державного регулювання та підтримки галузі, в якій діє підприємство, буде досить важко досягнути найвищих результатів, але шляхом внутрішнього регулювання та прийняття певних заходів керівництвом підприємства можна досягти певних покращень економічних та виробничих показників роботи ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод».

ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод» – одне з небагатьох підприємств в м. Новоград-Волинський, Волинської області.

Впровадження системи управління витратами на збут ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод» дозволяє підвищити ефективність контролю за формуванням накладних витрат та правильністю списання їх на собівартості реалізованої продукції та товарів. Основними умовами організації системи управління витратами на збут є точність, об'єктивність, своєчасність і зрозумілість, відповідність цілям управління, стратегічна спрямованість та орієнтація на кінцевий ефективний фінансовий результат.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 року № 2755-VI (зі змінами і доповненнями): [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?page=1&nreg=2755-17>.
2. Цивільний кодекс України: [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T030435.html
3. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України прийнятий Верховною Радою України 16.07.99 р. № 996-XIV, з наступними змінами і доповненнями: [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T990996.html
4. Про платіжні системи та переказ коштів в Україні: Закон України від 05.04.2001 № 2346-III: [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T01_2346.html
5. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств та організацій, затверджена наказом Міністерства фінансів України від 30.11.99 р. №291, (у редакції МФУ від 09.12.2011 р. №1591) – <http://zakon1.rada.gov.ua>
6. Бухгалтерський облік в галузях економіки: [навч. посіб.] / П. Атамас. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 392 с.
7. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський словник / Ф. Ф. Бутинець. – Житомир: ПП «Рута», 2000. – 224 с.
8. Івченко Л. В. Удосконалення обліку торговельних знижок на підприємствах торгівлі [текст] / Л. В. Івченко // Економічний вісник Національного гірничого університету, 2007. – № 2. – С. 71-75 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://vuzlib.com.ua/articles/book/8485-Udoskonalennja_obl%D1%96ku_torg%D1%96v/1.html.
9. Крутова А. С. Облік продажу товарів зі знижками / А. С. Крутова // Бухгалтерський облік та аудит. – 2010. – № 12. – С. 33-43.
10. Лучко М. Р. Облік комерційної діяльності: [підруч.] / М. Р. Лучко, О. В. Адамик. – Тернопіль: Картбланш, 2005. – 441 с.
11. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 2 «Запаси»: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/929_021.
12. Облік на підприємствах торгівлі та ресторанного господарства: навч. посіб. / Л. В. Нападовська, А. В. Алексеева, В. А. Бакурова, О. Г. Веренич, Н. І. Морозова, А. П. Шаповалова, В. М. Горностаєва, за заг. ред. Л. В. Нападовської. – К.: Київський національний торгово-економічний університет. – 2006. – 378 с.
13. Окландер М. А. Маркетингова цінова політика / М. А. Окландер, О. П. Чукурна: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pidruchniki.com/18420107/marketing/marketingova_tsinova_politika.
14. Павлюк І. Проблеми бухгалтерського обліку торгової націнки та шляхи їх вирішення / І. Павлюк // Бухгалтерський облік і аудит, 2008, № 2. – С. 15-25.

15. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси»: наказ Міністерства фінансів України від 20. 10. 1999 р. № 246: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99>.
16. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»: Затверджено наказом Міністерства фінансів України від 31 грудня 1999 р. №318 (зі змінами і доповненнями).
17. МСА 200 «Загальні цілі незалежного аудитора та проведення аудиту відповідно до Міжнародних стандартів аудиту» [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.aru.com.ua/index.php?option=com>
18. МСА 230 «Аудиторська документація» [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.aru.com.ua/index.php?option=com>
19. МСА 300 «Планування аудиту фінансової звітності» [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.aru.com.ua/index.php?option=com>
20. МСА 500 «Аудиторські докази» [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.aru.com.ua/index.php?option=com>
21. МСА 520 «Аналітичні процедури» [Електронний ресурс]. -Режим доступу: <http://www.aru.com.ua/index.php?option=com>
22. Садовська І. Б. Бухгалтерський облік [текст]: навч. посіб. / І. Б. Садовська, Т. В. Божидарнік, К. Є. Нагірська. – К.: «Центр учбової літератури», 2013. – 688 с.
23. Сідельникова, Л. П. Податкова система : навч. посіб. / Л. П. Сідельникова, Н. М. Костіна. — 2-ге вид., перероб. і доп. — К. : Ліра-К, 2013. — 604 с.
24. Скрипкіна К. Податок на доходи фізичних осіб / К.Скрипкіна // Податки та бухгалтерський облік. – грудень, 2010. – № 102 (1391). – 185 с.
25. Сопко В., Завгородній В. Організація бухгалтерського обліку, економічного контролю та аналізу. – К. : КНЕУ, 2000.- 260 с.
26. Сопко В.В Бухгалтерський облік: Навч. посібник. – 3-те вид., перероб. і доп. – К.: КНЕУ, 2010. – 578с.
27. Сук Л. К., Сук П. Л. Організація бухгалтерського обліку: Підручник - К.: Каравела; Піча Ю. В., 2009. - 624 с.
28. Сурніна К.С. Удосконалення обліку дебіторської і кредиторської заборгованості промислових підприємств / К.С. Сурніна [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://www.br.com.ua/referats/dysertacii_ta_autoreferaty/90464-1.html
29. Ткаченко Н. М. Бухгалтерський фінансовий облік на підприємствах України: Підр. для студ. екон. спец. вищ. навч. закл. – 6-те вид. – К.: А.С.К., 2014. – 590 с.
30. Ткаченко Н. М. Теоретико-методологічні проблеми формування бухгалтерського обліку / Н. М. Ткаченко. - К.: А.С.К., 2009. – 352 с.
31. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський і фінансовий облік на підприємствах України: Підручник для студ. екон. спец. вищ. навч. закл. / Н.М. Ткаченко. – 6-те вид., – К.: А. С. К., 2013. – 734 с.
32. Угляренко О. М. Дебіторська і кредиторська заборгованість та їх вплив на формування фінансових ресурсів підприємства [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://sevntu.com.ua/jspic/BIstream/12з456789/1372/1/econom.54.2003.П5-126.pdf>
33. Усач Б.Ф. Організація і методика аудиту [Текст] / Б.Ф. Усач, З.О. Душко, М.М. Колос. – К.: Знання, 2006. – 295 с.
34. Чебанова Н. В. Бухгалтерський фінансовий облік: посібник / Н. В. Чебанова, Ю. А. Василенко. - К.:Видавничий центр «Академія», 2012. - 672 с.
35. Чернелевський, Л.М. Аудит: теорія і практика: навч. посіб. /Л.М. Чернелевський, Н.І. Беренда. – Київ.: «Хай – Тек Прес», 2008. – 559 с.

36. Шара Є.Ю., Фінансовий облік – I : навч. посіб. / Є. Ю. Шара, О. О. Бідюк, Н. В. Гуріна, І. Є. Соколовська-Гонтаренко – К. : «Центр учбової літератури», 2012. – 408 с.